ଭୁଲିବ ନାହିଁ ମୋତେ

୩/୭୫୭

ନଂ ୩୭୫୭
୮-୧-୬୮

ଶ୍ରୀ କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ପରିବେଶକ
* ନବ ସାହିତ୍ୟ କୁଟୀର *
୬୨ବି, ... ଭୂଷଣ ଦେ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ
କଲିକତା-୧୨

ପ୍ରକାଶକ :

ନବ ସାହିତ୍ୟ କୁଟୀର
୩୭।ବି, ଶଶୀ ଭୂଷଣ ଦେ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ
କଲିକତା-୧୨

ମୁଦ୍ରାକର :

ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ସାମଲ
ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଟ ପ୍ରେସ
୩୭ବି, ଶଶୀ ଭୂଷଣ ଦେ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ
କଲିକତା-୧୨

ମୂଲ୍ୟ :

ଦୁଇ ଟଙ୍କା

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ :

ଓଡ଼ିଶା ଜଗନ୍ନାଥ କୋ।
ବାଲୁ ବଜାର
କଟକ

....

....କୁ

ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଅର୍ପଣ କଲି ।

ଭେଟ
ଶ୍ରୀ ଭୂପତି ଦେ

କର୍ମକ୍ଳାନ୍ତ ଜୀବନରେ କିଛି ଲେଖିବା ପାଇଁ ଅବସର ମିଳେନା । ସାହସ ବି ହୁଏନା । ସାଧାରଣତଃ ମୋ ପରି କ୍ଷୁଦ୍ର ଲେଖକର ଲେଖା ପଢିବ କିଏ ? କିନ୍ତୁ ଘଟଣା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ଲେଖନୀ ଧରିଲି ।

କଥା ଛଳରେ ଥରେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ଦୀନନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ କେତୋଟି ମନଗଢ଼ା ଗପ କହିଥିଲି । ମୋ ଗପ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ସେ ମୋ ନିକଟରେ ଅନେକ ବାଧ୍ୟକଲେ ଲେଖନୀ ଧରିବାକୁ—ତାଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ମୁଁ ଲେଖିଲି—ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ଦୁଇଟି ନୁହେଁ ଏକକାଳୀନ ସାତଟି ଉପନ୍ୟାସ । ସେ ସବୁ ପ୍ରଥମେ ମୋର ସୁପ୍ତ ପ୍ରତିଭାକୁ ଜଗାଇ ଦେଇ ଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ବେହେରା ଓ ... ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଏ ପୁସ୍ତକଟିର ପ୍ରକାଶନଯୋଗ୍ୟତାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ପରିଶେଷରେ ଏହି ଉପନ୍ୟାସର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ସଂଶୋଧନର ଭାର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଚିର କୃତଜ୍ଞ ।

ଲେଖକ

ଏକ

ଫଗୁଣର ସମ୍ଭାର ଶେଷ ଋତୁରାଜ ବସନ୍ତ ଶୁଭ ଯାତ୍ରାର ସଂକେତ ଦେଲେ । ପ୍ରେମର ମଳୟ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହି ଋତୁ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଆଗମ ବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତିରାଣୀ ନାନା ରଙ୍ଗ ବେ ଫୁଲରେ ନିଜକୁ ସଜେଇ ହୋଇ ଶୀତ ଶିରହୀନ ଧର କେମିତିକା ଏକ ଉତ୍ତଳା ମହକରେ ଭରପୂର କରୁଛନ୍ତି । ଚୂତାଗଛରେ ପତର ସନ୍ଧରୁ ପାଖୁଡ଼ା ମେଲି ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଳିମାନ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେଲେଣି । ଯେଉଁଆଡେ଼ ଚାହିଁଲେ ସେଆଡ଼େ ଲ ଅଖି ଲାଖି ରହୁଛି । ସତେ ! କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଏ ବସନ୍ତ ଟା ! ଋତୁରାଜ ବସନ୍ତଙ୍କ ଅଗମନରେ ପ୍ରକୃତିରାଣୀର ଏ ର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ବାସନ୍ତୀ ଦେବୀ ଧର୍ମପୁଷ୍ପକୁ ଅ କରନ୍ତି ।

ସେ ବର୍ଷ ମୁଁ ପ ଦେଇ ସାରି ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବାର କଥା କିନ୍ତୁ ବାସନ୍ତୀ ପୂ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମାଉଁ ଅଟକାଇଲେ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲି ।

ଦେଇସାରି ଘରକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ମନ ଯାଉଥିବ, ତାହା ଅନୁଭବ ସିନା ଜାଣନ୍ତି ।

ମାମୁଁ ବାଲେଶ୍ୱର କଲେକଟରୀଏଟ୍‌ରେ କ୍ରା କାମ କରନ୍ତି । ମାସରେ ଦରମା ଛଡ଼ା ଉପରି ମୋଟେ ନାହିଁ ହେଲେ ଚଳେ । ସହର ଭିତରେ ରହି ଘରଭଡ଼ା, ଲାଇଟିଭଡ଼ା ଦେଇ ପରିବାର ଚଳାଇବା କଷ୍ଟକର, ତେଣୁ ମାମୁଁ ସହର ବାହାର ସୁନାହାଟରେ ବସା ନେଇଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଘର । ସେଠାରେ ମାମୁଁ ମାଇଁ, ସାନଝିଅ ଓ ପୁଅ, ରହନ୍ତି । ଘରର ପୁଅ ଓ ବୋହୂ ଥାଆନ୍ତି ।

ମାମୁଁ ମାଇଁ ମୋତେ ଭାରି ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଗତ ଦୁଇ ବର୍ଷ ହେଲା ମାମୁଁ ମାଇଁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ନ ଥିଲି । ଟ୍ରେନିଂ କୋର୍ସ ଅମର ଦୁଇବର୍ଷ । ଟ୍ରେନିଂ ପିରିଅଡ଼ରେ ପ୍ରାକ୍‌ଟିକାଲ୍‌ରି ଥିଓରିଟିକାଲ୍ । ପଢା ପଢ଼ିରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଇ ମାମୁଁ ମାଇଁ, ଦ୍ୱାର ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ।

ସେଇ ବର୍ଷ ହଠାତ୍ ଅମର ସେଣ୍ଟରଟା ବାଲେଶ୍ୱର ଚାଲିଗଲା । ସମସ୍ତେ ବାଲେଶ୍ୱର ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛୁଁ । ପାଞ୍ଚ ଦିନ ପରେ ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା । ଦୀର୍ଘ ଦୁଇ ବର୍ଷର ସାଙ୍ଗ । ଆଜି ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯେ ଯାହାର ଘରକୁ ଫେରିବେ । ତାପରେ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ର । କିଏ କେଉଁଠାରେ ରହିବ ଭଗବାନ ଜାଣନ୍ତି ।

ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ କେତେଜଣଙ୍କ ଡାଉନ୍‌ଟ୍ରେନରେ ଚାଲିଗଲେ । ଆମେ ଭଦ୍ରକ ପାଖ ପି ଅପ୍ ଟ୍ରେନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥାଉଁ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଖିରେ ଶିଏ ଲେଖାଏଁ ଲୁହ । ଦୁଇ ବର୍ଷର ହସ, ଖେଳ, କଳିକଜିଆ ମନ ପଡ଼ି ପ୍ରାଣଟା ବିକଳ

ହୋଇ ଯାଏ । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାବନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଗାଡ଼ିର ଅନ୍ଦରେ ।

ପଛରୁ ହେଲା ନିର୍ମଳ, ନିର୍ମଳରେ । ପହଞ୍ଚିଲି ମୁଁ । ମାମୁଁ ଛୁଡ଼ାହୋଇଛନ୍ତି । ସବୁକଥା ଭୁଲି ଧାଇଁଲେ । ମାମୁଁଙ୍କ ପାଦତଳେ ଲାଗିଲି ପାଦ ଧୂଳି ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଳିଲି । ମାମୁଁ ମୋତେ କୋଳାଇ ପକାଇ କହିଲେ—

କେତେ ଅଭି ମଲାଗଲା ପଚ୍ଛରୁ ନାହିଁ । ସାବା ଅପା ମଲାବେଳର ମନେ ପଡୁଛି । ତୁ ଏତେଡ଼ ଟିକେ ହୋଇଥାଉ । ସେ ତୋ ଦାଦା ମୋ ଉପରେ ଦେଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ତୋ ଦାଦା ମୋ ପାଖରୁ ତୋତେ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଗଲେ । ହଉ ! ତାଙ୍କ ତୁଆଠା ଉପରେ ଅଧିକ ଦାବୀ ଅଛି ! ହେଲେ ରକ୍ତର ଛାପ ଏକ । ତୋର ଭଲ କଥା ନ ଶୁଣି ପ୍ରାଣଟା ଖାଲି ଛଟପଟ ହୁଏ । ଉପାୟ ମୋର ଅଛି । ପରଘର ଚାକର, କେଉଁଆଡ଼େ କଣ ଯାଇ ହେଉଛି ତୋର ଦାଦାଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇ ତାର ଉତ୍ତର ପାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆଜି ସିନା ତୋର ଦେଖା ହେଲା । ହଉରେ ବାପ, ଆଜି ସିନା ତୋର ନାହିଁ ବୋଲି ଭୁ…ବି…।

ମାମୁଁ ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆଖି ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ ହୋଇଉଠିଲା । ମୋ ମନକୁ ଭାରି ଦୁଃଖ ହେଲା, ମାମୁଁ ମାଇଁଙ୍କ ଆଉ ସ୍ନେହ ଭୁଲି ଯାଇ ଥିବାରୁ ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ କିଛି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ ! ଅନ୍ତତଃ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଦେବା ମୋର ଉଚିତ ଥିଲା ! ମୁଁ କହିଲି—

ମୋର ଟ୍ରେନିଂ ଅଡ଼୍ଡ଼ା କଥାତ ଜାଣିଥିବ । ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ଅଇନ କାନୁନ ମଧ୍ୟ ଜାଣ ଓ ଦଶଟା ଟେଟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ଚିଠି ପତ୍ର ଦେବାକୁ ମନ ହେଲାନା । ଆଜି ଆମର ଇଚ୍ଛା ସଫଳ ।

ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ଦାଦା ଝୁଡ଼ି ଚିଠି ଲେଖିଛନ୍ତି ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଯେପରି ଶୀଘ୍ର ଘରକୁ ଆସିବୁ ।

ମାମୁଁ ଅଭିମାନ କରି କହିଲେ—"ହଁରେ, ଦାଦା ଝୁଡ଼ି ତୋର ଆପଣାର ଲୋକ । ତାଙ୍କ କଥା ତୁ ମାନିବା ଉଚିତ୍ । ଆମେ ତୋର କିଏ କି, ଆମ କଥା ମନେ ରହିବ ।

ଦେଖିଲି ମାମୁଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବେ, ଯେପରି ତାଙ୍କର ଏତେ ସ୍ନେହର ମୂଲ୍ୟକୁ ମୁଁ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ ।

ପୁଣି ଥରେ ମାମୁଁ କହିଲେ "ଆଜି ବାପା ଆଜି, କହୁଥା' ମାଉସୀ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରି ଯିବୁ ।

ମାମୁଁଙ୍କର କଥା ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭଲ ହେଉ, ଚାଲ । ଟ୍ରେନ୍ ଟାଇମ୍ ଯଦି ଅଛି, ମୁଁ ଗୋଟିଏ କୁଲି ଡାକି ଆଣେ ।

ମାମୁଁ ଏତିକି ମୋ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଲା କ୍ଷଣି ଟିଏ ଗଡ଼ ଲଗାଇ ପରି ଆଗରେ ଧାଇଁ ଯାଇଁ କୁଲି କୁଲି ବୋଲି ଚିତ୍କାର କଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଜିନିଷ ପତ୍ର ଗୋଟିଏ କୁଲି ମୁଣ୍ଡରେ ନଦାଗଲା । ମୋର ସଙ୍ଗୀ ଗୁଡ଼ିକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ କଥା ବୁଝାଇ ଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ପୁଣି ଚାଲିଲି ବାଟେ ସହର ବଜାର ଭିତରକୁ ।

ଘଣ୍ଟାଏକାଳ ରିକ୍ସା ଯାତ୍ରା କରି ଦେଖ ଉପରେ ଟେଳ ଗଡ଼ି ମାମୁଁଙ୍କର ନିଆଁଘର ପାଖରେ ଆସି ଲାଗିଲା । ରିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ମାମୁଁ ହେମ ! ହେମ ! ବୋଲି ଡାକିଦେଲେ । ହେମ ଆସି ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଲା । ମୋତେ ଦେଖି ଚିହ୍ନି ପାରିଲା ନାହିଁ, ଚୁପ୍ ହୋଇଥିଲା । ମାମୁଁ କହିଲେ ଦେଖିଲୁ ଏ କିଏ । ହେମ ମୋତେ ଭଲ କରି ଦେଖି ଧାଇଁଆସି ନମସ୍କାର ନମସ୍କାର

କହ ମୋ ଅଣ୍ଟା ଗୁଞ୍ଜପାଖ ତା ଗୁଲୁ ଗୁଲୁଆ ହାତ ଦୁଇଟି ଛନ୍ଦି ଦେଲା । କହିଲା—

କଟଲ୍ଲା ! ମୋତେ ଦେଖିତ ପଳାଇ ଯାଉଥିଲୁ, ପୁଣି ଏତେ ସୋହାଗ କାହିଁକି ? ତା ବେଣୀ ଦୁଇଟିକୁ ଟିକିଏ ପଛକୁ ଟିକି ଦେଇ ତା ଗାଲରେ ସ୍ନେହ ଗୁଣ୍ଡାଟିଏ ପକାଇ ସ୍ନେହରେ ମୋ ଅଡ଼କୁ ଠାଣ୍ଣି । ଅଣିଲି—ହୁଁ ତୁମେ ଭାରିଜାଣେ, ଏତେ ଧାନ ହେଲା ଦେଖା ଦେଉ ନଥିଲା କାହିଁକି ? ଏତକ କହି ହେମ ଝଟଣ୍ଡ ବାଟେ ଦୁଇଁ ଯାଇଁ ଛୁକା ହେଲା ।

ମାଉଁ ଅମର ପାଟି ଶୁଣି ଅସି ଯାଇଥିଲେ । ମୋତେ ଦେଖି କହିଲେ—କାଏରେ ନାଟ ! ଏତେ ଦନେ ଆମ କଥା କଣି ତୋର ମନେ ପଡିଲା ? ମଲା ଗଲାତ ଟିକିଏ ଦେଖୁ ନାହୁଁ । କାହିଁକି ଅଉ ପଚ୍ଚରୁ । ତୋ ଦାଦା ଖୁଡ଼ିର ବଡ଼ ଲୋକ, ଆମେ ଆଉ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କେଉଁ ସରିସା ।

ମାଉଁଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପାଦଧୂଳି ନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଳିଲି । ଉଷ୍ଣ ଉଠାଇ ମାଉଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଧୂଳି ଝାଡ଼ିଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ, ମୁଁ କହିଲି—

—ମାଉଁ ! ଦେଖିଲ ହେମ କପର ଧାନ ଉଷୁଆଁ ହାଣ୍ଡିପର ମୁହଁ କରି ଛୁଡା ହୋଇଛି ।

ମାଉଁ ହସି ହସି କହିଲେ—ତା କଥା କହନା ବାପ ! ତାର ଘଣ୍ଟେ ଘଣ୍ଟ କାବ୍ତ । ମୁଣ୍ଡ କଣି ସାରିଲାଣି ସେ । ସେଉଁ ପାଠଲ ପଢୁଛି । ମାଉଁ, ଚୁଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ—ଆ ବାପ,ତାକୁ ନେଇଆ । କେତେବେଳେ ଯେ ଦହି ଖାଇଥିବ ମୁହଁ କନତ ଶୁଖି କଳା ପଡ଼ିଗଲାଣି ।

ହେମ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ତା ହାତ ଧରି ଟାଣି ଡାକିଲି—"ଅଲେ"

ଫେରେଣ୍ଡାମୁହଁ ସେଠାରେ କାହିଁକି ଛୁଡା ହୋଇଛୁ । ମୋ କଥା ଓ ମାଇଁଙ୍କ କଥା ଗୁଡାକ ତାର ଅସ୍ମ ସମ୍ମାନରେ ଟିକିଏ ଅଞ୍ଚ ଲାଗିଲା ବୋଧେ । ମୋର ଶେଷ କେଳପଦ କଥାରେ ସେ କାନ୍ଦିଲା ଭଇଁ ଭଇଁ ହୋଇ । ମୋ ପିନ୍ଧା ଜାମାରେ ତାର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ, ଗେହ୍ଲା କରି କହିଲି, ଛି, ଅଛାରେ ସେମିତି କହିଲନା, ଏଇ କଥାରେ ସବୁ କ'ଣ କାନ୍ଦନ୍ତି, ଚୁଳ ଖାଇବା । ମୋ ସୁନା ଭଉଣୀଟା ପରି ଚୁଲେ ।

—ନା ମୁଁ ଯିବ ନାହିଁ କହି ମୋ ପାଖରୁ ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ସେ ।

ମାଇଁ ଡାକିଲେ, କିରେ ନାନ ! ଖାଇବୁ ଅ—ମୁଁ ପରି ବାଢି ସାରିଲଣି । ମୁଁ କହିଲି—ଦେଖିଲ ମାଇଁ, ହେମକୁ ଯେତେ ଭର କହୁଚେ, ସେ ଜମା ଆସୁନି—ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ।

ମାଇଁ ଆସି ମଧ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ, ସେ ଜମା ଉଠୁ ନଥାଏ ଖାଲି ଭଇଁ ଭଇଁ ହେଇ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ହେମକୁ ମୁଁ ଭାରି ଭଲ ପାଏ ଛୁଆଟି ଦିନରୁ । ଆଜ ତାକୁ ଆସି ନ'ପୁରି ଦଶ ହେଲାଣି ! କିନ୍ତୁ ମୋ ଆଗରେ ସେ ଟିକ୍ କୁନି ଝିଅଟିଏ ।

ଗେହ୍ଲାକରି ପୁଣି କହିଲି, ହେମ ମୋ ଗଣି, ଯଦି ତୁ କାନ୍ଦିବୁ ମୁଁ ଚୁଲିଯିବି । ସେଇ ମୋତେ ଭାରି ଭଲପାଏ, ମୁହାଁସ କରେ ! ମୋ ଗଣୀଟା ତା ପାଖରେ ବଡ ନାପସନ୍ଦ, ଗଣି ଶୁଣି ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲା କିନ୍ତୁ କୋହଟା ଚୁପି ରଖି ପାରୁ ନଥାଏ । ତାମୁହଁରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଖି ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ ଡାକିଲି—ହେମ !

—ହେମ ଟହୁକ୍ଷଣ ପରେ କହିଲା—ଉଁ ।

—କହ ଅଙ୍କା । ଟିକିଏ ହସି ହେମ କହିଲା ଅଙ୍କା ।

ଘର ଭିତରକୁ ନେଇ ବ୍ୟାଗ୍ ଖୋଲି ଷ୍ଟେସନରୁ କିଣି ଆଣିଥିବା ସୁତା, ଜଲି, ରିବନ୍, ବିସ୍କୁଟ୍, ଚକ୍‌ଲେଟ୍ ଖେଳନା ସବୁ ଦେଲି । ସେ ମୁହଁ ଭାରିକରି କହିଲା ନା ନେବିନାହିଁ ।

—ନେବୁନାହିଁ ? ତା ହେଲେ ମୁଁ ଯାଉଛି, କହି ସାର୍ଟଟାକୁ ଥଳିନାରୁ ଆଣିଲି । ଦଉଡ଼ି ଆସି ହେମ ସାର୍ଟଟିକୁ ଧରି ପକାଇ କହିଲା—ହିଁ ସବୁ ନେବି କହି ସେଗୁଡ଼ିକ ନେଇ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଚାଲିଗଲା । ପଛରୁ ଡାକି କହିଲି—

—ଟୁନାକୁ ଦଶଟା ଦେବୁ ।

—ନାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ଦେବିନାହିଁ । ତା ଭାଇ ଆସିଲେ ସେ ମୋତେଇ ଆଗ ଦଏନା ? ମୁଁ ବୁଝାଇ କହିଲି—ହଉ ସେ ପରା ତୋ ଛୋଟିଆ ଭାଇଟା ତାକୁ ଦଶଟା ଦେବୁ, ମୋ ସୁନାଟା ପରା ! ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ଜଳଖିଆ ନେଇ ଆସିଲା ସାଙ୍ଗହୋଇ ଖାଇଲୁ । ଖାଉଁ ଖାଉଁ ହେମ ନାନା ଅଣ୍ଟୁଣ୍ଡା ଗପ ପକାଇଲା । ତାକୁ ମାଈଁ କେଉଁଦିନ ମାରିଥିଲେ, ଟୁନା କେଉଁଦିନ ମାରିଥିଲା, ଚିମୁଟିଥିଲା, ବାପାଙ୍କୁ ମାଗି ମାଗି ଲଡୁ କିଣି ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । ନୂଆବୋଉ ସଙ୍ଗେ ବସି ଖେଳନ୍ତି ।

ଅହୁର କେତେ ଢ'ଣ ଅଭିଯୋଗ କରିଥାନ୍ତା ହଠାତ୍ ପଚାରିଲି ନୂଆବୋଉ ! ନୂଆବୋଉ କିଏ !

ନୂଆବୋଉ । ତାଙ୍କଘର ଚାନ୍ଦବାଲି ଅଡ଼େ, ସେ ଅସି ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । ଆର ପାଖରେ ଥିବା ଘରେ ସେମାନେ ସବୁ ରହନ୍ତି ।

ଅଉ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ଦୁଃଖେଇ ଯାଇଁ ଚୌକିଟି ଉପରେ ବସିଲି । ହେମଯେ କେତେ ଚପି ଯାଉ ଥାଏ, ପାଠ ପଢାଠାରୁ ବଜାର ସହର ତାଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରେଣୀ କଥା ଯାହା ଶି'ମନକୁ ଆସୁଥାଏ । ମୁଁ ଖାଲି ଆନମନା ହୋଇ ହୁଁ ହାଁ ମାରୁଥାଏଁ । ସେ ଦିନଟି କଥା ବାର୍ତ୍ତା ଖିଆ-ପିଆରେ କଟି ଗଲା ।

ଦୁଇ

ମାମୁଁଙ୍କ ବସାରେ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚଟି ଦିନ କଟିଗଲାଣି । ଙ୍କନୁ ବସାରୁ ବେଶି ଅଡ଼େ ଉଠିଲେ ମାନ ଚାହାର୍ ନାହିଁ । ରାଧାନାଥଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରୁ ଏହି ସୁନହାଟ, ସୁଲିଆ ପଦା, ମାଣିକ ଖମ୍ବ, ଓ ବଲାଙ୍ଗ ନଦୀ କଥା ସବୁ ପଢ଼ି ଜାଣିଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଜଣା ଶୁଣା କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସ୍ୱତଃ ମନ ହୁଏ । ମୁଁ ଏ କଥା କାହାକୁ ପଚାରି ବୁଝିନି । ମୋର ତ ଏଠାରେ କେହି ଜଣେ ଚିହ୍ନା ଲୋକ ନାହାନ୍ତି । ମାଈଁଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ଯାହାହେଉ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ହେମ ସଙ୍ଗରେ ଏଣୁ ତେଣୁ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ କଟାଇ ଥାଏଁ ।

ସେ ଦିନ ମାମୁଁଙ୍କ ବୈଠକ ଖାନାରେ ରମ୍ପା ହେମର ବନ୍ଧୁ ପନ୍ଦ ଗୁଡ଼ାକ ଖେଳା ଖେଳିରେ ଲାଗିଥିଏ । ବୈଠକ ଖାନାକୁ ଲାଗି ଶୋଇବା ଘର, ମାଈଁ ବସି ରୁଟି ସେକୁଥାନ୍ତି । କେହି ଜଣେ ବସି ରୁଟି ବେଲି ଦେଉଥାଏ । ହେମ ନ ଥାଏ, କେଉଁ ଆଡ଼େ ଯାଇଥାଏ । ମନ କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ସେ ଘରେ କିଏ ଅଛି ଦେଖିବା ପାଇଁ

ଘର ଝରକା ପାଖକୁ ଉଠିଗଲି । ତରୁଣୀ କାଞ୍ଚନ ଜଣି ରୂପସୀଟିଏ ବସିଛି । ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ସତର ବମ୍ବା ଅଠର ହେବ । ଅଧରରେ କ୍ଷୀଣ ହାସ୍ୟ ରେଖା ଲାଗି ରହିଛି । ଲୁଚି ଖେଳିଲାବେଳେ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଦୋହଲି ଯାଉଛି । ସରୁ ସରୁ ଗୁର ଗୁରପଟି ସୁନା ହାତ ମଧୁ ଝଂକାର ତୋଳୁଛି । ନାଲି ଝୁଲୁ ଝୁଲୁ କାନ ଦୁଇଟିରେ ଝୁମୁକା ଦୁଇଟି ସୁଡ଼ୋଲ ଗଣ୍ଡକୁ ଚୁମି ଚୁମି ଯାଉଛି । ତରଂଗାୟିତ କୃଷ୍ଣ କେଶ ରାଶି ରାଶି ହୋଇ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ବାଧା ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ପୃଷ୍ଠ ଦେଶରେ ମୁକୁଳିତ କବରୀ ଦେହରୁ ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଧଡ଼୍ୟ ଫୁଟନ୍ତା ରଜନୀଗନ୍ଧା । ତାଙ୍କର ଲୁଚି ଖେଳିବା ଠାଣିକୁ ଚିଆ ହୋଇ ଗୁହିଁ ରହିଥିଲି । ଅଜ ବେଶି ସମୟ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଚେକାଲି ଆଖିରେ ଗୁହିଁ ରହିବା ଅଭଦ୍ରତା ହେବ ଭାବି ଫେରି ଆସି ଚେୟାର ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲି । ଘୁରେଁ ଘୁରେଁ ତାଙ୍କର ରୂପଟି ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠିଲା । ଦୋଳାୟିତ ବକ୍ଷ, କଂପିତ ଚମ୍ପକ ଅଙ୍ଗ ଶ୍ରୀ ।

ବଡ଼ ଅନୁତାପ ଲାଗିଲା ମୋତେ । ବାସ୍ତବରେ କେତେ ଅଭଦ୍ର ମୁଁ । ତାଙ୍କ କଥା ଭାବିବା ବମ୍ବା ତାଙ୍କ ରୂପ ଚିନ୍ତା କରିବା ମୋର କି ଅଧିକାର ଅଛି । ସ୍ୱତଃ ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ଳୋକରୁ ଧାଡ଼ିଏ ମନେ ପଡ଼ିଲା । "ପରଦାରେଷୁ ମାତୃବତ୍‌ଃ" । ମୋ ମନଟା ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ପୁଣି ଅସଂଯତ ହୋଇ ଯାଇ ଥିବାରୁ ନିଜ ଉପରେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲି । ଆଖି ବୁଜି ଶହେ ଆଠ ଥର ବାବା ମଣିଙ୍କୁ ଜପକଲି । ମୋ ମନ ମଧ୍ୟରେ କେତେକେ ଆବିଳତା ଭରି ଗଲେ ମୁଁ ବାବା ମଣିଙ୍କୁ ଜପକରେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ସେ ଦିନ ବାବା ମଣି ମୋ ମନର ବଦଳାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମନରେ ନାନା ଭାବନାକୁ ନାନା ଯୁକ୍ତି ପରସ୍ତ କରୁଥାଏ । ପର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ହିନା ଖରାପ ଦୃଷ୍ଟିରେ

ଦେଖିଲେ ପାପ । କିନ୍ତୁ ପରକନ୍ୟା—ତାଙ୍କ କଥାତ ଭାବିବା ପାପ ନୁହେଁ । ସେତ ପୁଣି କେବେ କାହାକୁ ତାର ଜୀବନ ସାଥୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବ । ନ'ହେଲାରା—ଭାବନାର ବାଧାଦେଇ ହିଙ୍କଣା ଘରୁ ଖିଲ ଖିଲ ହସ ଶୁଭିଲା,—ସେ କହୁଥାନ୍ତି—

ମାଉସୀ ! ତମ ଭଣଜା କୁଳନନ୍ଦନତ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଆସି କଣେ ଭୂଆଶୁଣୀ ଟାଳଟି ଗଲେଣି ନା କଣ ? କାହିଁ, ଘର କଣରୁତ ପଦାକୁ ବାହାରୁ ନାହାଁନ୍ତି ?

ସେ ତାର ଦାଠା ଖାଇ ଦେଇ ହେମ ସଙ୍ଗରେ ଗପ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । କି ଗପ କେଜାଣି ଲୋ ମା ସେ ଗପର ଶେଷ ନାହିଁ ! ଯେତେବେଳେ ହେମ ନ ଥାଏ ବସି ବସି ବହି ପଢୁଥାଏ । ନ ବସି ବା କ'ଣ କରିବ । ଏଠାରେ ତାର କିଏ ଚିହ୍ନା ଲୋକ ଅଛି ଯେ ତା ସଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ବୁଲି ବୁଲି କରିବ । ତା ପରେ ବାଲେଶ୍ୱରଟାରେ ଏତେ କ'ଣ ଅପୂର୍ବ ଜାଗାଟାଏ ଅଛି ଯେ ନ ଦେଖିଲେ ନ ଚଳେ ।

ହଁ ମାଉସୀ ! ତୁମେ କହୁଛ ନାହିଁ ତାହାଙ୍କ, ତମ ଭଣଜା ନା— ତାଙ୍କ ଅଡ଼ୁଆ ନ ହେଉ କିପରି । କେହି କୌଣସି ନୂଆ ଜାଗାକୁ ଗଲେ ତାର ଆଗରୁ ସେଠାରେ କେହି ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ନ ଥାନ୍ତି । କଥା ବାର୍ତ୍ତା ଦେଖା ଚୁଅଁରେ ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ହୁଏ । ଘରେ ମାଇକିଆଙ୍କ ପରି ବସି ରହିଲେ ହୁଏନା ।

ଦୁର୍ ହୁଣ୍ଡି ! ସେ ମାଇକିଆ କହିଁକି ହେବେ ମ, ନୂଆ ଜାଗା ତା'ର ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏକା ଏକା କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବ ।

ଖିଲ ଖିଲ ହସି ସେ ପୁଣି କହିଲେ ଯଦ୍ଧା କହ ମାଉସୀ, ସେ କିନ୍ତୁ ସେଇଆ । ମୁଁ ଜାଣିଛି ପୁଣି ପରେ ଆସିବ, ବାପା

ଖୋଜୁଥିଲେ । ମୁଁ ବସିଥିବା ଘରଦେଇ ପଣିତ୍ର ଉଡ଼ାଇ ଚାଲିଗଲେ ସେ । ଉପର ଏକ ଉତ୍ତଳା ମହକ ପବନରେ ଭାସି ଆସିଲା ।

ମୋ ମନ ବଡ ଚିଡ଼ି ଉଠିଥାଏ । ମୋର ପୁରୁଷତ୍ୱରେ ଅଞ୍ଚ ଲଗାଇ ଚାଲିଗଲେ ସେ । ସତରେ କେତେ ଫାଜିଲଟାଏ ! ମାଇଚିଅ, କଣ ଭୁଅସୁଣୀ, ଯାହା ନାହିଁ ତାହା କହି ଦେଇ ଚାଲି ଗଲେ ଯୁବତୀଟି । ମୁଁ ପୁଣି ପୁରୁଷ ଯୁବକ । ଯୁବକତ୍ୱ କଣ ମୋର ନାହିଁ ? ସତରେ କଣ ମୁଁ ମାଇଚିଅ । ମନେ ମନେ ରଙ୍ଗ ରାଗି ଯାଉଥିଲି, କିନ୍ତୁ ମୋର କିଛି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସି ହେମ ପହଞ୍ଚିଲା । ଭାଇ ଭାଇ ଡାକ ମୋ ଉପରେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା । ଭାବନା ଖଣ୍ଡକେ ମୋର କେଉଁଆଡ଼େ ଉଡ଼େଇ ଗଲା । କହିଲି କଣ କଲେ—

ଖାଇବ ଆସ ! ବୋଉ ବଢ଼ା ଗଢ଼ି କରି ବସିଛି । ଦୁହେଁ ଉଠିଗଲୁ ସେ ଘରକୁ । ସତରେ ମୋତେ ଭାରି ଲାଜ ମାଡୁ ଥାଏ ମାଉଁ ଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୁଁ, ମୋଟେ ଚାହିଁ ପାରୁ ନ ଥାଏଁ । ତଳ ଅନାଇ ଖାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏଁ । ମାଉଁ କହିଲେ—

ଆଜି ଦମଟା କିପରି ହେଉଛି ? ସେ ବୋହୂଟା ଆସି କରି ଦେଇଛି । ନୋହିଲେ ଆଜ ବହୁତ ଡେରି ହୋଇଥାନ୍ତା । କେତେ ବେଳେ ସେ ବୋହୂଟି ଆସି ମୋତେ କାମ ଦାମରେ ବଡ଼ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି ।

ମୁଁ ଟିକିଏ ରୁଚି ଚୁଣ୍ଡାଇ ଚୁଣ୍ଡାଇ କହିଲି—ଦମଟା ବଡ଼ ଲୁଣି ହୋଇଛି । ହେମ ତା ନୂଆବୋଉ ପକ୍ଷ ନେଇ କହିଲା—

ଭାଇ ! କେତେ ମିଛୁଆ ମ ତୁମେ, ଦମତ ଭଲ ହୋଇଛି । ତୁମେ ମିଛଟାରେ କାହିଁକି ନୂଆବୋଉଙ୍କର ଦୋଷ ଦେଉଛ '
ମୁଁ କହିଲି—ହିଁଲେ ତୋର ଯେଉଁ ପାଟି ତୁ ଗୋଟେ ଭଲ ନି

କ'ଣ ଜାଣିବୁ । ତୋ ଛୁଆ ପାଟିକୁ ଲୁଣିଆ ଲାଗୁ ନ ଥିବ ।
ହେମ ହସି ହସି କହିଲା—

ବୋଉ, ବୋଉନା ! ଛୁଆଙ୍କ ପାଟିକୁ କ'ଣ ଲୁଣିଆଟା ଅଲଣା ଲାଗେ ? ମାଈଁ ହସି ହସି କହିଲେ—ମାର ସେ ପାଗଳାକୁ ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଥଟ୍ଟା କରୁଛି । ଅସ୍ଥ କହିଲୁ ନାହିଁ—ଭଜାଟା କପର ହୋଇଛି ?

ମୁଁ ଖଟପର ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ପଚାରିଲି—ଭଜା କଏ ଭାଜିଛି ? ହେମ କହିଲା—

ଓଃ ନାଁ ଜାଣିଲେ ତାପର ଯାଇ ଲୁଣିଆ ଅଲଣା ବଲ୍ଲ ଯାଏ ନୁହେଁ ? ମୁଁ ଯାଉଛି ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ସବୁ କଥା କହିବି । ପଛରୁ ମାଈଁ, ମୁଁ କେତେ ଡାକିଲି ସେ କାହିଁକି ଶୁଣିବ, ତା ନୂଆବୋଉ ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ ଖାଇସାରି ପୁଣି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଆସି ଶୋଇ ସିଗାରେଟ ଟାଣେ ଲଗାଇଲି । କୁଣ୍ଡଳୀ ଗୁଡ଼ିକ ଭଉଁରୀ ଖେଳି ଖେଳି ଉପରକୁ ଉଠୁଥାଏ । ତାର ଅଡ଼େ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ମନରେ ଅସରନ୍ତ ଭାବନା ।

ହେମ ଦୌଡ଼ିଆସି କହିଲା, ମୁଁ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ କହି ଦେଲିଣି । ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଚାହିଁ କହିଲି—ତୋ ନୂଆବୋଉ କ'ଣ କହିଲେ । ହେମ କହିଲା—ନୂଆବୋଉ କହିଲେ—"ତାଙ୍କ ନୂଆ ମଣିଷଟି କଅଣ ଓପାରା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ଦେଖିବା ନାହିଁ କି । ସେ ସୁଖ ଦେଲେ ବାବୁ ଗାଲି ବାହା ଗୁଡ଼ିକ ଖାଇ ଫିଟେଇ କଣ । ମୁଁ କହିଲି—

ନୂଆ ମଣିଷ କଏନ ?

ମୁଁ କଣ ଜାଣିଛି ।

ତୁ ପଚାରିଲୁ ନାହିଁ ?

ଘଣ୍ଟିବଜ ଗୋଟେ କ'ଣମ । ସେଇ କହୁଲେ ଏଥିରେ ଘଣ୍ଟିବଜାର ଗୋଟେ କ'ଣ ଅଛି । ତୁମେ ଯାଉନ ଘଣ୍ଟି ଆସିବ ଯେ କଣ ତୁମକୁ କହୁଥିବନି ।

ହେମ ମୋ ହାତ ଧରି ଟିଙ୍କିଲା—ତୁମେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଆସ ଭାଇ ! ଘଣ୍ଟି ଆସିବା ।

—ନାହିଁ, ନାହିଁ, ଘରେ ଘଣ୍ଟିବଜା ସେ ଅସନ୍ତୁ ।

—ନାହିଁ, ତୁମେ ଏଇକ୍ଷଣି ଗୁଲ ବୋଲି ଜିଦ୍ ଧରିଲା ହେମ । ଭଣି କଟଣ, ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଲି । ତା ମନ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ କହିଲି—ଅଚ୍ଛା ହେ, ଏଠାରୁ ବଲଙ୍ଗ ନଦୀଟା କେତେ ବାଟ ? ଥରେ ସିଆଡ଼େ ବୁଲି ଗଲେ ହୁଅନ୍ତାନି ।

ହେମ କହିଲା—ମଲା, ହେଇପା ଦେଖା ଯାଉଛି । ଗୁଲିନା ଆଜି ଯିବା ।

ହଉ ଆଜି ଗୁଣ୍ଠାବେଳେ ସେଆଡେ ଯିବା । ଯା ହେଉ ହେମର ମନ ବଦଳାଇ ଦେଲି ।

ଗୁରଠା ବେଳେ ହେମ ଆସି ହାଜର—ଗୁଲ ଭାଇ ବଲଙ୍ଗ କୂଳଆଡ଼େ ବୁଲି ଯିବାପରା, ଏତିକିକହି ମୋ ସାର୍ଟଟି ଅଲନାରୁ ଖୋଲି ଧରିଲା ।

ମୋରବି ଇଚ୍ଛା ଥାଏ । ଘରଠାରେ ବସି ବସି ବିରକ୍ତିବି ଲାଗିଲାଣି ରାଧାନାଥଙ୍କର "ଉଷା" କାବ୍ୟଟିର ଗୋଟି ଗୋଟି ଧାଡି ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ବଲଙ୍ଗ ନଦୀ, ତା ପାଖରେ କାଳୀ ମନ୍ଦିର । ଉଷା ଜୟନ୍ତ କେତେ ସୁନ୍ଦର କଥାଟିଏ । ଗୋଟିଏ ରୂପସୀ ପାଇଁ ଶହ ଶହ ରାଜ କୁମାର ମୁଣ୍ଡ ଦେଇଛନ୍ତି ଏହି ସୁନ୍ଦରୀଟିରେ । ସେହି ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛା ଥାଏ । ସାର୍ଟଖଣ୍ଡି ପିନ୍ଧି ହେମକୁ ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ।

ମାମୁଁଙ୍କ ବସାଠାରୁ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍କା ବଙ୍କା ସରୁ ସଡ଼କଟିଏ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ନଈଙ୍କ କୂଳ ଆଡ଼େ। ତାର କଡ଼ରେ ବାବୁମାନଙ୍କର ଛୋଟଛୋଟ ମାନ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛି ସବୁଠି। ମଝିରେ ମଝିରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶୀର୍ଣ୍ଣ କୁଡ଼ିଆ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ। ବର୍ଷା, ପାଣି, ପବନର କୋରଡ଼ା ଗୃହଗୁଡ଼ିକରେ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛି। ଗୃହ ଆଡ଼କୁ ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ଯାଉ ଥାଏଁ।

ନଈକୂଳର ଗୋଟିଏ ବାଲିକୁଦ ଉପରେ ଯାଇଁ ଭାଇ ଭଉଣୀ ବସିଲୁ। ମନରେ ଅପୂର ବ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ାକ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ମୋତେ ବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଉଥାଏ। ହେମର ସେ ନୂଆବୋଉଟି କିଏ ? ତାଙ୍କ ଘର କେଉଁଠି ? ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ସବୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ। ଇଚ୍ଛାଟାକୁ ଦମନ କରି ନପାରି ହେମକୁ ଡାକିଲି। ସେ ସେତେବେଳକୁ ବାଲିରେ ଗାତ କରି ଶାମୁକା ଖୁଣ୍ଟାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏ। ଡାକ ଶୁଣି ଅଧିଆ କହିଲା—କ'ଣ କି ?

କହିଲି—ଅଲୋ ତୋର ସେ ନୂଆବୋଉ କିଏମ ?

ନୂଆବୋଉ, କିଏ କ'ଣ ସେପରେ ।

ତୋର ସେ ନୂଆବୋଉ କପରି ହେଲେ, ତାଙ୍କ ଘର କେଉଁଠି ? ମୁଁ ଜାଣିନ କହି ପଳାଉଥିଲି ହେମ। ପଛରୁ ତା' ଫ୍ରକଟି ଧରି ଟାଣି ଆଣି କହିଲି 'କୁନି ଭଉଣୀଟା ପରା, ବସ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବ ପଳାଉଛୁ କାହିଁକି ? ମୋତେ ପରା ଡର ମାଡୁଛି।

ହେମ ହସି ହସି କହିଲା—ଦିନଟାରେ ତୁମକୁ ଡର ମାଡୁଛି କପରି। ମୁଁ ପରା ତୁମପାଖରେ ଅଛି। ମୁଁ କହିଲି—

ଯାହା ପଚାରିଲି କହିଲୁ ନାହିଁକି ? ସେ କହିଲା ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ— ନୂଆବୋଉଙ୍କ ବାପଘର ହେଉଛି ନୀଳଗିରିରେ, ତାଙ୍କ ବାପା ଏଠାରେ ଚାକିରି କରନ୍ତି। କଲ୍ୟାଣୀ ତାଙ୍କ ନାଁ—ସେ ଗୃହବାଲି ଅଛନ୍ତି

ରହି ହୋଇଛନ୍ତି, ଦୁଇ ଚାରି ମାସ ଆଗରୁ ଦେହଟା ଟିକେ ଭଲ ହେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ଅଛନ୍ତି। ଏଅର ହେଲା।

ଆଚ୍ଛା, ତୋର ସେ ପୁଣି ନୂଆବୋଉ ହେଲେ କିପରି?

ହେମ କହିଲା—ଆମଘର ପାଖରେ ଥିବା ନୂଆବୋଉ ନାଁ ହୋଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ନୂଆବୋଉ ଡାକେ। ଏହା କହି ପୁଣି ବାଲିଘର କରିବା ପାଇଁ ଉଠିଗଲା। ପଛରୁ କହିଲି—ତୋ ନୂଆବୋଉଟା ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ, ଫାଜିଲ୍‌ଟାଏ। ହେମ କହିଲା—ହଉ ହଉ, ଘରକୁ ଚାଲ ସବୁ ନୂଆବୋଉଙ୍କ ପାଖରେ କହିବି ଯେ, ସେ ଭାରି ଭଲ ମଣିଷ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ନିତି ଖେଳନ୍ତି। କେତେ ରଜାଘର ଗପ କହନ୍ତି। ତୁମେ ତାଙ୍କୁ କାହିଁକି ଗାଳି ଦେଉଛ? ଘରକୁ ଆଗ ଚାଲ କହି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଚାଲିଗଲା।

ବସି ଭାବୁଛି। ଭାବୁଛି ଖାଲି ତାଙ୍କର କଥା। କେତେ ସୁନ୍ଦର ସେ, ଝରଣାର କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦପରି କଥାର ଲହରୀ। କୁନ୍ଦ ଫୁଲ ପରି ଦାନ୍ତପନ୍ତି। ହସିଦେଲେ ଦୁଇ ଓଠ ମଝିରୁ ସେଫାଳି ଝଡ଼ିପଡ଼େ। ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପରି ମୁଖର ଜ୍ୟୋତି। ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ସୁଠାମ ନଖୁଣ୍ଟ ଚିତ୍ର ନାଚି ଉଠିଲା ମୋ ଆଖି ଆଗରେ। ମନେ ମନେ ଶିହରି ଉଠିଲି ମୁଁ। ଛି, ସେ ଯେ ବିବାହିତା, ତାଙ୍କ କଥା ନ ଭାବିବା ପାଇଁ ନଈ ସେପାରିକୁ ଆଖି ପକାଇଲି।

ନଈ ସେ ପାଖ ତମାଲ ଝାଉଁ ବଣ ମଝିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଟିକେ ବୁଡ଼ି ପଶ୍ଚିମାକାଶ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇ ଗଲାଣି। ନଈର ସ୍ୱଚ୍ଛ ସ୍ରୋତ ଧାରଟିଏ ସେ କୂଳକୁ ବହି ଯାଉଥାଏ। ଆକାଶର ରଙ୍ଗର ଶୋଭା ସେଥିରେ ପଡ଼ି ଜଳର ସ୍ତରେ ସ୍ତରେ ତରଙ୍ଗ ଦେଇ ଧନୁର ଶୋଭା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ। ଲହରୀର ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ଜନିତ

ରଜତ ନିନ୍ଦିତ ଫେଣର ଲହରୀର ବେଗ ସେ ଶୋଭାକୁ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରୁଥାଏ । ନଈ ସେପାରିର କୋକିଳର କଳକଲ୍ଲୋଳ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋଠ ବାହୁଡ଼ା ଗାଈଅଲା ଟୋକାର ବେସୁରା ବଇଁଶୀ ସ୍ୱର କର୍ଣ୍ଣରେ ଅମୃତ ବର୍ଷଣ କରୁଥାଏ । ପ୍ରକୃତିର ଏ ଅପୂର୍ବ ଶୋଭା ଦେଖି ମୁଁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ଅଲୌକିକ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଅଉ ଭାବୁଥିଲି କିଏ ଏହି ଶିଳ୍ପୀ, ଘଡ଼ିକେ ତୁଳି ମୁନରେ ଏ ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ଅଙ୍କି ପାରୁଛି ।

ନଈ ପାଣିଟା ଅଧୁରି ଅଧୁରି ଟିକିଏ ଜୋରରେ କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦ କରି ଉଠିଲା । ଏପରି କାହିଁକି କେଉଁଅଡ଼େ ହେଲା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗୃହଆଡ଼େ ଆଖି ବୁଲାଇ ଆଣିଲି । ଆଖି ମୋର ଲାଖି ରହିଲା ଗୋଟିଏ ଠାରେ । ତୁଷାର ଧୌତ ପଣତ ଉଡ଼ାଇ ଧୀର ପଦପଷରେ ନଈ ଭିତରକୁ ପଶୁଛନ୍ତି ସେ । ବାମ ହସ୍ତ ଚମ୍ପକ ଅଙ୍ଗୁଳି ଲଷ୍ଟିଧରି ହେମ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁଲୁଛି । ନାଲିଆ କିରଣ ରକ୍ତିମ କପାଳ ଉପରେ ଅଭର ବିନ୍ଦୁ ବୁଣି ଦେଉଛି ସତେକି ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରୁ ରକ୍ତ ଓଥାପି ପଡ଼ିବ ? ଅପଲକ ନୟନରେ ସେ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ରହିଲି । ତରୁଣ ଯୌବନ ମୋର ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ଭଦ୍ରତା ରକ୍ଷାକରି କଣେଇ କଣେଇ ଚାହୁଁଥାଏ ତାଙ୍କୁ । କାନରେ ଝୁଲିଥିବା ସୁନା ଝୁମୁକା ଯୋଡିକ ବେଶ୍ ମନାଉଥାଏ ତାଙ୍କୁ । ବକ୍ଷ ଦେଶରେ ମଟର ଚେନ୍ ଦକେର ଚକ୍ ଚକ୍ ମାରୁଥାଏ । ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ଖସି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ କପାଳ ଉପରେ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ . ସତରେ ମୁଁ ଯଦି ତାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ସେ ମଧ୍ୟ ମରାଳୀ ଭଳି ଗ୍ରୀବା ଫେରାଇ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ବଙ୍କା ଦୃଷ୍ଟି ମୋ ଆଡ଼େ ନିକ୍ଷେପ କରୁଥାନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ କଳା ବାଦଲ ଅପସରି ଗଲେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଚନ୍ଦ୍ରର ସ୍ନିଗ୍ଧ ଆଲୋକ ଯେପରି ଝଲସି ଉଠେ, ସେହିପରି ଝଲସି ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ଅରକ୍ତିମ ବଦନ । ମନେ ହେଲା ନିବିଡ଼ ଅମାବାସ୍ୟା ତଥିରେ ଯେପରି ଏକ ଝଲକ—ମୋତେ କେବଳ ଏତିକି ଶୁଭିଲା ।

ହେମ ତୁମେତ ତୁମ ଭାଇ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥିଲ, ତୁଚ୍ଛା ସୁହାଗ କଅଁ ମୋ ପାଖରେ ଦେଖାଉଛ, ମୋତେ କ'ଣ ଡାକିଥିଲକି ?

—ତୁମେ କ'ଣ ଭାଇଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥାନ୍ତ ଡାକିଥିଲେ ?

—କି; ତୁମ ଭାଇ କଣ ବାଘ ନା ଭାଲୁ, ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥିଲେ ମୋର କ'ଣ ଯତଠା ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ତୁମ ଭାଇ ଯେଉଁ ମାଇଚିଆ ସେ ଆଗ ମୋତେ ସଙ୍ଗରେ·········

କଥା ତାଙ୍କର ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ ହେମ କହିଲା—

—ତୁଲେ ଲୋପରି ନୂଆବୋଉଠା । ମୋ ଭାଇ ମାଚିଆ ତେବେମେ ଅଣ୍ଡ୍ରେଷା ? ଯାଉଚି ଭାଇଙ୍କୁ ସବୁକଥା କହିବି ।

ହାତ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ପଳାଇ ଆସିବାକୁ ଉତ୍ସୁକ ହେଲା ହେମ । ମୋର ନିନ୍ଦା ସେ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣେ । ଲଜ୍ଜାରେ ମୁଁ ସରି ଯାଉଥିଲି, ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଅନାଇ ପାରୁନଥାଏ । ବାଲିରୁ ଗୋଡ଼ି ଖୁଣ୍ଟି ପାଣିକୁ ପକାଉ ଥାଏ ।

—ଛିଃ, ହେମ ମୋ ବହେଣଟି ତୁହ । ସାଙ୍ଗହୋଇ ଯିବା ଭାଇଙ୍କୁ ଏ କଥା କହିବନି ସେ କ'ଣ ଭାବିବେ ।

—କି ତୁମେ କହିଲ କାହିଁକି ? ମୁଁ ନିଶ୍ଚେ କହିବି ।

—ମୋ ସୁନାଟି ପରା, ମୋ ରାଣ ମୋଟେ କହିବନି । କହିଲେ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୋଟେ ତୁମକୁ କଥା କହିବି ନାହିଁ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ପାହାଡ଼ ସେପାଖେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ସାରିଥିଲେ । ରଜନୀରାଣୀ କଳାଧୂମରୁ ଛୁଟେଶାଢୀ ପିନ୍ଧି ଧୀର

ଧାମକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ସଜ ହୋଇ ସାରିଲେଣି । ପୂର୍ବ ଘାଟରେ ଦ୍ୱିତୀୟା ଚନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ କୁଆଁ ତାରା ଆଖି ମିଟିକା ମାରିଲାଣି । ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ଫୁଲର ମହକ ଲୁଟି ବହି ଚାଲିଛି । ଆଉ ବେଶୀ ସମୟ ବସିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ତେଣେ ମାଈଁ ଅନାଇ ବସିଥିବେ । ଡାକିଲି—ହେମ ଶୀଘ୍ର ଆ । ଘରକୁ ଯିବା । ହେମ ମୋ ଡାକ ଶୁଣି ଉଠିପଡ଼ି କହିଲା—ନୂଆବୋଉ ମୁଁ ଯାଉଛି ।

—ହୁଁ ଯିବ ନାହିଁ କାହିଁକି । ତମ ବର ଡାକିଲାଣି ପରା ।

ଏତାବି ବର ! ଛେପର ନୂଆ'ଉଠା । ହେମ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ସେ ପଛରୁ ଡାକୁଥାନ୍ତି ହେମ—ହେମନ—ଶୁଣ ଯେ କି ଆଉ ରୁହେ ।

ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ଲଗାରୁ ବାଲିଆଡ଼ି ଉଠି ସାରିଥିଲି । ଥରେ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହିଁ ଦେଲି । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ସେ ଛିଡା ହୋଇ ମୋଆଡେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । ମୋ ମୁହଁରେ ତାଙ୍କ ଆଖି । ଦୁହିଁଙ୍କର ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଖି ଯୋଡ଼ିକ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଲା । କେତେବେଳେ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲି । ଅଳତାବୋଳା ପାଦ ଯୋଡ଼ିକ ସ୍ଥିର । ଧୂସର ବାଲି ଉପରେ ସତେ ଯେପରି ସଜଫୁଟା ସ୍ଥଳପଦ୍ମ ଯୋଡ଼ିଏ ।

ହାତଧରି ଟାଣିଲା ହେମ । ଆସମ ଭାଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡି ହେମ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲି । ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ସେମିତି ସେ ମୋର ଆଡେ ଚାହିଁ ଛିଡା ହୋଇଛନ୍ତି । ପଦ ଯୋଡିକ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥିର ।

ମୋ ଅନ୍ତର ତଳେ ତଳେ ପୁରୁଣା କବି ଛନ୍ଦ ଗୁଡାକ ଉବୁଟୁବୁ ହେଉଥାଏ । ଯଦି ମୁଁ କବି ହୋଇଥାନ୍ତି—ତାଙ୍କର କଥା ଭାବି ଭାବି କେତେବେଳେ ମାମୁଁଙ୍କ ବସାରେ ପହଞ୍ଚିଲି ମୋର ମୋଟେ ଖିଆଲ ନାହିଁ ।

ତିନି

ଚଇତାଳି ବାଆ । ଉତ୍ତଳା ମହକ । 'ରଣିଫୁଲ୍ ପରି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବୁଣିହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ସହରଟା ସାରା । ଢୋଲ୍ ମହୁରୀର ରାଗିଣୀ ମନ ଗହନ ତଳେ କେତେ ବ୍ୟର୍ଥ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତୋଳୁଛି; ଯୌବନ ରାଇଜର ତରୁଣ ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ମନରେ । ଆକାଶରେ ନକ୍ଷେତ୍ର ବୁଣି ହୋଇ ପଡ଼ିଲାପରି ସହରଟା ସାରା ଆଲୋକାରଣ୍ୟ । ଯେଉଁଆଡ଼େ ଚାହିଁବ ସେଆଡ଼େ ଗହଳି ଚହଳି । ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଯୌବନର ଦୀପ୍ତି, ଚଟ୍ ଚଟ୍ ଚପଲର ଘର୍ଷଣ ତରୁଣ ମନରେ ଝଡ଼ର ଚଳାଉଛି । ବ୍ୟର୍ଥ ଗୃହାଣୀ ଫେରଇ ତରୁଣ ହତାଶ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ୁଛି ହାଃପୂରେ ମଧୁମାସ ! ବ୍ୟର୍ଥରେ ଯାଉଛି ସିନା ?

ଆଜି ମହାଷ୍ଟମୀ । ସହର ସେମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଚୌଧୁରୀ ଉଆସରେ ଠିକ୍ ଆଠଟାରେ ବଳି ପଡ଼ିବ । ମଣିଷ, ନିରୀହ ଛାଗ ଶିଶୁକୁ ମା'ଙ୍କର ପାଦତଳେ ନୈବେଦ୍ୟ ଦେଇ ମାଆଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାର ବୃଥା ପ୍ରୟାସ କରେ । ହାୟ ! ମଣିଷ ଆଜି ଏତେ ଶିକ୍ଷିତ

ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏ ପରମାଣୁ ଯୁଗରେ ମାନବର ଆସ୍ଥାର ସ୍ଥଳ ପାଲଟିନି । ମା'ଙ୍କ ନିକଟରେ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ମାନବ ସବୁ ସମାନ । ସେ ତାର ସନ୍ତାନକୁ କେବେ ଭଂଶ ଖାଇପାରେ ? ତାର ଶିଶୁକୁ ତାର ଆଗରେ ବଳୀଦେଲା ବେଳେ ମା'ଙ୍କ ମନରେ ଯେ କେତେ ବ୍ୟଥା ଜାଗୁଥିବ ତାହା ଆଜିଷ ମଣିଷ ବୁଝୁନି । ନିଷ୍ଠୁର ବଳି କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆଜି ଚୌଧୁରୀ ଜଆସ ମଣିଷରେ ଭରପୁର ହୋଇଗଲାଣି ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଗରୁ ।

ମୁଁ ଭିଡ ଠେଲି ଠେଲି ଆଗକୁ ଚାଲିଛି । ଆକାଶ ପାତାଳ ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ଜଆସ ପାଖରେ ହାଜର ହେଲି । ଜଆସର ନାନା ଜାତିକା କାଗଜ ଫୁଲ ଡାଳ ପତ୍ରର ସାଜସଜା ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି । ବିଜୁଳିବତୀ ଗଛପତ୍ର କେଉଁଠା ଚାରି ଆଡେ ଝୁଲୁଛି । ଦନପର ଚାରିଆଡେ ପରିଷ୍କାର ଦେଖା ଯାଉଛି । ଲୋକ ମାନଙ୍କ ଭିଡା ଭିଡରେ ମୁଁ ବେଶିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଟିକିଏ ଫାଙ୍କା ଯାଗାକୁ ଚାଲି ଆସିଲିଣି । ଚାରିଆଡେ ନାରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ସମାଗମ । ସବୁଆଡେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଚାଲିଥାଏ । ହଠାତ୍ ମୋର ଆଖି ବଉଳ ଗଛମୂଳେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଲା । ବିଜୁଳିବତୀ ତଳେ ଛିଡା ହୋଇଛନ୍ତି ହେମର ଆଦରଣୀୟା ନୂଆବୋଉ । ମୁହଁରେ ବିଷାଦର କାଳିମା । ଆଖିରୁ ଦଧାର ଲୁହ ଗଡି ଶୁଖି ଯାଇଥିବାର ଚିହ୍ନ ଦେଖା ଯାଉଛି । ଏବେ ଆଗରୁ ପହିଲି ଆଷାଢ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ସଜଳ ଆଖି ଦୁଇଟିରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଝଡର ପୂର୍ବାଭାସ ଦେଉଛି ତାଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳଟି । ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ଖଣ୍ଡିଏ ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗର ଶାଢୀ । ତାର ଉପରୁ ଆକାଶ ରଙ୍ଗର ବ୍ଲାଉଜର ମସୃଣ ଆଭ ବେଶ୍ ପରିଷ୍କାର ଦେଖା ଯାଉଛି । ସତେ ମୋ ଆଖିରେ ସେ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର

ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତି । ତେବେ ଯେଉଁ ମୁଖମଣ୍ଡଳଟି ଫୁଟନ୍ତା ଗୋଲାପ ପରି ଝଟକୁଥାଏ । ସେ ଆଜି କାହିଁକି କଳା ବାଦଲ ଘେରା ? ତାଙ୍କର କ'ଣ ହୋଇଛି ଜାଣିବା ପାଇଁ ମନ ମୋର ଛଟ-ପଟ ହେଲା । ପାଖରେ ତାଙ୍କର କେହି ନାହାନ୍ତି । ଗଛମୂଳେ କେତେ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ବସି ନିଜ ନିଜର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆଳାପ ଜମାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କେତେ ଜଣ ଖଣ୍ଡି ଇଂଷିକା ଲଫଙ୍ଗା ଟୋକା ତାଙ୍କ ପାଖ ଦେଇ ତାଙ୍କୁହିଁ ଲକ୍ଷକରି କଣ କହି ହସି ହସି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । କନକ ଘୃଣାମାଟିପରି ହତାଶ ଭାବରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି ସେ । ମୋର ଆଡେ଼ କରୁଣ ଚାହାଣି ତାଳି । ଓଠ ଦୁଇଫାଳି ଥରି ଥରି ରହି ଯାଉଛି । ଭାଷା ଅଟକୁଛି । ଯେପରି କିଛି କହିବେ କିନ୍ତୁ କହିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଯିବାକୁ ନାହିଁ ଭାବି ଭାବି ଗଲି । କ'ଣ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ବୁଝିବା କ'ଣ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ? କାଠରେ ଗୋଡ ଅଟକୁଥାଏ । କେହି ଯଦି କିଛି ଭାବେ ? ଚାରି ପାହୁଣ୍ଡ ବାଟକୁ ମୋତେ ବହୁତ ସମୟ ଲାଗିଲା । ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ଯାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଛିଡ଼ା ହେଲି । ତାଙ୍କୁ ମୁହାଁକରି କହିଲି—

ଆପଣ କଣ କିଛି ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି କି ? ମାତ୍ର ଏତିକି କହି ନୀରବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲି । ଲଜ୍ଜାରେ କଣ୍ଠ ମୋର ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ଦୁଲ୍ ଦୁଲ୍ ହୋଇ ଛାତିଟା ଥରୁଥାଏ । ଯଦି ତାଙ୍କ ବାପା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କେହି ପାଖରେ ଥାନ୍ତି କ'ଣ ବୋଲି ଭାବନ୍ତେ ।

ସେ ମୁହଁରେ ହସ ଧାରେ ଫୁଟାଇ କହିଲେ—ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପୂଜା ଦେଖି ଆସିଥିଲି । ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାରେ ଭିଡ଼ାଭିଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ବାପା ମୋର ହାତ ଛାଡ଼ିଦେଇ କେଉଁ ଆଡ଼େ ରହିଗଲେ ।

ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟା ହେବ ତାଙ୍କ ଦେଖା ନ ପାଇ ହତାଶ ହେଲିଣି । ଏ ଯେଉଁ ଭିଡ଼ ତାଙ୍କୁ ବା କିପରି ପାଇବି । ରାତ ହୋଇ ଗଲଣି । ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାରେ ଯେଉଁ ଭିଡ଼, ସେଠା ଭିତରୁ କିପରି ପଦାକୁ ଯିବି । ନାନା ଭାବନାରେ ପଡ଼ି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଗଲିଣି । ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଆପଣଙ୍କର ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ କରୁଥିଲି । ଯଦି ଆପଣ ମାଇଚିଆଙ୍କ ପରି ଚାଲି ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୋଇଥାନ୍ତେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ବଡ଼ ପାଟିକରି ଆପଣଙ୍କୁ ଡାକିଥାନ୍ତି । ହସ ଛଟାରେ ଗୋଟିଏ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ମୋ ଆଡ଼କୁ ନିକ୍ଷେପ କରି ସାରିଥିଲେ ।

ମୋର ସବୁ ଭାବନା ଦାମ୍ଭିକତ୍ୱ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଝିଙ୍କେ ଫାଜିଲଟା ସେ । ସବୁବେଳେ ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା । "ମାଇଚିଆ" ସତରେ ମୁଁ କ'ଣ ମାଇଚିଆ ? ବଡ଼ ମନ ଦୁଃଖ ହେଲା । ଆଉ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ ।

ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ମୋ ହାତଟିକୁ ଧରି କହିଲେ—ରାଗିଲକି ? ଥଟ୍ଟାରେ ସେମିତି କହି ଦେଲିନା ।

ତାଙ୍କର ଏପରି ବ୍ୟବହାର ଦେଖି ମୁଁ ଏକ ରକମ ଡରିଗଲି । ଥର ଥର ହୋଇ ଥରି ଉଠିଲା ମୋର ସାରା ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ । ଯୁବକ ପ୍ରାଣ ମୋର ଶିହରି ଉଠିଲା ଲାଜ ଓ ଭୟରେ । ପାଟି ମୋର ଅଠା ଅଠା ଲାଗିଲା । ଦେହଟା ମୋର ଝିମ୍ ଝିମ୍ ହେଉଥାଏ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଥରେ ଚାହିଁ ଦେଲି—ଭାବିଲି ଲୋକେ ଦେଖିଲେ କ'ଣ କହିବେ । ନାରୀର ପରଶ ନାରୀ ସଙ୍ଗରେ ଅବାଧରେ ମିଳା ମିଶା ଏହାହିଁ ମୋ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ । ଲାଜରେ ମୁଁ ଜୁଙ୍ଗୁ ବୁଙ୍ଗୁ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି ।

ସେ ପୁଣି ମୋ ହାତକୁ ଟିକିଏ ଟିପି ଦେଇ କହିଲେ—କ'ଣ ଏତେ ଭାବୁଛମ ! ଚାଲ ଟିକିଏ ବୁଲିଚାଲି କରି ବସାକୁ ଫେରିଯିବା

ବାଟରେ ଯଦି ବାପାଙ୍କର ଦେଖା ମିଳେତ ଭଲ ନ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ହଜ ଗୁଲ କହୁ ଗୁଲିଲି—ଥିର ଥିର ପାଦୁଲ ପକାଇ ମୋ ପଛରେ ଅସିଲେ ସେ । ସତେ ! ଅବା ନୃତ୍ୟରତା ହଂସୀ । ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ଠାରୁ ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଲୀକ ଗହଳି . ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକାର । ଲୋକ ଅଡ଼େଇ ଅଡ଼େଇ ମୁଁ ଅଗରେ ଯାଉଥାଏ । ମୋର ଅନୁସରଣ ସେ କରୁଥାନ୍ତି । ଦୁଆର ପାଖରେ କହିଲେ ରୁହମ । ତୁମକୁ ଯଦି ଏ ଭିଡ଼ରେ ହଗଇ ବସେ ଡା'ହେଲେ— ଆଉ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ହାତଟିକୁ ମୋର ଧରି ନେଇଥିଲେ ସେ । ମୁଁ ବି ଚଟକରି କହିଦେଲି—ଯାହାକୁ ପାଇଚ ତାକୁ ପୁଣି ହଗଇବାର ଦୁର୍ବଳତା ତୁମର କାହିଁକି ?

ସେ ପୁଣି ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ ଯେ ଦୂରେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ହସ ଯେ ଏ ଲୋକ ଗହଳି ମଧ୍ୟରେ ଚିହ୍ନେଇ ନ ଦିବେ ଏପରି କି ଅସମ୍ଭବ ।

ମୁଁ ଆଉ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । କାହିଁକି ଏ କଥା ପଚାରି କହିଦେଲି ସେଥିପାଇଁ ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲି । ସେ କହିଲେ—

—ଏଇଥି ପାଇଁ କହୁଥିଲି ତୁମକୁ ପୁଣି ହଜିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । କଥା କହିବାକୁ ତୁମକୁ ଏତେ କ'ଣ ଲାଜ ମାଡୁଚି । ସେତେବେଳକୁ ଆମେ ଲୋକ ଗହଳିରୁ ପଦାକୁ ଆସି ସାରିଥିଲୁ । ତେବେ ଯେ ଲୋକ ନ ଥିଲେ ସେପରି କିଛି ହେବ ନାହିଁ । ଲୋକ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଧାର ପରି ଲାଗିଥାନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି—କି କଥା ଆଉ କହିବି ? କହିଲାଭଳି କଥା କ'ଣ ଅଛି ? —ସତେତ; କହିଲା ଭଳି କଥା କ'ଣ କିଛି ନାହିଁ ।

କହୁଛ ଅଛି, ଅଚ୍ଛା ! କହଲ, ଏପରି ଅମେ ହାତ ଧରା ଧରି ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଯେ ଦେଖିବ ସେ କ'ଣ ଭାବିବ ? ସେହି ଭୟରୁ କହୁଛି କଥା ବାଜି ହେବା ଯାଉ କ'ଣ ! ଦେଖୁଚ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଜହ୍ନ ହସୁଛି । ଆକାଶ ବୁକୁରେ ବୁଣି ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ତାରକାଦଳ । ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ପବନ ବହୁଛି । ଏପରି ଜହ୍ନଲା ରଜନୀରେ ତୁମେ ଏତେଡ଼ ନିସ୍ସଙ୍ଗ-ମନରେ ଚାଲିଛ କିପରି ମୁଁ ? ସତେ ତୁମେ ବଡ଼ ଭଏ..........

ମୋତେ ବଡ଼ ଅଡୁଆ ଲାଗୁଥାଏ । ମୋ ହାତ ତାଙ୍କ ହାତ ମୁଠାରେ । ହାତଟି ଖସାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରୁଛି ତା ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ପାରୁନି । ସତେତ ଲୋକ କଣ ଭାବୁଥିବେ ? ତାଙ୍କ ବାପା ଯଦି ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖନ୍ତି ମରଣ ଠାରୁ ଲଜ୍ଜା ବଳପଡ଼ିବ ସିନା । କିଛି ବାଟ ଯିବାପରେ ମୋର କହିବା ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ବକ୍ସା ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇଁ ମୋ ହାତଧରି ଟାଣିଲେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଯାଇ ନଥାଏଁ । କହିଲି—ମୁଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ବକ୍ସାରେ ବସୁଛି । ଆପଣ ସେଠାରେ ବସନ୍ତୁ ।

—ମୋତେ ଆପଣ ନ କହି ତୁ କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ବକ୍ସା କଣ ଦରକାର ତୁମ ଭଳି ମୋଟା ଲୋକ ପାଇଁ ଏଠାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଅଛି । ଆଖିରେ କୌତୁକ ଖେଳାଇ ଅଧରରେ ସେଫାଳି ଝରାଇ ଟାଣିଲେ ସେ ମୋର ହାତଟି ବକ୍ସା ଉପରକୁ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବସିଲି କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଅଡୁଆ ଲାଗୁଥାଏ ମୋତେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଲି... ଠିକ୍ ଏ ଘୁଞ୍ଚ । ସେ କିନ୍ତୁ ଲାଗିଆସୁଥାନ୍ତି ମୋରି ପାଖକୁ । ପବନରେ ପଣତକାନି ତାଙ୍କର ଉଡ଼ି ମୋ ଦେହରେ ଗୁଡ଼ାଇ ହେଉଥାଏ । ଚେକ୍ସା ଦେଲେ ଦେଲେ ଦୋହଲି ଉଠୁଥାଏ । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ ଜୀବନକୁ

ତଳି ଆସୁଥାନ୍ତି ସେ । କଳା ଭ୍ରମର ଜିଣା ସର୍ପିଳ ବେଣୀ ନାଗ ଦୁଇଟି ଦୋହଲୁ ଥାଏ । ପୁଷ୍ଟ ଦେଶରେ ହେନା ଅତରର ମନ ମତ୍ତକା ଗନ୍ଧ ନାକରେ ବାଜୁଥାଏ । ରଜତ ଧୌତ ରାଜପଥରେ ଆମ ବଗ୍ଗୀ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଚାଲିଛି । ମୁଁ ବସି ଖାଲି କେତେ କଥା ଭାବୁଛି ।

ହଠାତ୍ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ସେ—ଅଚ୍ଛା କହିଲ—ଲୋକେ ମନେ ମନେ ଯାହା କଥା ଭାବନ୍ତି, ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାହାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ଯାହାର ରୂପ ଅନ୍ତରର ନରମ ପରଦାରେ ତରଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରେ—ତାର ପାଇଁ ଉଷ ବିନିଦ୍ର ରଜନୀ ଜାଗନ୍ତି, ତାକୁ ହାତରେ ପାଇ କେହି କେବେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି କହି ପାରିବ ?

ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମୋର । ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ ମୁଁ ଏକବାର ଡରିଗଲି । ମୋ କଥା ଆଉ କହୁ ନାହାନ୍ତି ତ । ମୋ ଅନ୍ତର ତଳର ଗୋପନ କଥା ସେ ଜାଣିଲେ କିପରି । ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବୁଲି ଚାହିଁଲି ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ । ସେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ମୋ ଆଡ଼େ ।

ମଣିଷର ମନ ପବନଠାରୁ ଦ୍ରୁତ—କାଠ ଅକାଠ ମାନେନା ସେ । ଧାଇଁଯାଏ କାହିଁ କେଉଁ ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ ପରୀ ରାଇଜକୁ । ମନ ସାଙ୍ଗରେ ତାଲ ଦେଇ । ମଣିଷ ଯଦି ତାର ସାଙ୍ଗରେ ଧାଇଁବ ଶେଷରେ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ଭାବି ପାରୁଛନ୍ତି ? ଭଗବାନ ଆଖି ଦେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ । ସେଥିପାଇଁ କବି କହିଛନ୍ତି—"ସୁନ୍ଦର ତୃପ୍ତିରେ ଅବସାଦ ନାହିଁ, ଯେତେ ଦେଖୁଥିଲେ ଆଶା ନମେଣ୍ଟଇ ।" ତା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ତାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା କ'ଣ ଉଚିତ । ବଡ଼ ସାହସର ସହିତ ଏତକ କହିଦେଲି ।

ତା'ପରେ ସେ ଯାହା ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ମୁଁ ଲଜ୍ଜାରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲି । ମୁହଁ ତଳଟା ଦୁଲ୍ ଦୁଲ୍ ହୋଇ ଉଠିଲା । ରକ୍ଷା ବାଡ଼ ନଥିଲେ ହୁଏତ ମୁଁ ଗଡ଼ିପଡ଼ି ଥାନ୍ତି । ସେ କହିଲେ—

ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରୁଛି—ଆପଣ କାହାର କଥା କେବେ ଭାବି ନାହାଁନ୍ତି ? କାହାରି ରୂପ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରି ନାହାଁନ୍ତି ? ଆପଣଙ୍କର ନରମ କଲିଜା ତଳେ ତାର ଚିତ୍ରପଟ କଣ ଅଙ୍କି ନାହାନ୍ତି ? କୁହ, ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ସତକି ମିଛ ? ମୋତେ ସିନା ଫାଙ୍କି ଦେବ ନିଜ ମନକୁ କ'ଣ କେବେ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ପାରିବ ?

ଏଥର ମୁଁ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ନ ଦେଲେ ହୁଏତ ନିଜ ଦୁର୍ବଳତା ଧରା ପଡ଼ିଯିବ । ତେଣୁ ସାହାସ ସଞ୍ଚୟ କରି କହିଲି—

ଭଗବାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗଚ୍ୟୁତା କେତେ ଅଭିଶପ୍ତା ଅପ୍ସରା ଜନ୍ମ ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କ ରୂପ ଧ୍ୟାନ କରିବା କିମ୍ବା ତାଙ୍କ କଥା ଭାବିବା କ'ଣ ପାପ ? ନ ହେଲା ବା ମୋର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପିପାସିତ ଆଖି ତାଙ୍କର କୋମଳ ତନୁ ଲତାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ତାରି ଦାଗଟା ହୁଏତ ମୋର ବୁକୁ ତଳେ ରହି ଯାଉଛି ! କିନ୍ତୁ ସେ ଫୁଟନ୍ତା ଗୋଲାପଟିକୁ ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ କରିଦେବା ପାଇଁ କେବେ ମନ କରିନି ।

—ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ମନୋତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ କହନ୍ତି—ଯଦି ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକ କଥା ଭାବେ, ସେ କେବେ ଶାନ୍ତିରେ ରହିପାରେ ନାହିଁ । ମନ ତାର ଧଇଁଲା ଚଢ଼େଇ ପରି ହୁଏ । ଆପଣ ଯାହା କଥା ଭାବୁଛନ୍ତି ଯାହା ରୂପ ସବୁବେଳେ ଧ୍ୟାନ କରୁଛନ୍ତି ତା' ମନ କ'ଣ ହେଉଥିବ । ଓଃଶେଷ କେଇପଦ କଥା ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଦରଦୀ ହୋଇଥିଲା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଉପର ଦେଇ କଳା ବାଦଲ ଚାଲିଗଲା ପରି ତାଙ୍କ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳଟିରେ ଗୋଟିଏ ହତାଶିଆ ଭାବ ଭାସି ଯାଉଥିଲା । କଥା କେଇପଦ କହି ସାରିବା ଆଗରୁ ସେ ମୋ କୋଳ ଉପରେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଥିଲେ । ମୋ ଦୁଇ ହାତକୁ ଟାଣି ନେଇ ତାଙ୍କ ପୁରିଲା ଗାଲ ଦୁଇଟି ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ ନିଜ ହାତରେ ଚାପିଧରି ଥିଲେ । କରୁଣ ଚାହାଣୀ ତୋଳି ଚାହିଁଥିଲେ ମୋ ଆଡ଼େ । ବଡ଼ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଲି । ଯଦି ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ କିଏ ଦେଖେ କ'ଣ ଭାବିବ । ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଖାଲି ଭୂମିକମ୍ପ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥାଏ । ସେତେବେଳେ ହାଣିଦେଲେ ମୋ ଦେହରୁ ରକ୍ତ ଟୋପେ ବାହାରି ନଥାନ୍ତା । ହାତଟି ମୋର ଖସି ଖସି ତାଙ୍କର ବକ୍ଷ ଦେଶରେ ଆଶ୍ରା ନେଇ ସାରିଥିଲା । ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ମୋର ଅବଶ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ହାତ ଦୁଇଟି ଉଠାଇ ଆଣିବାପାଇଁ ଶକ୍ତି ମୋର ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମୋ ଦେହରେ ଜୀବନ ଥିଲାକି ନା ଆଜି ଭାବିଲେ ମନେ ପଡ଼େନା । ଶିର ଶିର ପବନରେ ଜର୍ଜେଟ ଶାଢୀ ଖସି ଯାଉଥିଲା ବକ୍ଷ ଉପରୁ । ଲାଉଞ୍ଜ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ନିର୍ଜୀବ ଦେହଟି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଲୋକରେ ଯେପରି ଜୀବନ୍ତ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ହାତର ମୃଦୁ ପରଶରେ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲେ । ଅଧରରେ ଗୋଟିଏ ବିଜୁଳି ଖେଳାଇ ବାହୁ ଦୁଇଟି ତାଙ୍କର ଗୁଡ଼ାଇ ଦେଲେ ମୋ ଗଳାରେ । ତାଙ୍କ ସୁନା ଘଣ୍ଟାର ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଳ ମିଳାଇ ମୋର ଛାତି ଧଡ଼ୁଥାଏ ଉଠୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ଘୂରିଇ ହେଉଥାଏ । ଜୋର ନିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ବାଜୁଥାଏ ମୋ ଉପରେ । ବସ୍‌ଟା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଜାର୍କିଂରେ ପଡ଼ିବାରୁ ଦୋହଲି ଉଠିଲୁ ଦୁହେଁ । ମୋର ଚେତା ଫେରି ଆସିଲା । ମନର ନିଭୃତ କୋଣରୁ ସ୍ୱପ୍ନିଳ ପ୍ରାଣ ମୋର

ଗନ୍ଧ ଉଠୁଥିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କର ରକ୍ତଜବା ପରି ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଉପରକୁ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ୁଥିଲି । ରିକ୍‌ସାବାଲା କହିଲା—

“ଆପକା ଡେରା କାହାଁ ବାବୁଜୀ ? ସୁନହଟେମେଁ ଅଭି ପହୁଞ୍ଚା ।” ତାର କଥାରେ ମୋର ପୂର୍ବ ହୋସ ଫେରି ଆସିଲା । ସେ ବି ନିଜ ଦେହର ଆବରଣ ସଜାଡି ନେଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ଦୋଷିଟି ପରି । ମୁଁ ଦେଖିଲି ଆଠ ଦଶଟା କୋଠା ପରେ ମାମୁଁଙ୍କ ବସା ପଡ଼ିବ । କହିଲି—ଡେରା ଆଗେ ବଢ଼ୋ ।

ଆମକୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ କେହି ଦେଖି ନାହାଁନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଚାରିଆଡ଼େ ଥରେ ଆଖି ପକାଇଲି । କିନ୍ତୁ ରକ୍ଷା ହୋଇଚି ରିକ୍‌ସାବାଲା ଓଗୋଟିଏ ନିଗଟିଆ ଗଳି ରାସ୍ତାରେ ନେଇ ଆସିଛି । କେହି ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ବୋଧେ । ରିକ୍‌ସାବାଲାଟି ତେଲଙ୍ଗା, ଆମ କଥା ଶୁଣିବି କିଛି ବୁଝି ପାରିନି । ତାର କଥା ବାର୍ତ୍ତାରୁ ଅନୁମାନ କଲି ନୂଆ ଲୋକଟାଏ ବଡ଼ ସାବଧାନରେ ରିକ୍‌ସା ଚଲାଉଛି ପଛକୁ, ଚାହିଁବାକୁ ତାକୁ ସମୟ ନାହିଁ ।

ଥରେ ଡାକି କହିଲି—ଆଗରେ ବସା । ମୁଁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଉଛି ତୁମେ ବସ । ସେ ଶୁଣିଲେକି ନା ସନ୍ଦେହ । କ'ଣ ସବୁ ଭାବୁଥିଲେ ସେ ଜାଣନ୍ତି । ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି କହିଲି—ଏ ରିକ୍‌ସା ଜେରା ରୋକୋ ।

ରିକ୍‌ସା ବନ୍ଦ ହେଲା । ହାତଟା ମୋର ଟାଣିନେଇ ହସି କହିଲେ—ବସନ୍ତ କ'ଣ ହେଉଛି । ମୁଁ ଉଠି ପଡ଼ିଲି ରିକ୍‌ସାବାଲାକୁ ପୁଣି ଆଦେଶ ଦେଲେ—“ଜେରା ଆଗାଡ଼ିସେ ରିକ୍‌ସା ଚଲାଓ ।” ରିକ୍‌ସା ପୁଣି ଚାଲିଲା । ମାମୁଁଙ୍କ ବସା ପାଖରେ ରିକ୍‌ସା ରହିଲା । ସେ ଆଗ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ହେମ ହେମ ବୋଲି ଡାକିଲେ । ହେମ ହାତରେ ଲଣ୍ଠନ ଧରି ଆସି ଦ୍ୱାର ଖୋଲି ଦେଲା । ସେ କହିଲେ—

ହେମ, ବାପା ଅସିଲେଣି ? ବାପା ଯେପରି ମୋତେ ସେ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଘଞ୍ଚ ଦେଇ ଆସିଲେ ତୁମ ଭାଇଙ୍କୁ ନପାଇଥିଲେ ମୋ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୋଇଥାନ୍ତା । ବୋଉ କାହାନ୍ତି ?

ହେମ କହିଲା—ତୁମରି କଥା ବୁଝିବା ପାଇଁ ତୁମ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ନିରିହ ପରି ଘର ଭିତରେ ଲୁଗାପଟା ବଦଳାଉ ଥାଏଁ ।

ହେମ କହିଲା—ବାପା ତୁମକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ବଡ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ବସାକୁ ଫେରିଲେ ! କାଳେ ତୁମେ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଛକି କ'ଣ । ତୁମକୁ ବସାରେ ନ ପାଇ ପୁଣି ବାହାରୁଥିଲେ ବୋଉ ଯାଇଛି । ଏଣେ ନୂଆବୋଉ ବାଠ ଭୁଲି ଭାଇଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବୁଲୁଛି । ଯେ ଖୋଜି ପାଇବେ ଦେଇଁଠୁ । ପିଲାମାନ ଆଉ କ'ଣ କହି ଅସୁଥିଲା ।

ତା ଗାଲଟିକୁ ସେ ଚିପି ଦେଇ କହିଲେ—ଯେଉଁ ଭାଇତ । ଚାଲ ଆଗ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବା ନ ହେଲେ ପୁଣି ଚାଲିଯିବେ । ହେମ ଆଗରେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ସେ ଥରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ମୁଁ ଯାଉଛି, ରଗିବନି । ବଡ କଷ୍ଟ ଦେଲି ଆଜି । ଏତିକି କହି ପୁଣିଥରେ ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସେ ଗଲାରୁ ଶାନ୍ତିରେ ଟିକିଏ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲି । କାହିଁକି ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗୁଥାଏ ମୋତେ । ତାଙ୍କର ପରଶ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଲାଗିଥିଲା ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି କାଲୁଆ ଲାଗୁଥାଏ । ଦେହଟା ଛନ ଛନ ହେଉଥାଏ । ମନ ଗହନ ତଳେ ସୁପ୍ତ ସିଂହ ଆଜି ଜାଗି ଉଠିଛି । ମନ ହରିଣୀ ଆଜି ଘଞ୍ଚ ତଳେ ଧାଇଁ ବୁଲୁଛି । ଅବଶ ଦେହଟା ଲେଟାଇ ଦେଲି ପଲଙ୍କ ଉପରେ । କେତେବେଳେ ନିଦ୍ରାଦେବୀ ତାଙ୍କ ଓଳାଲକୁ ଟାଣିନେଲେ ମୋତେ ଜଣା ନାହିଁ ।

ଛୁଟି

ବସନ୍ତର ମହୋତ୍ସବ ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଚଇତ ପବନ ସରି ସରି ଆସୁଥାଏ । ବୈଶାଖର ଟାଙ୍ଗି ଝାସ ଖରା ଫୁଟାଇଲାଣି । ବାସନ୍ତୀ ଦେବୀ ଖରାର ଉତ୍ତାପ ସହ୍ୟ କରି ନପାରି ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନକୁ ଫେରି ଗଲେଣି । ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ତଳେ ମରୀଚିକା ଲୁଚିଲାଣି । ହସିଲା ଫୁଲ କଅଁଳ ପତ୍ରର ଓଢ଼ଣା ତଳେ ମୁହଁ ଲୁଚାଇଲାଣି । ସବୁଆଡ଼େ ଖାଲି ଝାଞ୍ଜିଲା ପ୍ରକୃତି ନୀରବତାର କାନ୍ଦ କରୁଛି ।

ଦାଦା ଏ ମଧ୍ୟରେ ଚିଠି ଦେଇ ସାରିଥିଲେ—"ନାରୁ, ତୁ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରି ଘରକୁ ନ ଆସି ମାମୁଁଙ୍କ ବସାରେ ଯଜ୍ଞ ଅନ୍ନ ଆଉ କେତେଦିନ ପକାଇବୁ । ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ସେଆଡ଼େ ଅଛୁ । ତୁ ଶୀଘ୍ର ଆସିବୁ ।" ମାମୁଁ ମାଇଁଙ୍କୁ ଚିଠି ଦେଖାଇଲେ । ମାଇଁବି କହିଲେ—'ହଉ ଯିବୁ ତ ଯା' । ଛୁଟି ପାଇବା ଡେରି ହେଲେ ମଝିରେ ପୁଣି ଆସିବୁ ।

ସେଦିନ ସକାଳେ ମୋର ଜିନିଷ ପତ୍ର ମାଇଁ ଓ ସେ ସଜାଡ଼ା ସଜାଡ଼ି କରୁଥାନ୍ତି । ହେମ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ଥାଏ କବାଟ ବନ୍ଧକୁ ଧରି । ଆଖି ତାର ଛଳ ଛଳ ହେଉଥାଏ । ମୁଁ ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧୁଥାଏ । ରିକ୍ସାବାଲା ଦାଣ୍ଡରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥାଏ, ଗାଡ଼ି ଟାଇମ ହୋଇ ଗଲାଣି ବୋଲି । ମାମୁଁ ଜିନିଷ ପତ୍ର ରିକ୍ସାରେ ଲଦି ଦେଇ ଟିକେଟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗରେ ଚାଲିଗଲେ । ଘୋଡ଼ାଟା ଚିହିଁ ପକାଇଲା । ହେମ ଦଉଡ଼ି ଆସି ମୋତେ ଧରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ତା ଲୁହ ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଇ ବୁଝାଇ କହିଲି—ଆଠଦିନ ପରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ, 'ସୁନାଟା ପରା । ମାଇଁ ବି ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ଭାଇ କ'ଣ ଆଉ ଆସିବ ନାହିଁ କି ? ସେଥିପାଇଁ ଏତେ କାନ୍ଦୁଛୁ । ମୋ ମାଆଟା ପରା, ଭାଇକୁ ଛାଡ଼ି ଦେ, ଗାଡ଼ି ଟାଇମ ହୋଇ ଗଲାଣି । ଆସିଲୁ ହେମ, ଜୁନା ପାଇଁ ଯାହା ରଖିଥିଲୁ ଭାଇକୁ ଆଣି ଦେବୁ । ଏହା କହି ହେମକୁ ନେଇ ମାଇଁ ଆର ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ିକୁ ଧରି । ଆଖିରେ ଆଖିଏ ଲୁହ ପୂରିଥାଏ । ନାଲି ନାଲି ଅଧର ଦୁଇଟି ଥରି ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ଫେରି ଚାହିଁଲି ତାଙ୍କୁ । ସତରେ ମୋ ମନଟା କାହିଁକି ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେଲା । "ମୁଁ ଯାଉଛି ମୋ କଥା କ'ଣ ତୁମ ମନେ ରହିବ ? ଚୁପି ଚପି ଏତିକି କହିଲି ।"

ସେ ଥରି ଥରି ଗଳାରେ କହିଲେ—ଆଉ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ତୁମର ଦେଖା ହେବନି । ଏଠାରୁ ମୁଁ ଝୁରି ନିକଟପର ଚାଲି ଯାଉଛି । ମୋ କଥା ତୁମର କେବେ ମନେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଭୁଲିବା ପାଇଁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ହେଉଥିବ । ଆଖି ଉଚ୍ଛୁଳାଇ ଲୁହଧାର ତାଙ୍କର ବୋହି ଆସିଲା । ସ୍ତ୍ରାରେ

ରିକ୍ସା ଛୁଟିବା ହୋଇଛି ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କର । ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବାକୁ ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ ବାକି । ପାଦେ ପଛକୁ ଫେରି ମୋ ଅତକୁ ଟାଣି ଆଣିଲି । ସେ ଯେପରି ଆଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ—ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଢଳି ପଡ଼ିଲେ ମୋ ଛାତି ଉପରକୁ । ଲୁହ ଦ'ଧାର ବୋହି ଆସୁଥିବା ତାଙ୍କ ଗଣ୍ଡ ଦେଶରୁ ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲି—ତୁମର ଏ ସ୍ମୃତି ଜୀବନରେ ଅଭୁଲା ରହିବ ମୋର । ତୁମେ ଭୁଲିବନି ମୋତେ— ।

ମାଉଁଙ୍କ ଆସିବା ଜଣାପଡ଼ିବାରୁ ଛାଡ଼ିଦେଲି । ସେ ପୁଣି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ାକୁ ଧରି ରହିଲେ । ସେଆଡ଼ୁ ମାଉଁ କହୁଥାନ୍ତି—ହେମ ଦେଇଦେ ଭାଇକୁ, ସେ ଗୁଡ଼ିକ କୁନିକୁ ଦେଇ ଦେବ । ହେମ ଆସି ଗୋଟିଏ ପୁଟୁଳୀ ମୋ ହାତକୁ ଦେଲା—ନେଉ ନ ଥିଲି । ସେ ନେଇ ରିକ୍ସାରେ ଥିବା ବେଗରେ ରଖିଦେଲା । ରିକ୍ସାବାଲା ଡାକିଲା—ବାବୁ ଗାଡ଼ି ଫେଲ୍ ହେବେ । ତରତର ହୋଇ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ମାଉଁଙ୍କ ପଦଧୂଳି ନେଇ, ରିକ୍ସା ଉପରେ ବସିଲି । ରିକ୍ସା ଚାଲିଲା । ହେମ, ମାଉଁ ଓ ସେ ଚାହିଁଥାନ୍ତି ମୋର ଆଡେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ଅଞ୍ଜଏ ଲେଖାଏଁ ଲୁହ । ମୁଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଲୁଚିଗଲେ । ରିକ୍ସା ବାଙ୍କକାଟି ଚାଲିଲା । ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲି ଆଉ କେହି ଦେଖା ଗଲେନି । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ି ସଜାଡି ହୋଇ ବସିଲି । ମୋ ମନଟା ବଡ଼ ବିକଳ ହେଉଥାଏ । ସତେ ଯେପରି ମୁଁ କ'ଣ ଗୋଟିଏ ହରାଇ ବସିଛି । ମନଟା ମୋର ଏପରି ହେଉଥାଏ କାହାପାଇଁ ? ମାଉଁ, ହେମ, ନା ତାଙ୍କର ପାଇଁ ?

ଷ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବା ସମୟ ହେଲା । ମାମୁଁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ଗେଟ୍ ପାଖରେ । ମାମୁଁଙ୍କ ଚରଣ ଧୂଳି ମଥାରେ ମାରି ଆସି ଗାଡ଼ି ଉପରକୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲି । ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ ମାମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । ହୁଇସିଲ୍ ଦେଇ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା । ଝରକା ଦେଇ ବାହାରକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ପାହାଡ଼ର ଗଛ ଗୁଡ଼ାକ ଧାଇଁ ଯାଉଥାନ୍ତି ପଛକୁ ପଛକୁ । ବିଲ, ନାଳ, ନଈ ଚକା ଭଉଁରି ଖେଳୁଥାନ୍ତି । ତା ସଙ୍ଗରେ ତାଳ ଦେଇ ମୋ ମୁଣ୍ଡଟା ବି ଚକା ଭଉଁରି ଖେଳୁଥାଏ । ନାନା ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚୁଥାଏ । ମୁଁ ଖାଲି ଭାବୁଥାଏ—ସତେ ନାରୀ ପାଇଁ ଯେତେ ଗୁଡ଼ାକ ବିଭ୍ରାଟ ପୁରାଣ ଓ ଇତିହାସରୁ ପଢ଼ି ମୁଁ ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନଥିଲି । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି—ଏ ଗୁଡ଼ାକ ବୁଢ଼ୀମା କାହାଣୀ । ପରି ରାଇଜର ଗପ । ତାହା ମିଛ, ସାମାନ୍ୟ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ 'କାଣ୍ଡ କ'ଣ କେବେ ଘଟି ପାରେ ? ଓଟେକା କବି ଗୁଡ଼ାକ ମିଛଟାରେ ଫେଣାଇ ଫୁଲାଇ ମୋଟା ମୋଟା ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେ ଧାରଣା ମୋର ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଯାଇଛି ! ନାରୀର ପରଶ, ନାରୀର ରୂପ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପାଗଳ କରିଛି—ଆଜି ବି କରିବ । ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଅନୁଭୂତି ଏ, ମୁଁ ଯାହା ଭାବୁଥାଏ—ପ୍ରେମ ପାଗଳ କବିମାନଙ୍କ ପରି ଯଦି ହୋଇଥାନ୍ତି ତେବେ ମୁଁ ବି ଗୋଟିଏ କାବ୍ୟ କି କବିତା ଲେଖି ପକାଇଥାନ୍ତି । କେତେକ କବିଙ୍କର ନାରୀ ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନା ଛନ୍ଦ ମନ ଭିତରେ ଗୁମୁରି ଉଠୁଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଆମ ଗାଁ ଷ୍ଟେସନ ଆସି ଯାଇଥାଏ । ପଏଣ୍ଟସ୍‌ମ୍ୟାନ ଡାକରେ ଭାବନା

ଭାଙ୍ଗିଲା । ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲି । ଛୋଟିଆ ଷ୍ଟେସନଟିଏ । ଗାଡ଼ି ମୋଟେ ଦୁଇ ତିନି ମିନିଟ ଠିଆହୁଏ ।

ଷ୍ଟେସନଠାରୁ ଆମ ଗାଁ ଅର୍ଦ୍ଧ କୋଶରୁ କିଛି ବେଶୀ ବାଟ ହେବ । ଏଇଠାରୁ ତୀର ମାରିଲାପରି ସରୁ ରାସ୍ତାଟିଏ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଆମ ଗାଁ ଦେଇ ଜଗନ୍ନାଥ ସଡ଼କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବେଳେ ବେଳେ ଶଗଡ଼ଅମାଡ଼ନ କେଁ କଟର ଶବ୍ଦ କରି ବଳଦ ବେକରେ ଘଣ୍ଟି-ମାନ ଝାଙ୍ଗି ଷ୍ଟେସନକୁ ଯାଆନ୍ତି ଖଇ ନେଇ ମାସ । ଆମ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଚୂନ ଅଭାବରୁ ତାର ରଙ୍ଗ ବଦଳି ଗଲାଣି । ଠାଏ ଠାଏ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ଖସିଲାଣି । କିଏ କେବେ ଏହାକୁ ତିଆରି କରିଥିଲା କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ନାନା ଆପଦ ବିପଦରେ ଆମ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଠାକୁ ଲୁଅନେଇ ସେଥିରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଏଇ ଦେଉଳ ପାହାଚ୍ଛୁ ଧୋଇ ଅଙ୍କାବଙ୍କା ସରୁ କପାଳୀ ନଦୀଟି ବୋହି ଯାଇଛି । ଏହି ପବିତ୍ର ଭୂମିଟି ହେଉଛି ମୋର ଜନ୍ମଭୂମି । ଏହାର ଚୋଟା ମାଳରେ ବୁଲି, ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ ମଣିଷ ହୋଇଛି । ପବିତ୍ର ଧାମ । ଆକାଶ ଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚରେ ଏହାର ସ୍ଥାନ । ଜନ୍ମଭୂମିକୁ କେହି କେବେ ଭୁଲେନା କି ମୁଁ ଭୁଲିନି ।

ଦୂରରୁ ଗାଁଟି ମୋତେ ବାହାର ଛବି ପରି ଲାଗୁଥାଏ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସ୍ପଷ୍ଟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହେଲା ସାନ ସାନ ଗଛଗୁଡ଼ିକ । ଦୂରରେ ପରିଣତ ହେଲେଣି ବହୁଦିନ ପରେ ଫେରୁ ଥିବାରୁ ଗାଁଟି ମୋତେ ନୂଆ ଲାଗୁଥାଏ । ଉଦ୍ ଭ୍ରାନ୍ତ ଭଳିଆ ଖରାବେଳେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦଉଡ଼ା ଖାଇଦେଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲି । ସବୁ ଭାବନା ସ୍ୱପ୍ନ ପରି କେଉଁଆଡେ ମିଳାଇଗଲା ।

ପାଞ୍ଚ

ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାର ପାଞ୍ଚଦିନ ପରେ ଚାକିରିର ନିଯୁକ୍ତିପତ୍ର ପାଇଲି । ଘର,ପାଖରେ ରହି ଝୁଡ଼ୀଙ୍କର ପରଶା, ଗାଁର ସ୍ନେହ ସରଧା ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ଭୋଗ କରିବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ମୋର ବେଡ଼ିଂ ପତ୍ର ସଜଡ଼ା ଗଲା । କଳ୍ପନାମୟୀ ଗାଁ ମଧ୍ୟକୁ କଳ୍ପନାର ଜାଲବୁଣି ଗାଡ଼ି ଧରିଲି । ଭଦ୍ରକ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚି ମ୍ୟାପ ଦେଖି ଜନକପୁର ଗାଁଟିକୁ ଅବସ୍ଥାର ଜାଣି ଚାନ୍ଦବାଲି ବସ୍ ଧରିଲି ।

କର୍ମମୟ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ହେଉଛି । ନୂଆ ଜାଗା, ନୂଆ ଲୋକ ନୂଆ ଚାକିରି ସବୁ ନୂଆ । ଜଣାରେ ବସି ବସି କେତେ କଥା ଭାବୁଥାଏ । କାହାରି ସଙ୍ଗରେ କଥା ବାର୍ତ୍ତା ନ କରି ବସ୍ ଝିଡ଼ିକି ଦେଇ ଚାହିଁଥାଏ ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ଆଡ଼େ । ମନେ ପଡ଼ୁଥାଏ ଭୂଗୋଳରେ ପଢିଥିବା ଚାନ୍ଦବାଲି ବନ୍ଦର କଥା । ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଘଟଣା ତଳର । ଏହି ବନ୍ଦର ବାଟେ ଶହ

ଶହ ଲୋକ ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ନାନା ଜିନିଷ ନେଇ ଏକାଧିକ ଜାହାଜ ଚାନ୍ଦବାଲି ବନ୍ଦରରେ ଲାଗୁଥିଲା । ଆଜି ଆଉ ସେ ଯୁଗ ନାହିଁ । ଅକାଳେ କାଳେ କେବେକେବେଳେ କେମିତି ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ଜାହାଜ ଆସେ । ଲୋକେ ଆଉ ଏ ବାଟେ ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା କରୁ ନାହାନ୍ତି । ଆଉ କେତେଟା ଦିନ ପରେ ହୁଏତ ଏଠାରେ ବନ୍ଦର ଥିଲା ବୋଲି ଲୋକେ ଭୁଲି ଯିବେ ।

ମଟୋ ଟାଉର ଯାଉଁ ବସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲି । ସେ ଦିନ ହାଟ ପାଳି । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ସମାଗମ । ଏକ ପ୍ରକାର ସ୍ଥାନଟି ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ ବଜାର । ମାଇନର ସ୍କୁଲ, ଡାକ୍ତରଖାନା, ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ସରକାରୀ ବେସରକାରୀ ଅଫିସ୍ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଅମ୍ବ, ଜାମ୍ବୁ, ଝଜରୀ, ବାଉଁଶ ବଣ ଭିତରୁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ଲୋକଙ୍କୁ ପଚାରି ପଚାରି କରି ଜନକପୁର ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଗାଁର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲଟିଏ । ଶିକ୍ଷକ ଜଣେ ଥାଆନ୍ତି । ରାତିଟି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କଲି । ରାତି ପାହିଲେ ଯାତ୍ରା ହେବ । ଘର ଭଡ଼ା ନେଇ ମୋର ଅଫିସ୍ ଖୋଲି ରିପୋର୍ଟ ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବି । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଏପାଖ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନଙ୍କର ହାଲ ଚାଲ ପଚାରି ବୁଝିଲି । ସାଙ୍ଗ ସାଥି ମେଳରେ ସୁଖ ଜୀବନ ଯାଉଛି । ଆଜି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ବଡ଼ ଅଡୁଆ ଲାଗୁଥାଏ । ତାପରେ ଦିନ ସାରା ଗାଡ଼ି ମଟରରେ ବସି ବସି କ୍ଳାନ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ । ବେଡିଂଟି ଖୋଲି ଦେଇ ଟୋଟେଲର ପଡ଼ିଲି । ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ଶୀତଳ ପବନ ବହି ମୋର କ୍ଳାନ୍ତି ଦୂର କରିଦେଲା । ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

କନକ ପୁର ଗାଁ । ଏ ଗାଁ ଠାରୁ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ବେଳା ଭୂମି ପ୍ରାୟ ଏକ ମାଇଲ ହେବ । ହୁଏତ ଏ ସ୍ଥାନ ଖଣ୍ଡି ଆଗରୁ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ପାଦଦେଶ ଥିଲା । କିଏ ପ୍ରଥମେ ଏଠାରେ ଆସି ବସବାସ ଆରମ୍ଭ କଲା, କହି ହେବନି । ଗୃନ୍ଦବାଲି ପକ୍କା ରାସ୍ତାରୁ ଗୋଟିଏ କଚ୍ଚା ରାସ୍ତା ଏ ଗାଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଛି । ଗାଁଟି ବଡ଼ ନ ହେଲେ ବି ସେତେ ସାନ ନୁହେଁ । ଏ ଅଡ଼େ ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ ଗାଁ ଠାରୁ ମଝିରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବ୍ୟବଧାନ । ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ନିଜ ଜାତିର ଲୋକ ପ୍ରାୟବାସ କରନ୍ତି । ଅଭର୍ଜ୍ଜନା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବଂଶୀୟମାନେ ଭଳା ଦରବାରରେ ସେ ଅଡ଼େ କେବେ ପାଦ ପକାନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କରଣ, ଖଣ୍ଡାୟତମାନଙ୍କର ଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହଗୁଡ଼ିକ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ । ଗାଁର ଶେଷ ଭାଗରେ ଚୌଧରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଦ୍ୱିତଳ ପ୍ରାସାଦ ସଦର୍ପେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟ ଗାଁ ତୁଳନାରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ କନକ ପୁର ଗାଁଟି ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମ ଓ ଉଚ୍ଚ ଜାତିର ଲୋକେ ବାସ କରନ୍ତି । ପହିଲ ଆଷାଢ଼ର ବର୍ଷଣ ପରେ ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକ ସମୁଦ୍ରର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଟାପୁପରି ଦେଖାଯାଏ । ଧୂ ଧୂ ବୈଶାଖରେ ବି ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ଜୁଆର ପାଣି ନାଳ ଦେଇ ଗାଁ ମଧ୍ୟକୁ ଆସେ । ଗାଁର ରାସ୍ତା ଗୁଡ଼ିକ ସବୁବେଳେ କାଦୁଅରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ବୈଶାଖ ମାସରେ ପାନୀୟଜଳ ଆଣିବା ପାଇଁ ପଲ୍ଲୀବାଳା ବହୁ ଦୂରକୁ ଧାଇଁ ଯାଏ । ବଙ୍ଗୋପସାଗର ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ଲଗା ପଟା ଟାଣି ଓଟାର ପଲ୍ଲୀ ବାଳାକୁ ଅସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ କରେ । ବଙ୍ଗୋପସାଗର କୂଳେ କୂଳେ ଘଞ୍ଚ ବନି ବଣ । ଦିବାଲୋକରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ତା ମଧ୍ୟରେ ପଶିପାରେକି ନା ସନ୍ଦେହ । ବୈଶାଖ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସରେ ଗୁହିଆଡ଼ି ମହଣିକା ଦେଖାଯାଏ ।

ଏହା ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ମାସ କଟି ଗଲାଣି । ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱିତଳ ପ୍ରସାଦର ଠିକ୍ ସାମନାରେ ଗୋଟିଏ ମାଟିଘର ଭଡ଼ା ନେଇ ଥାଏ । ଘରଟି ବେଶୀ ବଡ଼ ନ ହେଲେବି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ, କାନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଝରକା ଥାଏ ! ତାହାର ସଙ୍ଗରେ ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ସେପରି ମୋର ନ ଥାଏ । ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଆଡ଼େ ବୁଲି ଯାଏ । ସମୁଦ୍ର ବକ୍ଷ ଉପରେ ଯେତେ ଦୂର ଆଖି ପାଏ ସେ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ରୁହେଁ । ଶେଷ ସୀମାରେ ଖାଲି କୁହୁଡ଼ିଆ ଦେଖାଯାଏ । ନାଲିଆ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ବଙ୍ଗୋପ ସାଗରର ଅଥଳ ପାଣିକୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ସୁ ସୁ ପବନ ସଙ୍ଗରେ ଧୋବଣୀ ଚଢ଼େଇ ଟିଇଁ ଟିଇଁ ଶବ୍ଦ କରି ସମୁଦ୍ର ବକ୍ଷ ଉପର ଦେଇ ଉଡ଼ିଯାଏ । ଧୋବଣୀ ଚଢ଼େଇ କଥା ବସି ଭାବେ । କେଡ଼େ ସାହାସ ତାଙ୍କର । ତାଙ୍କର ପରି ମୋର ପକ୍ଷୀ ଦିଟା ହେଲେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଇଁ ସମୁଦ୍ର ବକ୍ଷ ଉପରେ ଥରେ ଘୁରି ଆସନ୍ତି । ଡେଣା ଦିଟା ହୋଇଯିବା କଥା ଭାବିଲେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ବିଦାୟ ଦିନର ଛଳ ଛଳ ଆଖି । ବାସନ୍ତୀ ଦେବୀ, ରିକ୍ସା···ବାଲେଶ୍ୱର···ବିଶେଷ କରି ତାଙ୍କର ରୂପ ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଯାଏ । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ମନଟା ହାଇଁ ପାଇଁ ହୁଏ । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିକ ; ସରୁ ନାକ ତଳେ ଦ୍ୱିତୀୟା ଚନ୍ଦ୍ରର ହସ ଲାଗି ରହିଥାଏ । କଜଳ କଳା ବେଣୀ ଦୁଇଟିରେ ଶ୍ୱେତ ଗୋଲାପର ଗନ୍ଧ ମନ ଉଲ୍ଲସାଇ ଦିଏ । ଗୋଟି ଗୋଟି ରୂପ ରେଖ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଏ ତାଙ୍କର । କି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗରେ ମାମୁଁଙ୍କ ବସାକୁ ଗଲି । ଯାହା ଜୀବନରେ ମୁଁ କେବେ ଭାବି ନଥିଲି ଆଜି ସେହିକଥା ଭାବି ଉଦାସ ହୋଇ ପଡୁଛି । ଭଗବାନ ଭଲା ପକ୍ଷୀଦିଟା ମୋର କରି ଦିଅନ୍ତେ । କ୍ଷଣକେ ବନ ପରବତ ନଦୀନାଳ

ଲାଗି ସେଇ ସୁଦୂର ବାଲେଶ୍ୱର ମାମୁଁଙ୍କ ବସାକୁ ଉଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । ପୁଣି ଭାବେ—ସେ କ'ଣ ଏତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଉ ଥିବେ । ମୋର ପରି ସେ କଣ ମୋ କଥା ଭାବୁଥିବେ, କେଜାଣି ? ସନ୍ଧ୍ୟାରାଣୀ ଆସି ଯାଇ ଥାନ୍ତି । ଜନକ ପୁର ଗାଁ ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିଥାଏ । ତାଙ୍କର କଥା ମନରେ ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ । ହେମ କହୁଥିଲା—

ସେ କୁଆଡ଼େ ଗୃହବାଲା ଆଡ଼େ ବିବାହ କରିଛନ୍ତି । କେଉଁଠି ସେ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ । ଯେଉଁଠାରେ କି ମୋର ମାନସ ରୂପସୀ ବିଚରଣ କରୁଛନ୍ତି । ମନ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହୁଏ । ତାଙ୍କ କଥା ଭାବି ଲାଭ କ'ଣ ? ସେ କେଉଁଠି ମୁଁ କେଉଁଠି ଅଯଥା ଭାବନାରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବା ନିଜର କ୍ଷତି ସିନା । କଟକ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ରେଡ଼ିଓରୁ ଭାସି ଆସିଲା—

"ତୃଷ୍ଣା ମରୀଚିକା ପଛେ ଧାଇଁ ହେବୁ ହତାଶ,
କଳ୍ପନାର ଆଶାଜାଲ ତୋର ଛିଡ଼ିଯିବ ବିତାସ ।"

ବେଶୀ ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାନି ମୋର, ବସିବସି କଳ୍ପନା କରିବା ଛଡ଼ା, ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଇଁ ଆଉ ଲାଭ କ'ଣ ଅଛି ? ନିଜ ଉପରେ ବଡ଼ ରାଗି ଯାଇଥିଲି । ବସା ଦୁଆରଟା ଠେଲି କରି ଖୋଲି ଦେଲି । ଅଲିଅ ଜାଳି ବାବା ମଣିଙ୍କ ଫଟୋ ପାଖରେ ଯାଇଁ ହାତଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହେଲି । ମନେ ମନେ କହିଲି— ବାବା ମୋର ଏ ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର କରି ଦିଅ । ମୁଁ ଯେପରି କାହାରି କଥା ଭାବିବାକୁ ଅବସର ନ ପାଏ । ବସା ଭିତରକୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ପଶି ଆସି ଡାକିଲେ—

ନିର୍ମଳ ବାବୁ ! ବର୍ତ୍ତମାନ କ'ଣ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଅଡୁ ଫେରୁଛନ୍ତି

ନା କ'ଣ ?—ଅଚ୍ଛା ହଁ, କହୁ ଚେୟାରଟି ଟାଣି ଦେଇ କହିଲି—ବସନ୍ତୁ ! ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ବସି ପଡିଲେ ।

ଏଇ କେଇ ଦିନ ହେଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ସହ ମୋର କଥା ବାର୍ତ୍ତା ବେଶ୍ ଭଲ ଭାବରେ ଜମିଛି । ଅନ୍ୟ ମାନେ ଅସନ୍ତି ନିଜ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରି ଫେରନ୍ତି । ମୁଁ ଟେନିଂରୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥିବା ବଡ଼ ବଡ ଉପଦେଶ ଦେଇ ବିଦା କରିଦିଏ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଘରଦ୍ୱାର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଆଲୋଚନା ହୁଏ । ସେ ବଡ ଆମାୟିକ ଲୋକ, ବୟସ ପଚାଶ ଭିତରେ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ । କେହିଜଣେ ଏତେ ବର୍ଷ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅାଜ ଶିକ୍ଷିତ ମଧ୍ୟ । ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରତିପତ୍ତି ଅଛି । କରଣ ଘରର ପିଲା । ବିଶିଷ୍ଟ ଧନୀ ଲୋକ । ଗ୍ରାମରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା ବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଏ କେତେ ଦିନ ହେଲା ପରିଚିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନ୍ତରିକ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ପ୍ରତିଦିନ ଅସନ୍ତି ଗପ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଆଜିବି ଆରମ୍ଭ କଲେ —ନିର୍ମଳବାବୁ ! ସରକାର ଏ ଛୋଟ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମୁହଁ ବଢାଇ ଦେଇ କେଡ଼େବଡ଼ ଭୁଲ କରି ନାହାନ୍ତି କହିଲେ ? ସେ ପାଣି ଟୋକାଟା ଆଜି ଆମ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଇଁ କହୁଛି, 'ବାବୁ ! ଆମେ ଗୋଟିଏ ନୈଶ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ କରିଛୁ । ଆପଣ ଆଜି ସଭାରେ ସଭାପତି ହେବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ମନୋନୀତ କରିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ଓ ପ୍ରେରଣା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ । ସମସ୍ତଙ୍କ ତରଫରୁ ମୁଁ ଆଜି ଆପଣଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଛି । ମୋର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଆପଣ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

କ'ଣ ଆଉ କହିବି ତାଙ୍କୁ । ମୋ ରକ୍ତ ଉପରର ରାଗରେ ନିଆଁ ହୋଇଗଲା । ଆଗ ଯୁଗ ହୋଇଥିଲେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏତ କଂଗ୍ରେସ ଯୁଗ । ରାଗଟାକୁ ଗୁପି ରଖି ଯାହା ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି, ମୋର ଅବଶ୍ୟ ମନେ ନାହିଁ । ତେବେ ରୁକ୍ଷତା ଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ ।

ଇତର ଭାବ । ତା ପରେ ସେ ଠୋକାର ଭାଷଣ କ'ଣ ଶୁଣିବ । କହିଲି—ଆପଣଙ୍କର ଏହି ମନୋଭାବ ଯୋଗେ ଦେଶ ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ଲୋକମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସ୍ୱାଦ ଉପଭୋଗ କରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଚେରବମାନଙ୍କ ପରିଶ୍ରମରେ ଆପଣ ମାନଙ୍କପରି କେତେଜଣ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଧନୀଙ୍କ ବିଶାଳ କୋଠା ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଆଜି ସେ ଯୁଗ ନାହିଁ । ଗରିବମାନଙ୍କ ପିଠିରେ ଖାଇ ଫୁଟାଇ ମଜା ମାରିବାର ଦିନ ଚାଲି ଯାଇଛି । ଆଜି ଆମ୍ଭ ମାନଙ୍କର ଆଖି ଖୋଲିଛି । ଆପଣମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କିଣା ଗୋଲାମ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ତାହା କେବଳ ବୋକାମିର ପରିଚୟ ଛଡ଼ା କିଛି ନୁହେଁ । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କପ୍ରତି ଅତୀତରେ ଯେପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ସେପରି ଯଦି ବ୍ୟବହାର ଏବେ କରନ୍ତି, ତା ହେଲେ ଅମ୍ଭେମାନେ ଆପଣ ମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଟିକିଏ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଉଛୁ ତାହା ଭୁଲିଯିବୁ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ହୃଦୟହୀନ ଧନୀକ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକମାନଙ୍କର କୋହି ଆଉ କାମ ଧନ୍ଦା କରିବୁ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପଦିନେ ଯେଉଁ ପେଟ ଆପଣଙ୍କର ଗରିବଙ୍କ ରକ୍ତ ଖାଇ ଲାଲ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁ ପ୍ରାସାଦ ଗରିବଙ୍କ ଝାଳ ବୁହା ପରିଶ୍ରମରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ତାହା ଅଳ୍ପଦିନେ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ଶେଷରେ ଖାଲି ଉପହାସିତ ହେବେ ସିନା । ଆପଣ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ପାରନ୍ତି ଆପଣଙ୍କର ଏହି

ମନୋବୃତ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଭାଇ ପରି ବ୍ୟବହାର ଶିଖନ୍ତୁ ।"
ତାପରେ ବୀର ଦର୍ପରେ ଚାଲିଗଲା ।

କିଏ କହିବ—ନିର୍ମଳ ବାବୁ ! ମନ ମୋର ହେଉ ଥାଏ ଧରିଆଣି ଗୋଟେ ଗୁଡ଼ପାଡ଼ାରେ ମୁଣ୍ଡଟା ଛୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମ ସରକାର ଛୋଟ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦୀକ୍ଷା ଦେଇ ଆଜି ମୁହେଁ ମୁହେଁ ଜବାବ ଦେବାର ସୁବିଧା ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅଛୁଆଁ କହିଲେ କିମ୍ବା ଅପମାନିତ କଲେ ନାନା ଆଇନ୍ କାନୁନ୍ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଇନ୍‌ରେବି କୋରିମାନା ଜେଲ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଦବିଗଲି । ତା'ପରେବି ଏ ଟୋକାଟା ପଛରେ ଗୋଟାଏ ପଙ୍ଗପାଳ ଦଳ ବି ଅଛି । ଏଣୁ ମୁଁ ଆଜି ବଜା ଘଟ୍ଟରେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲି ନ ହେଲେ—

—ଆଜ୍ଞା ! ଆପଣ ଯାହା କୁହନ୍ତୁନା ପଛେ—ସେ ଯୁଗ ଚାଲି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେଶରେ ସମାନ ଅଧିକାର । ସମସ୍ତେ ମଣିଷ । ଛୁଆଁ, ଅଛୁଆଁ, ବଡ଼, ସାନ ମଣିଷ ଭିଆଣି । ଭଗବାନଙ୍କର ନିର୍ମଳ ଆକାଶ ତଳେ ସମସ୍ତେ ସମାନ । ପାଣି ପବନ ଉପରେ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ସମାନ ଅଧିକାର ଅଛି । ଦେଶ ତଥା ମାଟି ଉପରେ ସେପରି ସମାନ ଅଧିକାର ଅଛି । ଏହି ଭେଦ ବିବାଦ ପାଇଁ ଆମେ ଦେଶ ଦୁଇଶତ ବର୍ଷ ଧରି ପରାଧୀନତା ବରଣ କରିଥିଲୁ । ପୁଣି ଯଦି ସେହି ମନଭାବ ଧରି ବସିବା, ତାହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅମର ନୁହେଁ । ଇଂରେଜ ଯାଇଛି । ପୁଣି ଆଉ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବିଦେଶୀ ଶତ୍ରୁ ଆସି ଭାରତ ବୁକୁ ଉପରେ ଆସନ ଜମାଇ ବସିବ । ଏଣୁ ଆମକୁ ଅହଂକାର ଭୁଲି ଯିବାକୁ ହେବ । ଭାଇକୁ ଭାଇପରି ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ନଇଲେ ଭେଦ ବିବାଦ ଆମକୁ ନିମ୍ନ ସ୍ତରକୁ ନେଇ ଯିବ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ଗର୍ଜିଉଠି କହିଲେ—

—କଣ ? ଆମର ମାନ, ସମ୍ମାନ, ବଂଶର ଆଭିଜାତ୍ୟ ସବୁ ସେହି ଛୋଟ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ଅଜାଡି ଦେବୁ । ଯା'ର ବାପ ଅଜା ଚଉଦ ପୁରୁଷ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପଦ ଲେହନ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ପୁଅ ନାତି ଯେକି ତାଲି ମୋର ଦ୍ୱାରେ ପେଟ ଦେଖାଇ ମୁଠେ ଭାତ ମାଗୁଥିଲେ ଆଜି ତାଙ୍କର ଧମକରେ ଉଠିବି ବସିବି ସାହେବ ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର୍ ଦିନେ ଯାହାକୁ ସଲାମ ବଜାଉ ଥିଲା, ଯାହାର ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଶହ ଶହ ପଙ୍ଗପାଳ ଦଳ ମାଟିରେ ମିଶୁଥିଲେ ତା'ର ମଥା କ'ଣ ନଇଁ ଦେବେ ଏହି ଛୋଟ ଲୋକ କାଙ୍ଗାଳ ଗୁଡ଼ାଙ୍କ । ଆପଣ ଜଣେ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କରଣ ଘରର ପିଲା ହୋଇ ଏକଥା କହି ପାରୁଛନ୍ତି ? ଛିଃ, ଛିଃ ଆଜି ବଡ ଦୁଃଖିତ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ଏପରି କଥା ଶୁଣି । ଆପଣ ଏପରି କଥା କହିବେ ବୋଲି ମୁଁ କି କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲି । ମୋର ଆଉ ଯୁକ୍ତି କରିବାର କଥା ଥିଲା ନି, ଯାହାର ବୁନିଆଦ ଅହଙ୍କାର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, ସେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ମନୋଭାବ ବଦଳାଇ ପାରିବ ?

ସେ ଦିନ ସେଇଠାରୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବନ୍ଦ ହେଲା । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ କିଛି ନ କହି ଚାଲି ଗଲେ । ମୁଁ ମୋର ରାତି ଆହାରର ବରାଦ କଲି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ଆସନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନ । ସବୁ ସମୟରେ ବଡ ବଡ଼ କଥା କହନ୍ତି । କେଉଁଦିନ ନିଜର, କେଉଁଦିନ ନିଜ ବଂଶର ଗରିମାମୟ ଇତିହାସ ଶୁଣାନ୍ତି । କେଉଁ ଦିନ ରାଜନୀତି ତ କେଉଁ ଦିନ ସମାଜନୀତି ବିଷୟରେ ଦୀର୍ଘ ଭାଷଣ ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଖାଲି ନୀରବ ଶ୍ରୋତା ହୋଇ ହୁଁ ହାଁ ମାରିବା ଛଡା ପ୍ରତିବାଦ

କିଛି କରେ ନାହିଁ । ସେଦିନ ତାଙ୍କର ମଣିଷ ପ୍ରତି ଘୃଣା ଭାବ ଦେଖି ସହ୍ୟ ହେଲା ନାହିଁ, ଦ'ପଦ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ବସିଲି । ସେ ହୁଏତ ରାଗି ଚାଲି ଗଲେ । ଆଜି ନ ଆସି ପାରନ୍ତି । ବଡ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ । କଥାଟା ନିରାଟ ସତ, ତାଙ୍କର କଥା ଭାବି ଭାବି ଖାଇ ଦେଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ଛଅ

ଦିନ ପରେ ରାତି ଆସେ । ଆକାଶରେ ଫୁଟି ଉଠେ କୋଟି କୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର ମାଳା । ବଂଗୋପସାଗର ବକ୍ଷ ଉପର ଦେଇ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ହୁ ହୁ କରି ଆସେ ସ୍ଥଳଭାଗ ଉପରକୁ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ କାଳ ବୈଶାଖୀର ଝଂଜା ଝଡରେ ପ୍ରକୃତି ରାଣୀର ମଳିନ ବେଶ ଭୂଷା ଦେଖି ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳ ଲୁହ ଝରାଏ । ଝର ଝର ଲୁହ ଧାରର ପରଶ ପାଇ ପ୍ରକୃତି ରାଣୀ ହସିଉଠେ । ବଣ, ବିଲ, ପାହାଡରେ ନାନା ଜାତିକା ବୃକ୍ଷ ସବୁଜ ପତ୍ରରେ ହସି ଉଠନ୍ତି । ଗଛର ଡାଳରେ ଶୁଆ ଗୃଲେ । ଧାନ ଗଛର କଅଁଳ ପତ୍ରର ସହିତରେ ପବନ ଲୁଚ-କାଳି ଖେଳେ । ଧାନ ପତ୍ରର ଫେଣିଳ ତରଙ୍ଗ ମଝିରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଁ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ । କାଶତଣ୍ଡି ଫୁଲ ପବନରେ ଦୋଳି ଖେଳେ । ଦୂରକୁ ବଗପନ୍ତି ଉଡିଗଲା ପରି ଦିଶେ । ଚାରିଆଡେ ଜଳମୟ । ଗୋଟିଏ ଗାଁ ସହିତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗାଁର ସମ୍ବନ୍ଧ ନଥାଏ । ବୃକ୍ଷ ବହୁଳ ଗାଁ ଗୁଡିକ ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତି ।

ବର୍ଷା ଦୁଆରେ ବସି ପ୍ରକୃତିର ଏହି ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ଦେଖୁଥାଏଁ । କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଆଡେ ଚାହିଁବ ଖାଲି ଢେଉ ଢେଉକା ପାଣିର ତୋଡ଼ । ତାର ଉପର ଦେଇ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଡଙ୍ଗା କେତେବେଳେ କେମିତି ଭାସି ଯାଏ ।

କେତେଦିନ ହେଲା ବର୍ଷା ଝିପି ଝିପି ଲାଗି ରହିଛି । ବେଳେ ବେଳେ କଳସୀରେ ଗଡ଼ାଇଲା ପରି ପାଣି ଆକାଶରୁ ଝରିପଡ଼ୁଛି । ଏକା ଏକା ବସି ବସି ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ । ତା'ପରେ ଦୁଇ ଦିନ ହେଲା ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ୱର ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧୁ ଥାଏ ।

ସେଦିନ ଗୁରୁବାର । ପାଣି ବଢୁଥାଏ ହୁହୁ ହୋଇ । ଜ୍ୱରର ତାପ ଆଜି ବଡ଼ ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକାର ବଢ଼ିଥାଏ । ବସାକୁ ମୋର ଏ ଝଡ଼ ବର୍ଷା ତାପରେ ବନ୍ୟା ଯୋଗେ କେହି ଆସୁନଥାନ୍ତି । ଜ୍ୱର ଉତ୍ତାପ ସହ୍ୟ ନକରି ପାରି ଘୋଡ଼ି ଘାଡ଼ି ହୋଇ ଖଟଟି ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲି । ଉଠିବାକୁ ଆଉ ଶକ୍ତିନାହିଁ । ରାତି ନଅଟା କେତେବେଳେ ହେଲାଣି ମୋତେ ମୋଟେ ମାଲୁମ ନାହିଁ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ଡାକରେ ମୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆଖି ମଳି ମଳି ଚାହିଁଲି । ପାଟି ଅଠା ଅଠା ଲାଗୁଥାଏ । କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲି ବସନ୍ତୁ । ସେ କହିଲେ—ଆଲୁଅ ଲାଗିନି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କେଉଁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ ନା କ'ଣ ? କହିଲି—

ଜ୍ୱର କାହିଁକି ଅଳ୍ପ ବେଶୀ ଟିକିଏ କରିଛି । ଦିନ ନଅଟା ବେଳୁ ପଡ଼ିଛି ଉଠିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ମୋ କପାଳ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଚମକି ପଡ଼ି କହିଲେ—ବାପରେ—ଏତେ ଉତ୍ତାପ ? ଆପଣ ମୋ ପାଖକୁ ଖବର ଦେଲେନି ? ବିଦେଶ ସ୍ଥାନରେ ଆପଣଙ୍କର କେହି ନଥିଲେ ମୁଁ ତ ଆପଣଙ୍କର ସ୍ୱଜାତି । ଟିକିଏ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କର ଉପକାର କରିପାରି ନ ଥାନ୍ତି ?

କୃତଜ୍ଞତାରେ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ନଇଁ ଆସିଲା, ଆଜ୍ଞା କାହା ହାତରେ ଖବର ପଠାଇ ଥାନ୍ତି ? କେହିତ ଆସି ନାହାନ୍ତି । ତା ପରେ ଜ୍ୱରରେ ମୋର ବାହ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ନଥିଲା । ସେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ । ଦୁଇଜଣ ଚାକର ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚି କହିଲେ ଚାଲନ୍ତୁ ଆମ ଘରକୁ । ଆପଣଙ୍କର ଏଠାରେ କେହି ନାହାନ୍ତି କିଏ ଆପଣଙ୍କର ଜ୍ୱରରେ ଖବର ଅନ୍ତର ବୁଝିବ । ଆପଣଙ୍କର ଦେହର ଉତ୍ତାପ ଯେପରି ଦେଖୁଛି, ହୁଏତ ଟାଇଫଏଡ୍ ଆପଣଙ୍କୁ ଧରିଛି । ବିନା ବାକ୍ୟ ବ୍ୟୟରେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି । ନ ଯାଇଁ ଉପାୟ କିଛି ନଥିଲା । ଚାଲି ଯିବାର ବଳ ଆଉ ନଥିଲା । ଲୋକ ଦୁଇଜଣ ଧରି ଧରି କରି ନେଇ ଗଲେ । ମୋର କେତେକ ଜିନିଷ ଧରି ଅଫିସ ବସା ଦ୍ୱାରରେ ଚାବି ପକାଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ମୋ ପଛରେ ଆସିଲେ । ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ କୋଠରୀ ମୋ ପାଇଁ ହୁଏତ ସେ ଠିକ୍ କରିଦେଇ ଯାଇଥିଲେ । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବହଳ ଗଦି । ତା ଉପରେ ସଫେଦ ଚଦରଟି ଓ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ବିଛା ହୋଇ ଥାଏ । ତାରି ଉପରେ ଶୋଇଲି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ନିହାତି ମଫସଲ ସ୍ଥାନ । ସହର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଏ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିବାର ନିଜର ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କେତେକ ହୋମିଓ ପ୍ୟାଥିକ ଔଷଧ ପ୍ରାୟ ରଖିଥାନ୍ତି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ବହି ଘାଣ୍ଟି ମୋ ପାଇଁ ଔଷଧ ଠିକ୍ କଲେ । ପାଣି ପଟି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଔଷଧ ପଥ୍ୟ ସବୁ ସେ ନିଜ ହାତରେ କରୁଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଜ୍ୱରର ଉତ୍ତାପରେ ମୁଁ କିଛି ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥାଏ । କେତେ ବେଳେ ଚେତା ଆସିଲେ ଚାଲି ଚଲାଇ ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ ବସିଛନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଚୌକିରେ ଜଣେ ଯୁବତୀ ବସିଛନ୍ତି । ରାତି ସେତେବେଳକୁ କେତେ ହେବ କେଜାଣି,

କର ଲେଉଟାଇଲ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ କହୁଲେ—ମା' ତୁ ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିବୁ ଯା ! ଅନିଦ୍ରା ତୋ ଦେହରେ ଯିବନି । ଅଜଣା ଅଚିହ୍ନା ବିଦେଶୀ ପାଇଁ ତୋର ପରି ଯଦି ସମସ୍ତେ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ତେବେ ମାଟିର ଧରଣୀ ସ୍ୱର୍ଗ ପାଲଟି ଯିବ ।

କଳକଣ୍ଠର ଲହର ତୋଳି କହିଲେ ସେ—ବାପା ! ତୁମେ ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ ମୁଁ ବସିଛି । ମୋତେ କିଛି କଷ୍ଟ ଲାଗୁନି । ସଂସାରରେ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆପଣାର । ମଣିଷ ଯଦି ମଣିଷକୁ ବିପଦ ବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ ନ କରେ ତାକୁ ମଣିଷ ବୋଲି କିଏ କହିବ, ନା ତା ପରି ଲୋକର ସଂସାରରେ ଦରକାର କ'ଣ ? ତୁମେ ଶୋଇବ ଯାଅ । ମୁଁ ବସିଛି । ମୋର ଅଳ୍ପ ବଡ଼ ଅନନ୍ଦ ।

ହଉ ମା ! ତୁ ବସିଥା ତୋର ଭଗବାନ ମଙ୍ଗଳ କରିବେ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ଶୋଇବା ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସି ବିକ୍ଷିପ୍ତ କେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ସଜାଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ଘଣ୍ଟା ପରେ ଘଣ୍ଟା ଥର୍ମୋମିଟରରେ ଉତ୍ତାପ ଦେଖି ଟିପି ରଖୁଥାନ୍ତି । ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥାନ୍ତି । ମୋତେ ସ୍ୱପ୍ନପରି ସବୁ ଲାଗୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣୁଥିଲେହେଁ ଏମାନେ କିଏ ? ମୁଁ କିଛି ଜାଣିପାରୁ ନ ଥାଏଁ ।

ରାତିପାହି ସକାଳ ହୁଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ କିରଣ ଧରଣୀ ବକ୍ଷରେ ବୁଣି ଦିଅନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ ହସେ । ବହିଲା ଚାଲେ । କେତେବେଳେ ପୁଣି ପୃଥିବୀଟା ସାରା ବୁଲି ବୁଲି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ସମୁଦ୍ରର ଅଥଳ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । ମୋତେ କିଛି ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ମଝିରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟି ଦିନ ଏପରି କଟି ଯାଉଥାଏ ।

ସେ ଦିନକୁ ନେଇ ଛଅଦିନ ହେବ । ଗଭୀର ରାତି । ନିଦ

ମୋର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଜ୍ୱର ଟିକଏ କମିଯାଇ ଥାଏ । ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ ମୋର ଫେରି ଆସିଥାଏ । ଅନୁଭବ କଲି ମୋର ଛାତି ଉପରେ ଏକ ନରମ ସ୍ପର୍ଶ । ଉଷ୍ଣ ନିଶ୍ୱାସ ବାଜୁଥାଏ ମୋ ଦେହରେ । ଅନିଦ୍ରାରେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ସେ ଟିକଏ ଢୋଳେଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ମୋ ରୁକ୍ଷ ଛାତି ଉପରେ, ମନ୍ଥନ ଦଣ୍ଡ ମନେ ପଡୁ ନଥାଏ । ଏଇ ପରଶ ଆଗରୁ ଥରେ ଯେପରି ମୁଁ କେଉଁଠାରେ ପାଇଥିଲି—ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଚଳେଶ୍ୱରରୁ ଉଦୟ ହେବା ଦିନର କଥା । ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି ମୋ ଅନ୍ତର ଭିତରେ । କିପରି ଭୁଲିବି ସେ ସ୍ମୃତି, ସେ ଯେ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ପ୍ରାଣଟା ମୋର ପୁଲକି ଉଠିଲା, ଭଙ୍ଗାଛାତି ତଳେ ଟିକିଏ ତରଳ ସ୍ରୋତ ଯେପରି ବୋହିଗଲା । ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲି କିଛି ଦେଖା ଗଲାନି । ମୁହଁଟି ତାଙ୍କର ମୋ ଆଖିର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଥିଲା । ମନ ମହକା ବାସ୍ନା ନାକରେ ଯାହା ଖାଲି ବାଜୁଥାଏ । "କିଏ ଏହି ନାରୀ ?" ଜଣେ ବିଦେଶୀ ଅଚିହ୍ନା ଲୋକ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ନିୟୋଜିତ କରିଛନ୍ତି । କିଏ ଏହି ଶକ୍ତିମୟୀ ନାରୀ ? କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଭାଷା ଖୋଜି ପାଇଲି ନାହିଁ । କି ପ୍ରତିଦାନ ମୋ ଠାରୁ ସେ ଆଶା କରନ୍ତି । କି ପ୍ରତିଦାନ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେବି । ନାନା ଚିନ୍ତାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠି ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଏଁ ଛାଏଁ ବାହାରି ଆସିଲା । ଛାତିଟା ମୋର ଫୁଲି ଉଠିଲା ।

ତନ୍ଦ୍ରା ତାଙ୍କର ଭାଙ୍ଗିଲା । ଦୁଇ ହାତରେ ଆଖିମଳି ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଥରମୋମିଟରରେ ଆଣି ଉତ୍ତାପ ମାପିଲେ ନିଦ ମୋର ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଖି ବୁଜି ପଡ଼ିଥାଏଁ ଉତ୍ତାପ ନେଇ ଆଲୁଅ ପାଖରେ ଦେଖିଲେ । ଆଖି ଖୋଲି ତେଲେ ତେଲେ ଚାହୁଁଥାଏ ମୁଁ । ଉତ୍ତାପ ଦେଖି ସେ ଟିକଏ

ଝୁସିହେଲେ । ନାଲିଆ ଓଠ ଦୁଇଫାଳ ଖୋଲି ଗଲା । ପ୍ଲେଟ ଶିଶିରୁ ଔଷଧ ଗ୍ଲାସରେ ଗଡାଇ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ମୋ ଆଡକୁ ଆସିଲେ । ମୁହଁରେ ଅଲୌକିକ ଦୀପ୍ତି । ତାଙ୍କର ସାଧନା ଯେପରି ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । ଔଷଧଗ୍ଲାସ ପଡି ରହିଲା । ସେ ଆସି ମୋ ଡାହାଣ ପାଖ ଖଟରେ ଲାଗି ବସିଲେ ।

ଥରି ଥରି କହିଲେ ସେ—ହେ ବିଦେଶୀ ବନ୍ଧୁ ! ଆଖି ଥରେ ଖୋଲ । ସେ ଦିନର ବିଦାୟ ଲଗ୍ନ କଥା ମନେ ପଡୁଛି କି ନାହିଁ, ଯେ ଯାହାକୁ ଖୋଜୁଥାଏ ତାକୁ ନିଶ୍ଚୟ କଣ ପାଏ ? କେତେ ନୁହେଁ—କିନ୍ତୁ ପାଇଛି । ଅତି ନିକଟରେ । ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ । ଏଥର ଲାଜ ତେଜି ସଫା ଶୁଣିଲି ନିବୃତ୍ତ କୋଠରୀରେ କେହି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଥରି ଥରି ଶୁଣା ହସ ।

ପରିଚିତ କଣ୍ଠସ୍ୱର ପରି ଲାଗିଲା ମୋତେ । ଆଖି ଖୋଲି ଶୁଣିଲି । ଲୋକେ ସର୍ପ ଦେଖି ଚମକି ଉଠିଲା ପରି ଚମକି ଉଠିଲି ମୁଁ । ଆଖିକୁ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କଲି ନାହିଁ । ନିଦ୍ରିତ କି ଜାଗ୍ରତ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି କି ବାସ୍ତବ ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁଛି ଏହି ସନ୍ଦେହରେ ପଡି ଆଖିମଳି ଶୁଣିଲି । ସେହି ସେ କନକ ପ୍ରତିମା । ଟିକିଏ ଅଦଳ ବଦଳ ନାହିଁ । ସୁଦୂର ବାଲେଶ୍ୱରରେ ମାମୁଁଙ୍କ ବସା, ଅଜ ବାହିଁ ଶୁଣିବାଲି ଖେଳାଭୂମିର କର୍ଦମମୟ କନକ ପୁର । ଏଠାରେ କିପରି ସେହି ଅଭିଶପ୍ତା ସ୍ୱର୍ଗ ରାଇଜର ରାଜକୁମାରୀ ।

ମୋର ମୁହଁ ଉପରେ ଫୁଟି ଉଠିଥିବା ବିସ୍ମୟ ଭାବ ଦେଖି ସେ କହିଲେ—କ'ଣ ଭାବୁଛ ବିଦେଶୀ ବନ୍ଧୁ ! ମୁଁ ତୁମ କଥା ଭାବୁଥିଲି ବୋଲି ଅଗ୍ନିନଙ୍କ ଭାବରେ ତୁମର ଭେଟ ପାଇଲି । ଅଜ ଅଶ୍ରୁପାଁ ହୁଅନା । ମୁଁ ସେହି ହେମର ନୁଆବୋଉ । ଏହି

ଗାଁ ମୋର ତୀର୍ଥଭୂଇଁ । ଏ ସ୍ଥାନ ମୋତେ ଭଲ ନ ଲାଗେ ତୋଲି ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ମୁଁ ବାହାରେ କଟାଏ ।

ହାତଟି ତାଙ୍କର ଧରି ଆଉଁଷାଉଁ ଆଉଁଷାଉଁ କହିଲି— ସତେ, ତୁମେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର, କେତେ ଉଦାର କହିଲ ? ତୁମେ ଯଦି ମୋର ଏ ବିପଦରେ ଭେଟ ହୋଇ ନଥାନ୍ତ, ମୁଁ ହୁଏତ ସେ ପୁରରେ—କଥା ମୋର ଶେଷ କରିବାକୁ ନ ଦେଇ ପାଟିରେ କଅଁଳ ପାପୁଲିଟି ଗୁଡ଼ିଧରି କହିଲେ ଛିଃ—ସେ କଥା କ'ଣ କହନ୍ତି—ମୁଁ ଅଳ୍ପ ହଜା ମାଣିକ ପାଇଛି । ଆଜି ତାଙ୍କୁ ସେବା କରିବାର ସୁଯୋଗ ଭଗବାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ନାରୀ ସେବା କରି ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ପାଏ ଆଉ ତାର ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟାଇ ଯେ ଓଜର୍ଜି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରେ ତୁମେ ପୁରୁଷ ଜାତି କାଣିବ କେଉଁଠୁ ? ହୃଦୟରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟଥାଭରା ଭାବ ।

ନରମ ହାତ ପାପୁଲିଟି ଅଣି ଗଲା ଉପରେ ଗୁଡ଼ିଧରି କେତେ ବ୍ୟଥା ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ମନର ମଣିଷ ରୂପ ନେଇଥିଲା ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ । ଲିଭିଲା କାମନା ନିଆଁ ଜଳି ଉଠୁଥିଲା ହାଉ ହାଉ ହୋଇ । ଥିଇର କରି ଚାହିଁ ଅଣିଲି ତାଙ୍କର ସୁଗୋଲ ମୁଖ-ମଣ୍ଡଳଟିକୁ । ପିପାସୀତ ଅଶ୍ୱ ମୋର ଲଗାମ ଛିଣ୍ଡାଇ ଧାଉଁଥିଲା ଆଗକୁ ଆଗକୁ । ବାହାରେ କବାଟ ଖୋଲିବାର ଶବ୍ଦହେଲା । ଢୁଙ୍କିଯାଇ ବସିଲେ ସେ । ଅଜ୍ଞ ଅନ୍ଧ ବୃଜ ମୁଁ ପଡ଼ି ରହିଲି ନିର୍ଜୀବ ପରି । ଦେହଟା ଚରଡ଼ାପରି ଝରି ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ଛାତି ଧକା ମାରୁଥାଏ ଗଳାରେ ମୋର ଖୁବ୍ ଜୋରରେ । ଛଳନା କରି ବସିବା ଯାଗାରେ ଢୋଳାଇ ପଡ଼ିଲେ ସେ ।

ରାତି ପାହିବାର ସଙ୍କେତ ବାଉ କୁମ୍ପାଟୁଅ ଦେଲେଣି । ଝରକା ଫାଙ୍କରେ ଗୁହାଳ ପୂରୁବ ଆକାଶ ତୋଫା ଦିଶିଲାଣି । ଗୋଟି

ଗୋଟି ହୋଇ ନକ୍ଷତ୍ର ଲୁଚି ଯାଉଥାନ୍ତି । ସକାଳ ହେବାକୁ ଅଉ ବେଶୀ ଡେରି ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଘର ଭିତରେ ପୁରାପୁରି ଅନ୍ଧାର ଖିକୁତି କମି ନଥାଏ । ବାହାରେ କିଏ କବାଟ ଖୋଲିଲା । ପୁଣି ଗଲା କେଉଁଆଡ଼େ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ କାନ ଦିଟାକୁ ସଜାଗ କରି ରଖିଥାଏ । ମୋର ଘର କବାଟ କେଁ କଟରେ କରି ରହିଗଲା । ଘର ମଧ୍ୟରେ କାହାର ପଦଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ତା ପରେ ପାଦ ଦୁଇଟି ମୋର ପଲଙ୍କ ପାଖରେ ଅସି ବନ୍ଦହେଲା । ଅଖି ଖୋଲି ଦେଖିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେବି ନିଦ ମୋତେ କାବୁ କରି ନେଇଥାଏ । ମରଣ ଦ୍ୱାରୁ ନ ଫେରୁଣୁ ଶଯ୍ୟା ପ୍ରେମିକ ବନୁଛି । କେତେ ସମୟ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମୋର ଗୋଡ଼ ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଥରେ ଭଲ ଭାବରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ । ତାପରେ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ମିଳାଇ ଗଲା ତାଙ୍କର ମହାଶୂନ୍ୟରେ । ପୁଣି ମୃଦୁ ପଦଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଅନୁମାନ କଲି ସେ ଚାଲିଗଲେ ବୋଧେ । କିନ୍ତୁ ଛଳନାମୟୀଙ୍କ ଚେୟାର ପାଖରେ ପଦଶବ୍ଦ ବନ୍ଦ ହେଲା । ତାପରେ ମୋତେ ଶୁଭିଲା—ଚୁପ ଗଳାରେ ନୂଆବୋଉ, ନୂଆବୋଉ, ହେ ନୂଆବୋଉ ଶୋଇଛନା—ରୋଗୀସେବା କରୁଛମ । ରାତି ପାହିଲାଣି, ଔଷଧ ଦେଇଛ ? ଅଳସ ଭାଙ୍ଗି ସେ କହିଲେ—ହୁଁ—

କ'ଣ—ହୁଁମ ? ଔଷଧ ଦିଅ ହୋଇନାହିଁ—ଶିଶିରେ ଆହୁରି ଦୁଇ ପାନ ଔଷଧ ସେମିତି ଅଛି ।

ଚମକି ଚାହିଁ କହିଲେ ସେ—କ'ଣ ଔଷଧ ଦେଇନି । ଏତେରେ ପୁଷ୍ପା କେଡ଼େ ଭୁଲ ନ କଲି କହିଲ ? ଶେଷ ରାତିର ମଧୁର ପବନର ପରଶ ପାଇ ଢୋଳାଇ ଢୋଳାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ରୋଗୀ ସେବା କ'ଣ ଏମିତି ହୁଏ ? ମହା ଦାୟିତ୍ୱ କାମ

ସେ । ରୋଗୀର ଜୀବନ ସେବାଭାଗ୍ୟ ହାତରେ । ଟିକିଏ ଅନ୍ୟ-ମନସ୍କ ହେଲେ ରୋଗୀର ଜୀବନ ବିପନ୍ନ ହୁଏ । ତୁମେ ବଡ ଭୁଲ କରୁଛ । ଔଷଧ ପାନକ ଦେଇ ଦିଅ ।

—ତୁମେ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲନି । ଶୋଇ ଶୋଇ ଅସ୍ଥି ଦବଦ ଦେଖ । ମୁଁ ତ ଦେଖୁଛି . ତୁମ ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଗଲଣି । ନହେଲେ ଏ ମୁରବି ପଣିଆ ଦେଖାନ୍ତ କପରି ? ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥିଲେ ସେ—

—ଠେଉ—ତୁମେତ କଥାରୁ ନଥା କାଟିବା ମଣିଷ । ତୁମକୁ ପାରିବ କିଏ ? ମୋର କିଛି ନ କହିଲେ ଗଲା । କିନ୍ତୁ ଔଷଧ ଦେବାରେ ଭୁଲ ହେଲେ—ମୁହଁରେ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଫୁଟାଇ ସେ ଏତିକି କହିଲେ—

—"ତୁମେ ଟିକିଏ କେତେବେଳେ କେମିତି ଅସି ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ତୁମର କ'ଣ ଏମିତି କ୍ଷତିଟା ହୋଇ ଯାଉଥିଲା, ଲାଜତ ତୁମକୁ ଗୋଟିପଣେ ଗିଳି ଦେଉଛି । କାର କାର ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ ତୁଟହିଁ ।

ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଦେଲି । ସେ ଚାଲି ଯାଉଥାନ୍ତି । ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି ଝରଣା ଶାଢୀଟିଏ । ସେଥିରେ ଖେଳି ଯାଉଥାଏ ତେଉ ତେଉଟା ଭଙ୍ଗ, ଟିକି ଟିକି ପାଦ ଦୁଇଟିରେ ରକ୍ତର ଅଳତା । ଧୂଇଟି କଳା ମଚ ମଚ ସର୍ପିଳ ବେଣୀ ନିତମ୍ବ ଚୁମି ଚୁମି ଯାଉଥାଏ । ଅନ୍ଧାରରୁ ଜଣା ଯାଉଥାଏ ସୁନ୍ଦରୀ ନିଷ୍ଠୁର ।

ତାଙ୍କର ବୀଣା ନିନ୍ଦିତ କଣ୍ଠ ସ୍ୱର କାନରେ ମୋର ଲାଗି ରହୁଥାଏ, ଭାବୁଥାଏ—କିଏ ଏହି ତରୁଣୀ ରୂପସୀ । ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦ ଉଠୁଛି କାହିଁକି ? ଭାବନାରେ ବାଧା ଦେଇ କହୁଥିଲେ ସେ—ପାଟି ଖୋଲ, ଔଷଧ ଖାଅ ଡେରି ହୋଇ ଗଲାଣି । ବାଧ୍ୟ

ଶିଶୁଟି ପରି ପାଟି ଖୋଲିଲି । ପୁଣି ମୋର ଶୋଇଲା କୋଠରୀର କବାଟ ଶବ୍ଦ କେହିଜଣେ ଆସୁଥିବାର ସଙ୍କେତ ଦେଲା । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଭିଲା—

—"କଣ ମା ! ଔଷଧ ଦେଉଛୁ । ହଉ ଦେ, ଦେ । ଆର ଜନ୍ମରେ ତୁ ତାଙ୍କର ମା' କି, ଭଉଣୀ ଥିଲୁ । ନ ହେଲେ ପର ପାଇଁ ପର କିଏ ଏପରି ସେବା କରି ପାରେ । ମୁଁ ବି ତାହା କଳ୍ପନା କରିନି । ଆଜି ତୋର ଅନାବିଲ ସେବା ଦେଖି ମୁଁ ଜାଣୁଛି ଭାରତରୁ ପୂରୁବ ନାରୀର ମହତ୍ତ୍ୱ ମରିନି । ଏବେବି ବଞ୍ଚିଛି—ମୋ କପାଳ, ପେଟ, ପିଠି ଗୃହଆଡ଼େ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣି ଚୁମି ହସଟିଏ ହସି ତାଙ୍କ ମୁହଁଟିକୁ ଟେକି ଦେଇ କହିଲେ—ସାବାସ ମା' ସାବାସ ! ତୋର ପାଇଁ ଆଜି—ବିଦେଶୀ ବାବୁଟି ବଞ୍ଚିଗଲେ, ଭଗବାନ ତୋର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ ମା ! ଭଗବାନ ତୋ ପୁଅକୁ ନିଶ୍ଚେ ସାହା ହେବେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଖଣ୍ଡି ନିଜ ପ୍ରଶଂସାରେ ପାଣ୍ଡୁରବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଲଜ୍ଜାରେ ଆଖି ମୁଦି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ—

—"ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ ମା, ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ । ଆକାଶ ପରିଷ୍କାର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଏଣିକି ସବୁ ସଫା ହୋଇଯିବ । ଜ୍ୱର ନାହିଁ । ଆଉ ହେବାର ଲକ୍ଷଣ ଜଣା ଯାଉନି । ଆଜିଠାରୁ ଖାଲି ଟିକିଏ ଖିଆ ପିଆର ଯତ୍ନ ନେଲେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ହୋଇଯିବେ ।

—"ବାପା ! ଆପଣ ଯଦି ସେ ଦିନ ସେ ଆଡ଼େ ନ ଯାଇଥାନ୍ତି ତାହେଲେ—

—"କହନା ମା କହନା ! କଣ ହୋଇଥାନ୍ତା ଫୁଟନ୍ତା ଫୁଲଟିଏ ଦେବାର ନାରେ ନ ଲାଗୁଣୁ ବେଳା ଭୂମି ଧୂସର ଭୂଇଁରେ ଲୋଟି

ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ମା' ବାପା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଛାଡ଼ି ବିଦେଶ ତରୁଣୀ ଇଯୁସରେ ଚାକିରି କରିଅଛି, ଆଜି ତାହାରିକୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ନଥାନ୍ତା ।

—"ଆ'ଜ ବାପା ଥାଉ । ଘର ଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି ବିଦେଶ କରିବା ସିନା ଏହିପରି । କେତେବେଳେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ହେବ । ଆଖି ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ ହୋଇଉଠିଲା । କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟଥାର ଝଂକାର —"ଛି-ମା ! ଛି । ମୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀଟି ପରା । ତୋର ଏହି ନିହାତି ଅବସ୍ଥା, ଅଜଣା ତରୁଣୀଟି ପ୍ରତି ସ୍ନେହ, ଆଉ ତୋର ଯତ୍ନ, ସେବାର ମୂଲ୍ୟ, ଭଗବାନ ଦେବେ । ନିଜକଥା ନିଜେ ନ ଭାବି ସେହି ମହିମାମୟ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଛାଡ଼ିଦେ । ଦେଖିବୁ ମନର ସମସ୍ତ ଆବିଳତା ଦୂର ହୋଇ ପବନ ଧାରରେ ମନ ପ୍ରାଣ ପୁଲକି ଉଠିବ । ଶେଷ କେଇ ପଦ କଥା ଅଡ଼କୁ କଣ୍ଠ ତାଙ୍କର ଥରୁଥିଲା, ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହାତ ଯୋଡ଼ିଲି । ସବୁ ତାଙ୍କର ଲୀଳା । ପୂର୍ବାକାଶ ସେତେବେଳକୁ ନାଲିଆ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ରଶ୍ମି ଝରକା ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଘର ଭିତରେ ପଡୁଥିଲା । ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲି ସେ ସେପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ହାତଟି ତାଙ୍କର ଟାଣି ଆଣି କହିଲି—

—"ମୋ ପାଇଁ ତୁମେ ଯେତେ କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରିଛ । ଏ ଜନ୍ମରେ ମୁଁ ସୁଝି ପାରିବି ନାହିଁ । ସତରେ—ଆର ଜନ୍ମରେ ତୁମେ ମୋର କିଏ ଥିଲ ।

ସାତଟି ଦିନ ଏହା ମଧ୍ୟରେ କଟିଗଲାଣି । ପେଟରେ ଗଣ୍ଡିଏ ଦାନା ପଶିନି । ଏତିକି କହିସାରି ସେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ହୋସରେ ଉଠି ପଡ଼ିଲି । ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡ ଠେସା କରି

ବାତୁଳ ଭଳି ହୋଇଗଲି । ଧାଇଁ ଆସି ଧରି ପକାଇଲେ ମୋତେ । ମୁଣ୍ଡଟି ମୋର ଆଉଁସି ଦେଇ କହିଲେ—"ତୁମର ତ ଉଠିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ଏପରି ସାହାସ କଲ କାହିଁକି ? ଉଡ଼ ଜୋରରେ ଲାଗିନାହିଁ ତ ।

ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ମୁହଁରେ ଫିକା ହସ ଟାଣି କହିଲି—ନାହିଁ ସେପରି କିଛି ହୋଇନି ।

—"ତୁମେ ଶୋଇଥାଅ ମୁଁ ହରଲିକ୍ସ୍ କରିବା ପାଇଁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଆସେ । ଆଉ ଦାନ୍ତଟା ଘସି ପକାଅ । ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୁଁ ଭାବୁଥାଏଁ—କାହିଁକି ତାର ଏତେ ସ୍ନେହ ସରଧା ମୋ ଉପରେ । କ'ଣ ଚାହାନ୍ତି ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ୱରୂପ । ସେ ଯଦି ମୋର ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ସାହା ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ ତାହେଲେ ସତକୁ ସତ ମୁଁ ବେଳାଭୂମିର ଧୂସର ବାଲିରେ—ମିଶି ଯାଇଥାନ୍ତି । କାହିଁକି ସେ ମୋପାଇଁ ଆନନ୍ଦିତ ? ପ୍ରତିଦାନର ଆଶା ନ ରଖି କେହି କ'ଣ ଏପରି ସ୍ନେହ, ଯତ୍ନ କରି ପାରେ ? ତେବେ କ'ଣ—? ନା ନା ସେ ତ ଅଲ କୁମାରୀ ନାହାନ୍ତି । କୁମାରୀ ଜୀବନରେ ଯାହା ତାଙ୍କର ସାଇତା ଥିଲା ସେତ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ଚରଣ ତଳେ ନୈବେଦ୍ୟ ଦେଇସାରିଛନ୍ତି । ତେବେ କ'ଣ ଚାହାନ୍ତି ମୋଠାରୁ ? ମନର ଅସରନ୍ତି ଭାବନାର ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଟାଣି ସେ ଆସିଲେ ହାତରେ ଦାନ୍ତ ମାଜିବାର ସରଞ୍ଜାମ ଧରି ।

ମୋତେ ନେଇ ବାରଣ୍ଡାରେ ଧରି ବସାଇଲେ । ବସିବାକୁ ମୋର ଦମାଟେ ଶକ୍ତି ନଥାଏ । ନିଜର ସ୍ଥୂଳ ଅଙ୍ଗକୁ ଅଉଜାଇ ବସାଇଲେ । ତାଙ୍କର କଠିନ ବକ୍ଷୋଜ ଯୁଗଳ ସ୍ପର୍ଶରେ ଯୁବକ ପ୍ରାଣ ମୋର ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ, ଦେହସାରା ଶିହରଣ ଖେଳି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଜାଣି ଶୁଣି ଏପରି କରିଥାନ୍ତି କି

କ'ଣ—ମୁଁ ଦାନ୍ତ ମାଜି ମାଜି ଗୁହାଁଳି ସେ ମୁରୁକେଇ ହସୁଥାନ୍ତି । ମୋତେ ପୁଣି ଧରିନେଇ ଗଲେ ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ । କେତେଦିନ ହେଲା ମୁହଁକୁ ବ୍ଲେଡ଼ ନ ଯିବାରୁ ଦାଢି ଗୁଡ଼ିକ ବଢି ମୁହଁଟି ଭାଲୁ ପରି ହୋଇଥାଏ । ମୋତେ ବସାଇ ଦେଇ ସେଫ୍ଟିରେଜର ଆଣି ଖୋଲି—କହିଲେ—"ଦେଖିଲ, ମୁହଁ କପର ଦେଖା ଯାଉଛି । ସେ ଗୁଡ଼ିକ କାଟି ପକାଅ" କହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ କ୍ଷୁର ଚଳାଇଲେ । ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ହାତ ଚୁଲୁ ନ ଥାଏ, ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ହେଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି—"ଦଅ, ଦଅ ! ତୁମେ ପାରିବ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ କାମ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀ କରନ୍ତେ—ଛେଲି ଯଦି କଲେଇ ମଳି ଦଅନ୍ତେ, ସଂସାର ଆଉ ରହନ୍ତା ନାହିଁ" । ମଉଳା ଫୁଲଟି ପରି ମୁହଁଟି ଟିକଏ ଝାଉଁଳି ଗଲା ତାଙ୍କର । ମୁହଁଟି ଟିକିଏ ଟେକି ଦେଇ ରେଜରଟି ଆଣି ଦାଢି କମାଇ ପକାଇଲି ।

ସେ ଆଣି ହରଲିକ୍ସ ପିଇବାକୁ ଦେଲେ । ବଳାଇ ବଳାଇ ପିଇଲି । ଗୋଟିଏ ପ୍ଲେଟରେ କଟା ଫଳ ଆଣି ଥୋଇଲେ । ମନା କରୁଥିଲେହେଁ ମୋ ପାଟିରେ ହସି ହସି ଗେଞ୍ଜି ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ଆଦର ଯତ୍ନ ପାଇ ଶଶିକଳା ପରି ଦିନକୁ ଦିନ ମୋର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପୁଣି ବଢିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦୀର୍ଘ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ମୋର ପୂର୍ବଶକ୍ତି ପ୍ରାୟ ଫେରି ଆସିଲା । ସେତେବେଳକୁ ବନ୍ୟା ହୋଇ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥାଏ, ରାସ୍ତାରେ ଠାଏ ଠାଏ କାଟି କୁଠା ଲାଗି ବନ୍ୟା ଉତ୍ପାତର ସଂକେତ ହେଉଥାଏ ମାତ୍ର । ପୁଣି କୃଷକ ତାର ଯଥାସ୍ଥିତ କ୍ଷେତ କାମରେ ମନ ଦେଲେଣି । ମୁଁ ପୁଣି ମୋର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବପରି କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । କିନ୍ତୁ ରୋଷେଇ କରି ଆଉ ଖାଇବା କାମଟା ହେଲାନି ।

ସାତ

ବରଷା ଧରଣୀ ବକ୍ଷରୁ ବିଦାୟ ନେଲାଣି । ଶ୍ରାବଣ ଯାଇଁ ଭାଦ୍ରବ ଆସିଛି । ନଈ ପଠାରେ ହସି ଉଠୁଛି କାଶ ତଣ୍ଡି ଫୁଲ । ନଈ ଦାଢରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଶିଷା ଛାଡି ପାଚିଆସେ ହଳଦମଣି ବିଅଲି ଧାନ । ସୁନାର ଲହରୀ ଖେଳାଇ ବହିଯାଏ ଶିର ଶିର ପବନ, ଶରତର ମଞ୍ଜୁଳ ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗି ଗଲାଣି । ଖାଲି ଯାହା ଥରେ ଅଧେ ବର୍ଷା ଝରୁଛି ଆକାଶ ବକ୍ଷରୁ ।

ଶରତର ଏହି ପରମ ରମଣୀୟ ଶୋଭା ସଂପଦ ଭୋଗ କରିବା ଆଗରୁ, ଆଗ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି ଗାଁ ଗହଳର କଅଁଳ ଛନ ଛନ—ପଲ୍ଲୀ କୁମାରୀଗଣ । ତାଙ୍କର ବଡ଼ ବର୍ଷା ପର୍ବ ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷା ଓ କୁଆଁର ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ—।

ବେଳାଭୂମିର କନକ ପୁରି ଗାଁ ଖଣ୍ଡି ଉପରେ ଶରତର ସୁଷମା ବିଛୁଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ନଈ ପଠାରୁ ଶାରଦ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଦୂର ଚକ୍ରବାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବେଣାପାଟରେ

କାଇଁଚ ଫୁଲ ଦୋଳି ଖେଳୁଛି । ସୁଲୁ ସୁଲୁଆ ପବନ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ ଉପରେ ବୋହି ତାର ମଥା କୁଣ୍ଡାଇ ଦେଉଛି । ସବୁଜ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତକୁ ଚାହିଁ ଚାଷୀର ପେଟ ପୂରି ଉଠୁଛି । ଆଶା କୁହୁକମୀ ତାର ମନରେ କୁହୁକ ଲଗାଇ ଦେଉଛି ।

କୁଆଁର ପୁନେଇଁ । ଧୋବ ଫର ଫର ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ସାଷ୍ଟ ଜନକ ପୁର ଗାଁଟିକୁ ଉଷାଇ ଦେଇ ହସି ଉଠିଛି କୁଆଁର ପୁନେଇ ରୁପାଥାଳି ପଟ ଚନ୍ଦ । ବାଡ଼ ମଞ୍ଚାରେ ଫୁଟି ଉଠେ ଅକଳନ୍ତି ଜହ୍ନି ଫୁଲ । ଢ଼ଳ ଢ଼ଳ ପୋଖରୀ ମଝିରେ ଅଗଣିତ ନାଲି ନେଳି କଇଁଫୁଲ ପାଖୁଡ଼ା ମେଲେ । ନଈ ବନ୍ଧର ଝାଂଉଁଳିଆ ଗଛ ଡାଳରେ ଟିକି ଟିକି ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ହସି ଉଠେ । କୁଆଁର ପୁନେଇଁ । କୁଆଁରୀ ଝିଅଙ୍କର ବଡ଼ ପରବ । ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ନୂଆ ନୂଆ ଲୁଗା ଟିକି ଚନ୍ଦନ ଅଳତା ନାଇ ଝୁଣ୍ଟି ହୁଅନ୍ତି ଚଉଁରୀ ମୂଳେ । ମୁହଁରେ ଉଚ୍ଛୁଳା ହସ । ଦେହରେ ଗୋପନ ନିଶା, ମନରେ ସପନ ଆଶା । ଦରଫ ଧୂଆ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ତଳେ ସଭିଏଁ ଫୁଲ ଗୁଳି ଉଠନ୍ତି । ସନ୍ଧ୍ୟାହେବା ଆଗରୁ ଶଙ୍ଖ ହୁଳ ହୁଳିରେ ଗାଁ ଉଚ୍ଛୁଳାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ସେଇଦିନର କଥା । ସକାଳୁ ଉଠି ଅଫିସ ବାହାରିଲି । ସେ ଆସି କହିଲେ—ଆଜି ଅଫିସ ଯାଆନି ।

—କାହିଁକି ?

—ପୁଷ୍ପା ରାଣୀଙ୍କର ଆଜି ପୁନେଇ ଉପାସ । ତାଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

—ଯାହାଙ୍କର ଉପାସ ସେ ତ କିଛି କହି ନାହାନ୍ତି । ତୁମେ କାହିଁକି ଅଟକାଉଛ ?

ଦୁଆର ବନ୍ଦ ସେ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେ ଚାହିଁ ଥାନ୍ତି ।

—ସେ କହିଲେ କି, ଟେଗା, । ତୁମେ କହୁନ, ମୁଁ କାହିଁକି

ତୁମ ଲାଗି ଅପମାନ ପାଇବ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପୁଷ୍ପା କହିଲେ—

—ଆପଣ ଆଜି ଛୁଅନ୍ତୁ ମୋର ପା ଓଷା । ଦୁଆର ବନ୍ଧ ପାଖରୁ ନାଲିଆ ଓଠ ଦି ଫାଳିଙ୍କରୁ ମଧୁ ଝରି ପଡୁଥାଏ । କହିଲି—

—ଓଷା ବେଳକୁ ମୁଁ ଫେରି ଆସିବି ଯେ, ଅଫିସ ନ ଯିବାଟା—

—ନାହିଁ ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁନି, ଅଫିସ୍ ନ ଗଲେ ଏବେ କ'ଣଟେ ହୋଇଯିବ । ମୋ କଥା ଶେଷ କରିବାକୁ ନ ଦେଇ ସେ କହିଲେ ।

ସାର୍ଟଟି ପିନ୍ଧୁ ପିନ୍ଧୁ ଆଲନାରେ ଝୁଲାଇ ଦେଲି । ନୂଆବୋଉ ତାଙ୍କର କହିଲେ—ଏଥର ହେଲା ଗୋ, ହେଲା, ତୁମ କଥାକୁ ତ ସେ ଠିକ ବସିଥିଲେ, ମୋତେ ମିଛଟାରେ ମଝିରେ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଅପମାନ ଦେଲ କାହିଁକି ?

—ଏତେ ଦୁଷ୍ଟ ତୁମେ ନୂଆବୋଉ, କହି ସେ ଚାଲିଗଲେ ତାଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ନୂଆବୋଉ ମଧ୍ୟ ।

ଦିନ ଗଡ଼ିଯାଏ—ପଟ୍ଟନାୟକ ବଂଶରେ ଜଣେ ପରି ମୁଁ ହୋଇଥାଏ । ଅସୁବିଧା ମୋର କିଛି ନ ଥାଏ । ଅଫିସ ଫେରନ୍ତି ବାଟକୁ ସେ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ମୋର ସାର୍ଟ ବୋତାମ ନିଜ ହାତରେ ଖୋଲି ଦେଇ ଆଲନାରେ ଟଙ୍ଗାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ଆଦର ଯତ୍ନ ଯାହା ମଣିଷର ଦରକାର ମୁଁ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସବୁ ପାଇ ଘର କଥା, ଗାଁ କଥା ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇ ଥାଏ । ସବୁବେଳେ ମଧୁଝରା ହସରେ ମୁଁ ଅମୃହସ୍ତ ହେଲେ ହେଁ ଉଦାମ ପିପାସାକୁ ଟାଣି ଘୋସାରି ପଛକୁ ପକାଇ ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଆଦର ଯତ୍ନ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇ ମଧ୍ୟ ମନ ଖୋଜୁଥାଏ ଆଉ ଜଣକୁ ଯେକି ଲୁଚି ଛପି ମୋର ତତ୍ତ୍ୱ ନେଇ ବି ପାରୁନି । ମୋ ଆଗକୁ ଆସିବି ଆସି ପାରୁନି । ମୋର ଫେରିବା ପଥ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆଖି ପାଣି ମଲେଇ ଦେଖି ପାରୁନି । କିଏ ସେହି ରହସ୍ୟମୟୀ ?

ଝାପସା କୁହୁଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ସେ ଉଭାନହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ମୋର ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳକୁ । ତାଙ୍କର କଥା ବସି ବସି ମୁଁ ନିରୋଳା ବେଳେ ଭାବେ ସେଇକଥା କିନ୍ତୁ କିଛି କୂଳ କିନାରା ପାଏନି । ଆଜି ଅଫିସ ଯିବା ବନ୍ଦକରି ବସି ଭାବିଲି । କିଏ ସେ ? ତେବେ କ'ଣ ସେଇ ଏଇ ରହସ୍ୟମୟୀ ପୁଷ୍ପା ? ଯୋଉ ଲୁଚି ଛପି—

ସେ ଭାବନା ବାଧା ଦେଲା ପୁଷ୍ପାର ରୂପ ସମ୍ଭାର । ଅନାହୂତ ଭାବନା ଦବିଗଲା । ନହକା କଣି, ପାତଳ ତନୁ । ଗୋରା ତକ୍ ତକ୍ ଦେହରେ ତେଜ ତେଜିଆ ଝରଣା ଶାଢୀର ପଣନ୍ତ କାନି ବି ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉଛି । ପନ୍ଦର ଷୋଳଟି କୁଆଁର ପୁନେଇଁ ତାଙ୍କ ଉପର ଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛି । ଅଜ୍ଞ ବି ଅଉ ଗୋଟିଏ ଆସିଛି । ଥିରମନ ଚହଲାଇ ଦେଇଯିବ । ଶୋଇଲା ଆଶା ଚେଇଁ ଉଠାଇ ନେଇଯିବ । ଅଉ ଥଷ୍ଟାଇ ଦେଇ ଯିବ ତା ନିଦାବୁଜୁ । ଅନାହୂତ ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ଭରି ଉଠୁଥାଏ ମୋ ମନ । ଦିନେ ଦିନେ ମୋର କ'ଣ ହୁଏ କେଜାଣି ଖାଲି ନାନା ଭାବନା ମୋ ନିଦା ମନଟାକୁ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ କରି ପକାଏ । ଉଲୁଆ ମନଟାକୁ ଖଞ୍ଜାଇ ପକାଇବା ପାଇଁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବା ଗଦାଗଦା ବହିପତ୍ର ଘାଣ୍ଟି ବସିଲି । ରକମ ରକମ ବହି, କିସମ କିସମ ଖାତା । କେଉଁଟା ଏବେ ଆଗେ ପଢ଼ିବି । ବହିଥାକ ଘାଣ୍ଟି ଘାଣ୍ଟି ଥକିଗଲି କିନ୍ତୁ ବହିର ନାମଟି ପଢିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାନି । ଅଉ ଗୋଟିଏ ଥାକ ମଝିରୁ ବହିଖଣ୍ଡେ ଟାଣି ଦେଖିଲି । ବହି ଉପରେ ଥିବା କେତୋଟି କଳା କଳା ଅକ୍ଷରରେ ମୋ ଆଖି ସ୍ଥିର ହେଲା । ଲେଖାଥିଲା—"ପୁଷ୍ପାରାଣୀଙ୍କ ହାତରେ— ବହିନାମ—"**ବାସର ରାତି**" ଯାହା କଥା ଭୁଲିବା ପାଇଁ ଏ ଚେଷ୍ଟା ପୁଣି ତାଙ୍କର ନାମ ଦେଖି ସଗରେ ବହିଟି ଫିଙ୍ଗି

ଦେଲି । କାମ ତ କିଛି ନାହିଁ । ଦିନସାରା ଫାଙ୍କା ମନରେ ରହିବାରୁ ଖାଲି ବାଜେ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଛି । ଉପାୟ କ'ଣ ? ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବା ପିନ୍ କଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠାଇ ଏପାଖ ସେପାଖ କଲି । ହଠାତ୍ କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି । ଟେବୁଲ ଡ୍ରୟାର ଠାକୁ ଟାଣିଲି କିନ୍ତୁ ବାହାରିଲାନି । ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ଚାବି ପଡ଼ିନି । ତେବେ ବାହାରୁନି କାହିଁକି ? ମନରେ କୌତୂହଳ ଜନ୍ମିଲା । ଗୋଟିଏ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୁଇନ୍ଦା ପରି ଚାବିଅଣ୍ଡେ ପରୀକ୍ଷା କରିପକାଇଲି । କିନ୍ତୁ ଖୋଲିବାର କୌଣସି ଉପାୟ ପାଇଲି ନାହିଁ । କୌତୂହଳ ମୋର ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ସବୁଅଡ଼ ପରୀକ୍ଷା କଲି । କିନ୍ତୁ କିଛି ବାଟ ପାଇଲିନି । ଶେଷରେ ଟେବୁଲ ଗୋଡ଼ଟିକୁ ଧରି ଚେୟାର ଉପରେ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲି । ଟେବୁଲ ଗୋଡ଼ରେ କଣ୍ଟାପରି ଗୋଟେ କ'ଣ ହାତକୁ ଲାଗି ଖଟ୍ କରି ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଚେୟାର ଉପରୁ ଉଠି ସେ କଣ୍ଟାଟିକୁ ଟାଣିଲି । କିନ୍ତୁ କିଛି ହେଲାନି । 'ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଚିପି ଦେଲାରୁ ଦବିଗଲା ।

କଣ୍ଟାଟିକୁ ଦାବିଧରି ଡ୍ରଟି ଟାଣିଲି, ଖୋଲିଗଲା । ଏତେ କୌଶଳରେ ଡ୍ରଟି ଯେ କାହିଁକି ଏପରି ତିଆରି ହୋଇଛି ପୁଣି ତାହା ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ଅଛି ଦେଖିବା ପାଇଁ ସବୁ ଖୋଲାଇ ପକାଇଲି । ସେ ଭଳି କିଛି ନାହିଁ । ତେବେ ଚାବିକାଠି ଦୁଇନେଳ୍ଟା', କେତେ ଖଣ୍ଡି କାଗଜ, ଗୋଟିଏ ଅଲବମ୍—ଆଉ କିଛି ନ ଥାଏ । ଅଲବମ୍‌ଟି ଖୋଲିଲି । ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ କଲ୍ୟାଣୀ ଓ ପୁଷ୍ପାଙ୍କର ଫଟୋ ଓ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଚିଠି । ଚିଠି ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଦେଖି ଚମକି ଉଠିଲି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଖାଲି ଚିଠି ଦୁଇଟିକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି । ମୋ ହାତ ଲେଖା ଚିଠି ପୁଣି ଏଠାରେ

କପାଳ । ଶତ ଭାବନା ଦେଖିଲି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ତଳର ଚିଠି । ଏ ଚିଠିଟି ପଢ଼ିଲି । ଆଜ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ମୋର କିଛି ରହିଲାନି । ଦୀର୍ଘ ଅତୀତର ଲିଭିଲା ଛବି ଜୀବନର ସ୍ମୃତି ଆଜି ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଆଖି ଆଗରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ।

ସେତେବେଳେ ମୁଁ ପଢୁଥାଏଁ ମ୍ୟାଟ୍ରିକ ଫାଷ୍ଟ କ୍ଲାସରେ। ଲେଖକ ହିସାବରେ ମୋର ସୁଖ୍ୟାତି ଥିଲା । ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପାଉଥିଲି ଆଦର । ନାନାଦି ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ଲେଖା ମୋର ବାହାରୁଥାଏ । ମୁଁ ଅନେକ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ଅନେକ ବିଭାଗରେ ସଭ୍ୟଥାଏଁ । ସେ ବର୍ଷ ମାସିକ ପତ୍ରିକା "ପଲ୍ଲିଶ୍ରୀ"ରେ ନଭେମ୍ବର ସଂଖ୍ୟାରେ ମୋର "ଫଟା କପାଳ" ବୋଲି ଗୋଟିଏ କବିତା ବାହାରି ଥାଏ । କବିତାଟି କାଳେ ବଡ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ହୋଇଥାଏ । ଏଣୁ ବହୁ ପାଠକ ପାଠିକାଙ୍କ ଠାରୁ ଧନ୍ୟବାଦ ସହ ଚିଠି ପାଇଲି । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଆଜ ଗୋଟିଏ କବିତା ଭଲ ଲାଗିଥିଲା । ଯାହାକି ଠିକ୍ ମୋ କବିତା ତଳେ ଲେଖା ଥିଲା । କବିତାଟିର ନାମ "ଆଶା କ'ଣ ମରେନି ?" ବିଷୟବସ୍ତୁ ହେଉଛି—"ନାୟିକା ନାୟକ ପାଇଁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଚାହିଁ ରହିଛି । ନାୟକ ଫେରୁନି···ନାୟିକାର ବାପ ମା ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନାୟିକା ନାନା ଆଳରେ ବିବାହ ବନ୍ଦ କରୁଛି । ଶେଷରେ ବାପ ମା'ଙ୍କର ଆଦେଶ ଲଙ୍ଘନ କରି ପାରୁନି । ନାୟକକୁ ପରଜନ୍ମରେ ପାଇବା ଆଶାରେ ସାଗର ବକ୍ଷରେ ଡେଇଁ ଯିବାକୁ ଠିକ୍ କରିସାରିଛି । ଲେଖିକା ଶ୍ରୀମତୀ କଲ୍ୟାଣୀ କୁମାରୀ ମହାନ୍ତି । ଅତି ମର୍ମ ସ୍ପର୍ଶୀ ହୋଇଥାଏ । ଦରଦ ଦେଇ ଲେଖିକା ଲେଖିଛି, ପ୍ରତି ଶବ୍ଦରେ ବ୍ୟଥା ଫୁଟି ଉଠିଛି । ବହୁଥର ପଢ଼ିଲେହେଁ ଆହୁରି ପଢ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା

ତାହାଁଙ୍କ ହେଉଥାଏ। ଭାବିଲି ସେଦିନ—ଲେଖିକାର ଅନ୍ତର କଥାକୁ ଅଭି ? ଯାହାକ ପ୍ରାଣର ଦରଜା ଦେଇ କବିତା ଛଳରେ ରୂପ ଦେଇଛି, ମନର କଥା ପ୍ରକାଶ କରିଛି। ମନଟା ତାହାଁଙ୍କ ତାଁ ପାଇଁ ଛଟ ପଟ ହେଲା। ତା ପାଇଁ ମୋ ପ୍ରାଣରେ ତାହାଁଙ୍କ ବ୍ୟଥା ଲାଗିଲା। ସେ ଯେପରି ମୋର ବହୁ ଦିନରୁ ଆପଣାର। ସେତେବେଳେ କଣ୍ଠାମନ ମୋର ଖାଲି ଚଳ ଚଳ। ମୁଁ ତାହାଁଙ୍କ ଏ ନେଇ କଥା ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି। କେଜାଣି—କଣ୍ଠା କଣ ପର ଯୁବକ ଗୁଡିକ ତରୁଣୀମାନଙ୍କ କବିତା ପଢି ମୋ ପରି ଭାବନ୍ତି କି ନାହିଁ ? ତାଙ୍କ କଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ କେତେ ସୁନ୍ଦର କଳ୍ପନା କରି ଚିଠି ଦେବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲି। ତାଙ୍କ ଠିକଣାଟା ପାଇବାକୁ ବେଶୀ ଡେରି ଲାଗିଲା ନାହିଁ। କେତେ ବାଗରେ କେତେ ଅଳରେ ତାରିଫ କରି ତାଙ୍କ ଲେଖାଟିକୁ ଧନ୍ୟବାଦରୁ ବୋଝେ ଦେଇ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ପଠାଇଲି। ହାୟ, ଏହା ଯଦି ଆଗରୁ ଜାଣିଥାନ୍ତି ମାଟିଫାଟ ଜଣଙ୍କ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି ମୁଁ ତାହାଁଙ୍କୁ ଅଭି ଚିଠି ଲେଖିଥାନ୍ତି।

ମୋ ପଢା ସାଙ୍ଗ ନରେଶ ସେ ଦିନଟି ସାରା ଭାବନାରେ କଟିଗଲା। ତା ପରଦିନ ସକାଳୁ ନିର୍ମଳ, ନିର୍ମଳ ଡାକି ମୋ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲା। ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ "ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀ" ପଢୁ ପଢୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି କହିଲା—'କିରେ ସକାଳଠାରୁ ଏପରି ଡାକ ପକାଉଛୁ କାହିଁକି ? ଚଉଅ ଫିଡ଼ଅର ଖବର କିଛି ପାଇଛୁ କି ?

—'ଦୁର୍ ତୋର ଖାଲି ସେଇ ଫାଜିଲାମି କଥା। କଥାଟା ନ ବୁଝି—

—ହଉ କଥାଟା ଆଗ କହ—

—'ଅଚ୍ଛା ନିର୍ମଳ, ତୁ ଏହି କବିତାଟି ପଢିଛୁ। ଏହା କହି "ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀ"ରୁ ସେହି କବିତାଟି ଖୋଲି ଦେଖାଇଲି। ମୁଁ ବହୁଥର

... ମୁହଁ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଗ୍ଲବ ଗ୍ଲବ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ବାହାରି ଆସିଲା । ଅପେ ଆପେ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା—କେତେ ସୁନ୍ଦର ଲେଖା, କେତେ ସୁନ୍ଦର ଢାଙ୍କ ଭାଷାର ଲାଳିତ୍ୟ । କେତେ ଶୈଳୀର ପାଖୁଡ଼ାରେ ରଖିଛନ୍ତି ଏହି କବିତାର ହାର । ଅଭ୍ କେତେ ସୁନ୍ଦରୀ ସେ ।

—କିରେ ତୁ କବିତା ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରି ବସିଛୁ ନା କ'ଣ ? କବିତାରେ ସେ ସୁନ୍ଦର କି ଅସୁନ୍ଦର କ'ଣ ଲେଖି ଦେଇ-ଛନ୍ତି କି ? ଦେଖ ଭାଇ, ତୁ ମିଛଟାରେ ସିନା ପ୍ରେମ ସାଗରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲୁ ଅଣ୍ଟୁ ଗଣ୍ଡି ବୁଡ଼ାବା କେବଳ ସାର ହେବ ସିନା ହେଲେ ଫଳ କଡ଼ାକର ପାଇବୁନାହିଁ । ସେ ଯେ ବିବାହର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷରେ ପଦ ଦେଲେଣି ।

ମୁଁ କହିଲି କ'ଣ ସେ ବିବାହିତା ? ଆଖି ମୋର ଝାପ୍‌ସି ହୋଇ ଗଲା । ମନର ସରସତା ଲିଭିଗଲା । ପ୍ରେମର ସରସ ସୁନ୍ଦର କଅଁଳ ଛନ ଛନ ଅଙ୍କୁରଟି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରଶ୍ମିରେ ପୋଡ଼ି ଜଳି ମୁଠାଏ ପାଉଁଶ ହୋଇଗଲା । ବୁକୁତଳେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବାତ୍ୟା ବୋହି ମୋତେ ଦୋହଲାଇ ଦେଲା । ଓଦାହ ସାର ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଝାଳ ଝରି ଆସିଲା । ମୁଁ ମୂକ ପାଲଟି ଗଲି । ମୋର ହାବ ଭାବ ଦେଖି ନରେଶ କହିଲା—କିରେ ତୋର କ'ଣ ହେଲାକି ? ତୁତ ମାସମ୍ପକ ଧରଣର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ଯାଇଛୁ ମୁଁ ଦେଖୁଛି । ତୋ ମୁହଁ କ'ଣ ଗୋଟିପଣି ନାଲି ପଡ଼ି ଗଲାଣି । ତୁ କ'ଣ ଆଗରୁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରି ଥିଲୁକି ?

ମୁଁ ହଠାତ୍ ତା ହାତକୁ ଧରି ପଚାରିଲି— ଆଉ ସତ କହିଲୁ ଲାଭି ସେ କ'ଣ ବିବାହିତା ? ତୁ କପରି ଜାଣିଲୁ ?

—କିପରେ ମୁ ଜାଣିନି ? ଆମ ଘର ପାଖର ଲୋକ । ସେ ଗୋଟିଏ ଖାନଦାନ ବୁନିଆଦି ଘରର କୁଳବଧୂ, ତାଙ୍କୁ ବି ଦେଖିଛୁ ।

—ଏତ କହୁଛୁ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ ତୁ ଦେଖିଛୁ । ସୁନ୍ଦରୀ ନା ?

—ସୁନ୍ଦରୀ ଅସୁନ୍ଦରୀ ତୁ କ'ଣ ପାଇବୁ । ସେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ, ନିଷ୍ଠପୂ ପ୍ରତିଭା ବି ଅଛି । ବାଟଗଲା ଲୋକ ଦଣ୍ଡେ ବି ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁବ କିନ୍ତୁ ଭାଇ ସେ ବଡ଼ ଦୁଃଖିନୀ ।

—ଦୁଃଖ କାହିଁକି ? କେଉଁଥି ପାଇଁ ? ଯାହାର ରୂପର ସୁଷମା ଅଛି, ଯେ ଏପରି କବିତା! ଲେଖିପାରେ ସେ କ'ଣ କେବେ ଦୁଃଖିନୀ ହୋଇ ପାରେ ? ଅସମ୍ଭବ—

—କିଣ ଅଛି ଭାଇ ! ଏପରି ରୂପସୀକୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ବିବାହ ପରେ ପରେ ଘର ଛାଡ଼ି ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ମୋଟା ଦରମାରେ ଉଚ୍ଚ ଅଫିସର ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବାପା ଏଇ ଅଳ୍ପ ଦିନ ହେଲା ତାଙ୍କୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ଘର ପାଖରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । ସେ କେତେ ଦିନ କି ଅଟେଇ ଦିନ ।

ନିର୍ମଳ ପଚାରିଲା—ଆଚ୍ଛା ନରେଶ ଏପରି ରୂପବତୀ, ଗୁଣବତୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଇ ସେ ଏତେ ଅବହେଳିତ କରି ତାଙ୍କୁ ରଖିଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଆଉ ତାଙ୍କ ମନରେ ଦୁର୍ବଳ କେଉଁଠି ?

ନରେଶ କହିଲା—ସେ ବହୁତ କଥା । ଆଜି କାଲି ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକଙ୍କର ରୁଚି ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯଦି ନାଚି ଗାଇ ପାରିଥାନ୍ତା, ଆଉ ତାଙ୍କର ସହିତ ହାତଧରି ସିନେମା ଥିଏଟର ଘୁରି ବୁଲନ୍ତା ତାହେଲେ·····କିନ୍ତୁ । ଅଭିଜାତ୍ୟ ଘରର କୁଳବଧୂ । ବାପା ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଏ କଥା ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ କୁଆଡୁ । ସେହି ଅଭିମାନରେ ସେ ତାଙ୍କୁ

ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଆଜି କେଉଁ ରୂପସୀର ରୂପ ସେବା ତଳେ ନିଜକୁ ଢାଳି ଦେଇଥିବେ ବୋଧହୁଏ……

ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ମୋର ଦରଦରେ ଭରି ଯାଉଥିଲା । ମନ ଫିକା ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଯାହାଙ୍କଠାରେ ମଣି କାଞ୍ଚନର ସଂଯୋଗ ସେ ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖିନୀ । ଏଇତ ଦୁନିଆଁ ।

ନରେଶ କହିଲା—ସତରେ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଆଖି ଲାଖି ରହିବ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭା ଏଇ କବିତାରୁ ଜାଣୁଥିବୁ । ତେବେ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କୁ ଅବହେଳା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର କଥା ଭାବିଲେ ମନ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହୁଏ । ସେଠାରୁ ସେ କବିତାଟି ଦେଖି ତାଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । କବିତାର ମୂଲ୍ୟ ଦେବା ପାଖରେ ବେଶୀ ବୋଲି ସେକଥା କହିବାକୁ ଧାଇଁ ଆସି ଦେଖେଁ ତ ତୁ ଏକଦମ ପ୍ରେମ ପାଗଳ ।

ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମନ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ସତରେ କେତେ ଦୁଃଖିନୀ ସେ । ଯୌବନର ସ୍ରୋତ ଛଳ ଛଳ କଳ କଳ ହୋଇ ବହିଗଲା ବେଳେ—ଇସ୍ କେତେ ମନ ଦୁଃଖ ତାଙ୍କର ନ ହେଉଥିବ । ତାଙ୍କର ଦୁଃଖ କଳ୍ପନା କରି କରି ମୁଁ ସେ ଦିନ ଖାଇବା ପିଇବା ବନ୍ଦ କରି ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି ।

ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପୁଣି ଦୁଇଟି ଦିନ ଅତୀତରେ ଲୀନ ହୋଇ-ଯାଇଥିଲା । ମନ ଯାଇଁ ସେଇଠି । ମୋ ଚିଠି ପଢ଼ି ସେ କ'ଣ ଭାବି ନଥିବେ। ତାଙ୍କ ଅବହେଳିତ, ଜୀବନରେ ମୋ ଚିଠି ଯେ କେତେ କଷ୍ଟ ଦାୟକ ନ ହେବ । ମନ ମୋର ପବନ ଧାଇଁରେ ଗତି କରୁଥାଏ । ତାଙ୍କର ଏହି କଞ୍ଚା ବୟସରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାହିଁ ମଣିଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଅନ୍ୟ ଭାବ ନ ଥାଏ ଆଜି ମୋର । ସେ ଯେ ମୋର ଏକ ଦୁଃଖିନୀ ଭଉଣୀ । ମୋ ଠାରୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା

ପାଇବା ପାଇଁ ଠାକ ବସିଥିବେ । ଅତେବ ତୁମ୍ଭେ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତରେ ଦୁଇଟି ଫୁଲ । ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଚିଠି ପାଇଥିଲି । ସେ ଲେଖିଥାନ୍ତି—ଆପଣଙ୍କର କବିତା ଗଳ୍ପ ପ୍ରବନ୍ଧ ପଢ଼ି ମୋର ଧାରଣା ଥିଲା ଯେ ଆପଣ ଜଣେ ଭଦ୍ରମନା । ଆଗାମୀ ଯୁଗର ଜଣେ ସୁଲେଖକ ହେବେ । ମାତ୍ର ଆଜି ମୋର ଇହ ଓ ପରକାଳ ଆପଣ ଯେଉଁ ଆଶା ନେଇ ଲେଖିଛନ୍ତି ମୁଁ ତାର ବହୁ ଦୂରରେ । ଆପଣ କିପରି ଜାଣିଲେ କଣଥାଟି ମୋର ଅନ୍ତରର ବ୍ୟଥା ବୋଲି ? ଛି, ଛି, ଆପଣ ଜଣେ ସୁଲେଖକ ହିସାବରେ କିପରି ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜ୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ମ ? ଲେଖକ ଖାଲି ଅନ୍ତର କଥା ଲେଖେ । କଳ୍ପନା କରି ଜାଣେ ନା କି ? ଆପଣଙ୍କ ଚିଠି ଆପଣଙ୍କର ମାନସିକତାର ମାପ କାଠି । ଅଧିକ କେତେ କ'ଣ ଆଜି ମନେ ନାହିଁ । ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଧାଡ଼ି କେତୋଟି ଭୁଲି ପାରେନି ।

ସେ ଦିନ ଚିଠିଟି ତାଙ୍କର ପଢ଼ିସାରି ଗାଲ ଦଇଠାଏ ଅଇଁସି ପକାଇଥିଲି । ଯୋଡା ମାଡ଼ କ'ଣ ଆଉ ବଡ଼କି ? ଲଜାରେ ମୁହଁ ମୋର କଳା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ମନ ମୋର ଯାହା ହେଲା କାହାକୁ ବା ସେ କଥା କହିବି ନିଜ କଥାଟା । ଭଲ ପାଇବାର ମହୁଆ ନିଶାରେ ବଣା ହୋଇ ମୁଁ ଯେଉଁ ଯୋଡା ମାଡ଼ ଖାଇଛି କେହି ଜାଣିଲେନି ସିନା, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଭିତରେ କଲିଜାଟା ମୋର ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ।

ମନେ ମନେ ଖୁବ୍ ତାଙ୍କ ଉପରେ ରାଗି ଥିଲି । ଆଜି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିଜର ଭଉଣୀର ଆସନ ଦେଇଛି । ତାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ବେଦନା ପୁରି ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ଅପମାନ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଠିକ୍ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଏପରି କି ଗନ୍ଧପଟା କରି ଚିଠି ଦେଇ ଥିଲି କି ?

ଅଥଚ, ବିଗୃଶ୍ରୀ ନାନା ଅବହେଳା ପାଇ କେତେ କଷ୍ଟରେ ଦିନ ଅତିବାହିତ ନ କରୁଥିବ । ସ୍ନିଗ୍ଧ ସୁଲଳିତ ମଳୟ ପବନ ପରଶରେ କ୍ଷୀଣ ତନୁଲତାଟି ଥରି ଉଠିଲା ବେଳେ ସାଥୀହରା ଚକୋରୀ ପରିଶାଳି ବାହୁନୁ ଥିବ । ମୁଁ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଏଥଣି ପାଖାକୁ ଟାଣି ଅଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ସେ ବିଗୃଶ୍ରୀ କିପରି ଜାଣିବେ ।

ସେଦିନ ପୁଣି ଚିଠି ଲେଖିଲି । କେତେ ଭୁଲେଇ ଚିଠିରେ ଲେଖିଥିଲି କଥା ଗୁଡ଼ିକ । ଆଜି ସେ ଯେଉଁ ଧାରଣା ନେଇ ଲେଖିଛନ୍ତି ମୁଁ ଯେ ସେ ଧାରଣାରୁ ବାହାରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚଣୀର ଆସନ ଦେଇ ଏପରି ଚିଠିଟି ଲେଖି ଦେଲି ଯେ ସେ ଚିଠିଟି ପାଇ ସେପରି ଅନୁତାପ କରିବେ । ତାହାହିଁ ହେଲା ତାର କିଛିଦିନ ପରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ପୁଣି ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଆସିଲା । ସେ ଲେଖିଥାନ୍ତି ଯେ ସେ ଯେଉଁ ଭୁଲ ଧାରଣା ନେଇ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନୁତପ୍ତ, ଆଉ କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ଆଉ ମୋ ଘର ଖବରଟିଏ ପାଇ ସେ ଧନ୍ୟା ହୋଇଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଆଉ ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ମୋର ମନେ ନାହିଁ । ମନ ଖୁସି ହେଲା ଯା ହେଉ ତାଙ୍କ ଧାରଣା ବଦଳି ଯାଇଛି ।

ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ପୋଡ଼ା ଘା'ଟା ଶୁଖିଯାଏ । ମଣିଷ ଘା' କଥା ଭୁଲିଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଘା ସିନା ଲିଭିଯାଏ, ଚିହ୍ନଟ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବାରକଥା ରହିବ । ଘା' ଚିହ୍ନ ଦେଖିଲେ, ଘା' ପାଇଁ ଅତୀତରେ ଭୋଗିଥିବା ଯନ୍ତ୍ରଣା ସବୁ ମନେ ପଡ଼େ । ଆଜି ମୋର ତାହାହିଁ ହେଲା । ଚିଠି ଦୁଇଟି ଦେଖି ଅତୀତର ସବୁ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ମନର ସବୁ ସରସତା ଲିଭି ଯାଇଥିଲା । ମଣିଷ ମନ ଦୋଷୀ ଏତେ ଡ଼ରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଡ଼ରିଯାଇଥିଲି । ସେ ଯଦି ଜାଣନ୍ତି ମୁଁ ସେହି କୁଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା ତରୁଣ ଲେଖକ, ତେବେ

ସେ କ'ଣ ଭାବବେ । ଏତେ କଥା ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତି ଅଗରୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ପଳାଇ ଅନ୍ୟ ଯାଗାରେ ରହିଥାନ୍ତି । ଉପାୟ—ଉପାୟ କ'ଣ ? ପେଟ ଭିତରେ ଖାଲି କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ହେଉଥାଏ ।

ମୋ ପଛ ପଟରେ ସେ କେତେବେଳୁ ଛିଡା ହୋଇଥିଲେ କେଜାଣି ଚଟ୍ କରି ହାତରୁ ଚିଠିଟି ଟାଣି ନେଲେ । ମୁଁ ଛଟ୍‌କରି ତାଙ୍କ ପଡ଼ ମୁହଁ ଦେଲି । ଭାବନାର ସ୍ରୋତ ସବୁ, କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁହଁ ମୋର ଜଳିଗଲା । ଏକଥାକୁ କି ଉତ୍ତର ଦେବି ? ଚାଲକୁମ୍ଭ ପୋତି ରହିଲି ମୁହଁରେ ଝାଳ ଥୋପି ଥୋପି ହେଉଥିଲା । ସେ କହିଲେ—

ତୁମେ ଏ ଚିଠି କେଉଁଠୁ ପାଇଲ ? ତୁମର ଏ ଚିଠି ସଙ୍ଗରେ ଏପରି କ'ଣ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଛି ଯେ ତୁମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଛ । ସେ ଦିନ ଯାଇଛି । ଆଜି ଖାଲି ମୁଁ ସେଇକଥା ଭାବୁଛି । ପ୍ରଥମେ ଚିଠିଟି ପାଇ ସେ ବିଚରା ତରୁଣ ଲେଖକଙ୍କୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅପମାନ ଦେଇଛି ଓ ପର ଚିଠିରେ ତାଙ୍କର ମହତ ଲୋକର ପରିଚୟ ପାଇଁ ପୁଣି ଯେଉଁ ଅନୁତାପ ଓ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଛି ଆଜି ସେଇ କଥା ମନେ ପଡିଲେ ନିଜ ଉପରେ ମୁଁ ଖିଙ୍ଗିଉଠେ । ତାଙ୍କ କର କମଳରୁ ମାତ୍ର ଏଇ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଚିଠି ପାଇଛି । ସେ ବା କାହିଁକି ଚିଠି ଅଉ ଦେବେ । ତାଙ୍କପରି ଗାଳ୍ପିକ ଯେତେବେଳେ ଏତେ ସ୍ନେହରେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଦେଇଥିଲେ, ତାର ପ୍ରତିଦାନରେ ଯାହା ପାଇଲେ ମୋ ଠାରୁ—ଅଉ ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ କିପରି ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତେ ? କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଚିଠିରେ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କରି ଥିଲେହେଁ ସେ କ୍ଷମା ଦେଲେନି । ସେ ଯେ ଦଇବର ଆଶୀର୍ବାଦ, ମୋର ଅତି ଅପଣାର । ଥରେ ଯଦି ଦେଖା ପାଆନ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଦ ଧରି କହନ୍ତି ଛୋଟ ଭଉଣୀର ଦୋଷ କ'ଣ ଧରନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର କଥାରେ ଡର ଅଧେ ମୋର ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥାଏ । କିଏ ମୋର ଅତି ଆପଣାର ଅଜି ଏହାଙ୍କ ଦୁଃଖ ଶୁଣି ମୁଁ ଯେ କେତେ ଅନୁତାପ କରିଥିଲି ବୁଝିବାକୁ ଅଳ୍ପ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ କହିଲି—ଲେଖକ ବିଚରାକୁ ତୁମେ କ'ଣ ଛମା ଦେଇଛ ? ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଲେଖା ଯାହାର, ଆଜି ଦଣ୍ଡକେ ଅପଣାର କରି ମୋତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆସନ ଯିଏ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ସେ କେତେ ମହତ କେତେ ଉଦାର ନୁହନ୍ତି କହିଲ ? ମୁଁ ଅଭାଗୀ ତାଙ୍କ ସ୍ନେହର ମୂଲ୍ୟ ନ ବୁଝି ସିନା ଏପରି ଭାବିଲି ।

—ସେହି ତରୁଣୀ ଲେଖକ କିଏ ଜାଣ ?

—କପରି ଜାଣିବି । ତାଙ୍କ କବିତା ଗଳ୍ପ ଗୁଡିକ ବଡ଼ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ଆଉ ନାମଟି ମଧ୍ୟ ବଡ ମଧୁର କିନ୍ତୁ ଛଦ୍ମ ନାମରେ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଯେଉଁ ପତ୍ରିକାରେ "ନୂପୁର ନନ୍ଦାଙ୍କ"ଙ୍କ ଲେଖା ତାହାରେ ସେ ପତ୍ରିକାର ବଜାରରେ ଚାହିଦା ବେଶୀ । ତାଙ୍କ ଲେଖାକୁ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଭଲ ପାଏ ମୁଁ । ଆଜିକାଲି ତାଙ୍କର ଲେଖା କୌଣସି ପତ୍ରିକାରେ ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଏନା ? ତୁମେ କ'ଣ ତାଙ୍କ ଲେଖା ପଢି ନାହିଁ ? କେତେ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ ଆଉ କେତେ ହାସ୍ୟ-ରସରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ଓ କବିତା ଗୁଡିକ ।

—ତାଙ୍କ କବିତା ମୁଁ ଭଲ ଭାବରେ ପଢିଛି ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣିଛି । ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ କବିତା ଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ବି ମୋ ମନରେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଅଛି । ସେ ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ । ସେ ଓ ମୁଁ, ମୁଁ ଓ ସେ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ କିଛି ନାହିଁ ।

ସତେ ! ତୁମେ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ । କେତେ ଭାଗ୍ୟବାନ ତୁମେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ନାମ କଣ ? ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେଉଁଠି ? ସେ କ'ଣ ଲେଖାଲେଖି ଛାଡ଼ି ଦେଲେଣି କି ? ତାଙ୍କ ଠିକଣାଟି ଦିଅନ୍ତୁନା,

ଅଜ ଥରେ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା ତାଙ୍କଠାରୁ ମାଗିବି । ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ତାଙ୍କର ଅଗ୍ରହର ?

ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ସ୍ନେହର ଫଲ୍‌ଗୁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଉଥିଲା ମୋର । ଚଞ୍ଚଳ କାମନା ମନ ତାର ମଧ୍ୟରୁ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ପାଖୁଡ଼ା ମେଲି ପବିତ୍ର ପଦ୍ମଟିଏ । କାମନା ଗୁଞ୍ଜନୀର ବେଗ ମୋଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିଚୂରି ମୋତେ ଅସ୍ଥିର କରୁଥିଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି—ଠିକଣା, ଠିକଣା ଅଜ ଦରକାର ପଡ଼ିବନିରେ କଲ୍ୟାଣୀ । ତୁ ସେତ ଜଣ ଯାହାକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଛୁ । ଯାହାର ହାଡ଼ରେ ମାଉଁସ ଲଗାଇ ଦେଇଛୁ, ଯାହାକୁ ଏତେଦିନ ହେଲା ଘରେ ଥାନ ଦେଇଛୁ । ସେଇ ସେ ହତଭାଗ୍ୟ ଲେଖକ । ଆଜି ସେଇ ସେ ତୋର ଅଯୋଗ୍ୟ ଭାଇ । ସେ ତୋତେ ଅନେକ ଧାନରୁ ଜାଣେ ଓ ଅନେକ ଦିନରୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ସାରିଛି । ଅଜ କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କରିବାର ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଅଶ୍ରୁଆଁ ଚେହେରା କରି କ୍ଷଣେ କଲ୍ୟାଣୀ ମୋ ଅଡ଼େ ଚାହିଁ ରହିଲା । ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—ତୁମେ ! ତୁମେ ସେଇ ଲେଖକ, ତୁମେ ସେହି ଗଳ୍ପର ଅଜ ମୋର ଅବହେଳିତା ଜୀବନର ଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାୟକ, ପୁଣି ଅଜନ୍ମ ହତଭାଗିନୀର ଭା···ଇ । ମୋର ପାଖରେ ଏତେଦିନ ରହି ତାହାଙ୍କ କପଟେ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲ । ସ୍ମୃତିର କୋହ କଳିଜା ଫଟାଇ ଅଖି ଦେଇ ଝରି ପଡ଼ୁ ଲୁହ । ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲି—

ଛି, ଏଇଥି ପାଇଁ କାନ୍ଦୁଛ ତୁମେ । ମୁଁ କେବେ ଜାଣିଥିଲି କହ ? କାହିଁ କେଉଁ ସୁଦୂର ଅଜଣା ଅଜାଣ ମୁଲକର କଲ୍ୟାଣୀ ସେ ତୁମେ ଅଜ ନୂପୁରାନନ୍ଦ କଥାଟ ମୁଁ ଭାବୁଁକି ଏଠି କୁହନ୍ତୁ । ମୁଁ ତୋର ସବୁ ଘଟଣା ଗୁଡିକ ଜାଣେ । ଅଜି ମନଦୁଃଖ କରନି ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଭିଆଣ ।

—ତୁମେ ଜାଣନା । କେତେ ହତଭାଗୀ ମୁଁ । ଆକାଶ ଲଗା ଘରେ ଅଛୁ । ଠଙ୍କା ସୁନା ରୁପାର ସ୍ତୁପ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଛୁ । କୁବେର ପୁରୀର କୁଳବଧୂ ମୁଁ । ଘିଅ ଖାଇ ଦୁଧରେ ହାତ ଧୋଉଛୁ । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ମୁଁ ଭାଗ୍ୟବତୀ କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁଥାଇ ମୋର କ'ଣ ହେବ । ମନ ଯାହା ଚାହେଁ......ନାରୀ ଯାହା ନେଇ ଗର୍ବ କରେ ସେଥିରେ................। ଅଲୋଡ଼ା ଜୀବନ ମୋର ଆଉ ଥାଇ ଲାଭ କ'ଣ ? କୋହ ଆଉ ସମ୍ବରଣ କରି ନପାରି ଭଁ ଭଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ କଲ୍ୟାଣୀ ।

ତାଙ୍କର ଲୁହ ଦେଖି ମୋ ଛାତି ଭିତରଟା କ'ଣ ହୋଇଗଲା । ସତରେ କେତେ ଭାଗ୍ୟହୀନା କଲ୍ୟାଣୀ ? ସବୁ ଥାଇ କିଛି ନାହିଁ । ତା'ର ଦୁଃଖରେ ଯେ ମୁଁ କେତେ ଦୁଃଖୀ, କିପରି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବି । ଆଦର କରି କହିଲି—ଛି, ସୁନା ଭଉଣୀଟା ପରି କାନ୍ଦେନା । ତୋତେ ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ପଡ଼ିବନି ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକ ସେହି ତୋତେ ସବୁ ଦେଇ କିଛି ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି । ପୁଣି ତୋ ସଂସାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଦେବେ । ଦୁଃଖ କେଲେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମଣିଷକୁ ପରଖିବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ଦୁଃଖପରେ ଦୁଃଖ-ଦିଅନ୍ତି । ଯେ ଦୁଃଖ ସହିପାରେ ଭଗବାନ ତାକୁହିଁ ଦୁଃଖ ଦିଅନ୍ତି । ଦୁଃଖ ସହି ଯେ ପଥର ପରି ନିଦା ହୋଇଯାଏ ତାର ଡକ ଭଗବାନ ପୁଣି ବୁଲାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପଦତଳେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେ । ଦେଖିବୁ, ଦୁଃଖ ବୋଲି ତୋର କିଛି ରହିବନି । ମୋ କଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଅଲୌକିକ ଦୀପ୍ତି ଫୁଟି ଉଠିଲା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସେ ପୁଣି ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ବୁଲି ବୁଲି ସେ ଯେପରି ଆଲୋକ ପାଇଛନ୍ତି । ଆଜି ଅଥଳ ଦରିଆରେ ଭାସୁଥିବା

ବେଳେ ସେ ଯେପରି ଆଶ୍ୱା ପାଇଛନ୍ତି । ଦଣ୍ଡେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ । ତା'ପରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଚିନ୍ତା କରି ସେ କହିଲେ—ତୁମେ ମୋର ଭାଇ ଅଥଚ ଚିହ୍ନା ଦେଉନ । ସେଦିନ ଯଦି ବାପାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ନ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି......ଲୁଚି କାହିଁକି ତୁମେ ଛପି ଛପି ଏତେ ଦିନ ରହିଥିଲ । କୋହ ଗୁଡ଼ାକ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ତଣ୍ଟି ରୁନ୍ଧି ଦେଇ ବାକ୍‌ଶକ୍ତି ଲୋପ କରୁଥିଲା ତାଙ୍କର । ମୁଁ କହିଲି—

ଅବୁଝା ହୁଅନି କଲ୍ୟାଣୀ ! ମୋହ ମାୟା ସଂସାରେ କେହି କାହାର ନୁହଁନ୍ତି । ଅଥଚ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର । ଅଦୃଶ୍ୟ ମୋହ ମାୟା ସିନା ଟାଣି ଆଣିଛି ମୋତେ ତୁମ ନିକଟକୁ । ଆଜି ସେହି ଅଦୃଶ୍ୟ ମାୟାର ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ମୋର ସେବା କରିଛ । ଗାଁର ଏତେ ଲୋକ ଥିଲେ—କାହିଁ କେହି ତ ମୋର ଖବର ବୁଝିଲେନି । କହ ଏହା କାହିଁକି ହେଲା । ଭଗବାନଙ୍କର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ଆମେ ଏକାଠି ହେଉଚେଁ କିନ୍ତୁ ପର ଜନ୍ମରେ ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ମୋର ଭଉଣୀ ଥିଲୁ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଶୁଖି ଶୁଖି ଆସୁଥାଏ । ମୁହଁରେ ଆନନ୍ଦର ରେଖା ଫୁଟି ଉଠୁଥାଏ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଡାକି ଡାକି ବାହାରୁ ଆସିଲେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ । ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି କଲ୍ୟାଣୀ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—କ'ଣ ହୋଇଛି ନିର୍ମଳ ବାବୁ କହୁ କାନ୍ଦୁଛି କାହିଁକି ? କଥା କ'ଣ ?

ଅଶ୍ରୁ ଓ ମୁହଁରେ ବିସ୍ମୟର ଭାବ ଫୁଟି ଉଠୁଥାଏ । ମୋର କିଛି କହିବାର ନଥିଲା—କଲ୍ୟାଣୀ ସବୁ କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କହିଲା । ଶେଷରେ ଗେହ୍ଲେଇ ହୋଇ କହିଲା—ଦେଖୁଛ ବାପା ବାଲେଶ୍ୱର ଠାରୁ ଗୃହବାଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ପାଖେ ପାଖେ ଥାଇଁ କିପରି ଚିହ୍ନା ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଅନ୍ୟାୟ କ'ଣ ତାଙ୍କର ନୁହେଁ ?

ଦେଖ ମା ! ଅନ୍ୟାୟ କାହାର ନୁହେଁ । ମାସୃତର ରକାନ୍ତରେ ଦୁହେଁ ପାଖାପାଖି ଥାଇଁ ମଧ୍ୟ କେହି କାହାରିକୁ ଏ ଯାଏଁ ଚିହ୍ନି ପାରି ନଥିଲ । ତାରି ଦୟାରୁ ତୁମେ ଦୁହେଁ ଆଜ ପୁଣି ଏକାଠି ହୋଇଛ । ଅରେ, ମୋହ ମାୟା ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା— ତୁ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ଆଦର ଯତ୍ନ କରି ସେବା କରି ପାରିଥାନ୍ତୁ । ଯା, ଆଜ ପୂର୍ଣ୍ଣନହିଁ ଦିନେ ଆନନ୍ଦ କର । ଦୁନିଆରେ କେହି କାହାରି ନୁହେ ମା ! ସମସ୍ତେ ସ୍ନେହ ଆଦରରେ ବନ୍ଧା । ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଏହି ଅମୃତ ଟିକକ ଦାନ କରିଛନ୍ତି ! ତାରି ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିନେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ମା ! ଆଜ ଏପବିତ୍ର ଭ୍ରାତୃମିଳନ ଦିନରେ । ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦ କର । ଆରେ ପୁଷ୍ପା କାହିଁ ? ତା କାନରେ ବୋଧେ ଏ ଖବର ପହଞ୍ଚି ପାରିନି ?

ପୁଷ୍ପା, ପୁଷ୍ପା । ଆରେ ଏ ଆଡ଼େ ଆଇଲୁ । ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ । ଧୀର ପବନରେ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାଟିଏ ଟଳ ଟଳ ଛଳ ଛଳ ହେଲାପରି ସେ ନାଚି ନାଚି ଆସି କହିଲା— କ'ଣ କି ବାପା, ଆଜ ଘରେ ପାଦ ନଦେଉଣୁ ଏପରି ଉଲ୍ଲାସ ହୋଇ ଡାକ ଛାଡ଼ୁଛ କାହିଁକି ?

ଅରେ ମା, ଏଆଡ଼କୁ ଆ । ଗୁଲିଆ ଏଇଅଡ଼େ ଟିକେ । ତୁ ଜାଣୁ—ତୁ ଶୁଣିଛୁ ଏ ବାବୁ କିଏ ? ଏତେଦିନ ସେ ଏଠି ରହିଲେଣି ତାଙ୍କ ପରିଚୟ କେହି ପାଇଥିଲ ? କେହି ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲ ? କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ଏହି ନିର୍ଜୀବ ଛବି ଦୁଇଟି ଦେଇଛି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ତୋ ନୂଆଜର ଭାଇ ।

ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ଥିରି ଥିରି ପାହୁଲ ପକାଇ ପୁଷ୍ପା ଆସି ମୋ ପାଦ ତଳେ ମଥା ଲଗାଇଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମଥାଟି ତାଙ୍କର ଟେକି ଦେଇ କହିଲି—ଛି ପୁଷ୍ପା ଏ କ'ଣ କରୁଛ । ଆଖିରେ ଆଖି ମିଶି ଗଲା ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ତଳକୁ ନଇଁ ଗଲା ତାଙ୍କର । ମୁହଁଟି ଲାଜରେ ରଙ୍ଗା ପଡ଼ିଗଲା ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ତାଙ୍କୁ କୋଳକୁ ଟାଣିନେଇ କହିଲେ—ଲାଜ ଗୋଟେ କ'ଣ ମା ! ସେ ଆମର ଆଉ ପର ନୁହନ୍ତି । ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ବାପ ମା'ର ସନ୍ତାନ ପରି ଚଳିବ ! ଭଗବାନ ଯଦି ଦୟା କରିବେ ଅଦୃଶ୍ୟ ନିୟତି ଯଦି ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧନରେ ଆମ ସଭିଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିବାକୁ ଚାହିଁବେ । ତାଙ୍କର ବନ୍ଧନକୁ ଆଦରି ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବି । ନିର୍ମଳ ବାବୁ ଯେପରି ସାରା ଜୀବନ ଆମ ବନ୍ଧନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ମୁଁ କରିବି । ହେ ଭଗବାନ ! ମୋ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କର । ମୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୋତେ କରିବାକୁ ଦିଅ । ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ଚାଲିଗଲେ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆମ କାହାରିକୁ ଆଉ ଅବୁଝା ରହିଲା ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତିଙ୍କୁ ଚାହିଁଲୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଧୀରେ ଲେଖାଁଏ ହସ ଲାଗିରହିଛି, କିନ୍ତୁ ପୁଷ୍ପା ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଚେୟାର ବାଡ଼କୁ ଧରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ପୁଷ୍ପା ହାତଧରି କଲ୍ୟାଣୀ ଡ଼ାକିଲା ଆସ ଗୋ ଏଥର ! ଆଉ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛ କାହିଁକି ? ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ଓଷା କରିଛ କି କ'ଣ—ଠାକୁର ପୂଜା କରିବା ଆଗରୁ ଠାକୁର ପ୍ରୀତ ହୋଇ ବରତ ଦେଇ ସାରିଲେଣି ଆଉ ମାନ ଗୁମାନ କାହିଁକି ? ଆସ—

—ଛି, ନୂଆଉ, ତୁମେ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ । ଲାଜ ମାଡୁନି ତୁମକୁ ! ତୁମେ ବଡ଼ ବେହିଆ ଧରି ଗଲଣି । କହି କହି ଚାଲିଗଲେ ।

ସେ ଦିନଟି ବଡ଼ ହସ ଖୁସି ଥଟ୍ଟା ତାମସା ମଧ୍ୟରେ କଟିଗଲା । ଅବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଘଟିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ସାରା ଜୀବନ ମନେ ରହିବ । ପଛ ଦିନ ଆଉ ଫେରେନି । ରୁକୁଣାରଥ ଅଣି ଲେଉଟା ।

ଆଠ

ଦିନ ଗଡ଼ିଯାଏ ପାଣି ସୁଅପରି । ଦିନ ପରେ ଦିନ ମାସପରେ ମାସ ହୋଇ କେତୋଟି ଗଲାଣି । ମୁଁ ଆଉ ପଟ୍ଟନାୟକ ବଂଶର ପର ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର ଓ ସେ ମୋର ଅତି ନିଜର । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କଲ୍ୟାଣୀ, ପୁଷ୍ପା ସମସ୍ତେ ମୋତେ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । ଅଭାବ ମୋର କିଛି ନଥାଏ । ଆଦର ଯତ୍ନ ସ୍ନେହ ମମତାରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ମୁଁ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଘର ଦ୍ୱାର କଥା ଭୁଲି ଯାଉଥାଏ ।

କଲ୍ୟାଣୀର ଅଉ ଆଗପରି ଚହଳ ସ୍ୱଭାବ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଠାକୁର ପୂଜା, ଠାକୁରଙ୍କ ଭୋଗ ରାଗ ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ । ମାସରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଉପବାସ ରହି ବାରବ୍ରତ କରେ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଯେ ସ୍ନେହ ନକରେ ତାହା ନୁହେଁ । ସ୍ନେହର ରୂପ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଭାଇକୁ ଭଉଣୀ ଯେପରି ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ ତାହାହିଁ ସେ କରେ । ଅଳ୍ପ କଥା କୁହେ ।

ଦରକାର ନଥିଲେ କାହାକୁ କଥା କହେନି । ସବୁବେଳେ ଗମ୍ଭୀରତା ରକ୍ଷା କରେ । ମୁଁ ତାର ଦେବଭାବାପନ୍ନ ଓ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ବଡ଼ ଖୁସୀ ହେଲି । ତାକୁ ପାଇ ମୋର ଭଉଣୀ ଅଭାବ ଭୁଲିଗଲି । କଲ୍ୟାଣୀ ସବୁବେଳେ ଠାକୁରଙ୍କ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ମୋ ଖବର ନେଇ ପାରେନି । ତେଣୁ ସେ ପୁଷ୍ପାକୁ ମୋ ଖବର ନେବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରେ । ପୁଷ୍ପାର ମନ ଥିଲେବି ଲାଜରେ ଆସି ପାରେନି । କିଛି ଦିନ ପରେ ପୁଷ୍ପା ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ମୋ ଖବର ବୁଝିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଲାଜ ତାଙ୍କର ଦୂରେଇ ଗଲା ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ । ମୋ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି । ମୁଁ ଦେଖେ କିଛି କହିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରି ସେ କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୋ ଆଖି ପଡ଼ିଲେ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ତଳକୁ ନଇଁ ଯାଏ ତାଙ୍କର । ଥିରି ମନ ଚହଲି ଯାଏ ମୋର । ତା' ପରେ ସେ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି ମୁଁ କିଛି ପଚାରିବା ଆଗରୁ ।

ଦୁଇ ଦିନ ହେଲା ମୁଣ୍ଡଟା କାହିଁକି ବିନ୍ଧୁ ଥାଏ । କିଛି ଭଲ ଲାଗୁ ନଥାଏ । ସେ ଦିନ ଆସି ଅଫିସରୁ ଫେରିଥିଲି । ପୁଷ୍ପା ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ପଙ୍ଖା କରୁଥାନ୍ତି । କହିଲି—ପୁଷ୍ପା ମୁଣ୍ଡ ଘାରି ହେଲାଣି ଆଉ ଖାଇବିନି । ସଲ୍ଲଜ ହସଟିଏ ହସି ସେ କହିଲେ—ମୋତେତ ଖାଇନ ଆଉ ଦି'ଟା ଖାଇ ଦିଅ । ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ଭିତରେ ପାଗଲ କରି ହେଉଥିଲା । ନ ଖାଇ ଉଠିଲି । ସେ ନୂଆ'ଭଉ ନୂଆ'ଭଉ ଡ଼ାକ ଛାଡ଼ିଲେ । ସେ ଘରୁ ଖାଉଁ ଖାଉଁ କଲ୍ୟାଣୀ ଉଠି ଆସି କହିଲା—ଭାତ ଦିଟା ଦେଉଁ ଦେଉଁ କାହିଁକି ଡାକ ଛାଡ଼ୁଛମ ? କାଲ କାଲକୁ କିପରି ଚଳିବ ତୁମେ ? ନୂଆ'ଭଉ ଖାଇବାର ଢ'ଣ ସବୁ ଦିନେ ଥିବ ; ଭାଇ କାହିଁକି ଖାଇଲେ ନାହିଁ ?

—ସେଇକଥାଟି କହିବା ପାଇଁ ଡାକିଲି । ତୁମେ କିଛି ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ଅକାରଣରେ କନ୍ଦା ହେଉଛ ! ସେପରି କହିଲେ ମୁଁ ଅଜ—ମୁହଁ ଭାରି କରି ପୁଷ୍ପା ଏତିକି କହିଦେଲେ ।

—କ'ଣ ହେଲା କହୁନା ?

—ମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ବିନ୍ଧୁଛି ଯେ ଖାଇଲେନି ।

—ତୁମେ ଅମର ଅମୃତାଞ୍ଜନ ଟିକିଏ ନେଇମଥାରେ ଘଷିଦିଅ । ପାପ ଲେଖିବ ନାହିଁ ମ, ମୁଁ ଅସୁଛି ।

—ନାହିଁ, ତୁମେ ଅସିବ ଯାଅ ।

—ମୁଁ ଏକ୍ଷଣି ଅସିପାରିବି ନାହିଁ । ଅଜ ବେଳକୁ ନୂଆ ଲୋକକୁ ଡାକିବନା—ହସି ହସି କଲ୍ୟାଣୀ ଚାଲିଗଲେ । ପଲଙ୍କଟି ଉପରେ ଶୋଇ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ ମୁଁ । ଯନ୍ତ୍ରଣା ବଢୁଥାଏ । ସେ ଅସିଲେ, ଅମୃତାଞ୍ଜନ ଶିଶିଟିଏ ଧରି । ମୋ ପାଖକୁ ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସିଲେ । ସୁନା ଖାଡ଼ି ପରି ଟିକିଟିକି ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ମଲମ ଅଣି ମୋ'ମଥା ଉପରେ ଘଷିଲେ । ହାତ ତାଙ୍କର ଥରି ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ତରୁଣୀ ହାତର ପରଶ ପାଇ ମୁଣ୍ଡ ବ୍ୟଥା ଟିକିଏ କମୁଥାଏ । କ'ଣ ଭାବୁଥାନ୍ତି କେଜାଣି ହାତ ତାଙ୍କର ଥରେ ଥରେ ରହିଯାଉଥାଏ । ନିଜକୁ ଅଉ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ହାତଟି ତାଙ୍କର ଅବେଗରେ ଧରି ଡାକିଲି—"ପୁଷ୍ପା"

—"ଜିଁ"

—କ'ଣ ଭାବୁଛ ?

—କିଛି ନାହିଁ ।

—ସତ କହୁଛ ?

—ଅଉ କ'ଣ ମିଛ—

—ମୋ ଅଡକୁ ଚାହିଁ କହିଲ ।

ପୂରଲା ପୂରଲା ଗାଲ ଦୁଇଟି ବୃଷଭ ଅଣିଲ ମୋ ଅଙ୍ଗକୁ । ଅଜାଣିତରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ଦେହ ଥରି ଉଠିଥାଏ । ଛେପ ଢୋକି କହିଲି—ଓମା ସଖି ! ସତ କହିଲ କ'ଣ ଭାବୁଛ ? କହିଲେ ବାଧ ହୋଇ, ଭାବୁଛୁ ମଣିଷ ଯାହା ଆଶାକରେ ତାହା କ'ଣ ପାଏନି ? ମଣିଷର ଆଶା ଆଶାରେ ରହିଯାଏ । ଶେଷରେ ଖାଲି ହତାଶ ହୋଇ ଅଖି ପାଣି ଆଖିରେ ମାରେ । ଭଗବାନ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ତାହାଙ୍କ ?

—କୁହୁକ ବାଳାର ଅଭାବ କଣ୍ଠ ରବେଦନା ପୁଷ୍ପା । ଯାଦୁ ମନ୍ତ୍ରର ଜରି ସେ ସମସ୍ତ ହାସଲ କରେ । ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା ତାକୁ ଗଜ କୁଧାଇ ମେଣ୍ଢା କରେ । ସବୁ ମଣିଷ ସଙ୍ଗରେ ତାକୁ ତୁଳନା କରିବା ଭୁଲ ନୁହେଁ କି ? ସମସ୍ତ କଥା ନ କହି ନିଜ କଥା କୁହ ପୁଷ୍ପା । ତୁମ ସ୍ନେହ ପାଗଳ ପକ୍ଷୀ ଏତେ ଶୀଘ୍ର କ'ଣ ସ୍ନେହ ମୋହ, ମାୟା ପଞ୍ଜର କାଟି ଯାଇପାରିବ ? କହେରେ—ନୁହେଁ ପୁଷ୍ପା, କେବେ ନୁହେଁ । ଆବେଗରେ ଦିଗ୍ ବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଭିଡ଼ି ଆଣିଲି ଛାତି ଉପରକୁ । ରକ୍ତିମ କଳିଷ୍ଟ କପୋଳ ଉପରେ ଆଙ୍କିଦେଲି ଅଜସ୍ର ଚୁମ୍ବନ । ଲାଜରେ ମୁହଁ ତାଙ୍କର ଲାଲପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ।

ବାହାରେ କାହାର ପଦଶବ୍ଦ ଶୁଣା ହେଲା । ଚକିତା ହରିଣୀ ପରି ବାହୁ ପାଶର ମୁକୁଳି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇଁ ଲୋଟି ପଡ଼ିଥିବା ବସନ ସଜାଡ଼ି ନେଲେ ସେ । ମୁଁ ନିର୍ଲ୍ଲିପ୍ତ ପରି ପଡ଼ି ରହିଲି । ଛାତି ମୋର ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ସେ ଅମୃତ ଅଞ୍ଜନ ଶିଶିରୁ ଅଣୁଥିଲେ । କଲ୍ୟାଣୀ ଆସିଲା । ତା' ଆସିବା ଦେଖି ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ ପଲଙ୍କ ବାଡ଼କୁ ଧରି । କଲ୍ୟାଣୀ ଆସି ମୋ ଦେହରେ ହାତମାରି କହିଲା—ଦେହଟା ଉଷୁମ ଲାଗୁଛି । ଶରୀରୁ ପ୍ରାୟ ମୁକ୍ତ ହେଉଛି ।

କହେଗୋ, ଛୁଡ଼ାହେଲ ତାହାଙ୍କ ବିସ୍ମୟ । ଲାଜ ଘୋଟେ କଣ କରୁଛମ, ଭୟ । ହାତ ଧରି ପୁଣି ବସାଇ ଦେଲେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ । ତୁହେଁ ନାନା ହସ ଖୁସିରେ ମଲମ ଟିକିଏ ମଥାରେ ଘସିଦେଇ ଚଦର ଖଣ୍ଡିଏ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବେକର ତାଡ଼ନାରେ ଦେହଟା ଛନ ଛନ ହେଉଥାଏ ।

× × × ×

ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଘରେ ନଥିଲି । କାମରେ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିଲି । କାମ ଶେଷ ହେବାକୁ ଆହୁରି ଦୁଇଦିନ ବାକି । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ କଣ ହେଲା କେଜାଣି ପୁଷ୍ପାର ସୁନା ଦେହଟି ଝଲି ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠିଲା । ତା'ର ଉପାସିଆ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ମୋପଥର ମୋର ଅପେକ୍ଷାରେ ସଜାଗ ରହିଛି । ତାଙ୍କର କଥା ମନେ ପଡ଼ି ରହି ହେଲାନି । କାମ ବାକି ପକାଇ ସାଇକେଲଟି ଛୁଟାଇ ଦେଲି ଜନକ ପୁର ଅଭିମୁଖେ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସେତେବେଳେ ଗୁଦାଳି ଉଦର ତଳେ ମୁହଁ ଲୁଚାଉ ଥିଲେ । ଘରେ ଘରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଉଠୁଥିଲା । ବଙ୍ଗୋପସାଗର ବକ୍ଷଉପର ଦେଇ ଶୀତୁଆ ପବନ ବହି ଆସୁଥିଲା ସ୍ଥଳ ଭାଗକୁ । ମନରେ ମୋର ଅସରନ୍ତି ଭାବନା । ସନ୍ଧ୍ୟାରାଣୀ ଝଲା ଯେମିତି ପଣନ୍ତକାନି ଧରି ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ ଦିନର ସେ ପରଶ ପରେ ମନ ମୋର ବାଉଳା ହୋଇ ଏଣେ ତେଣେ ଖାଲି ଧାଇଁ ବୁଲୁଛି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଠିକ୍ କରି ପାରି ଆଜି ମୁଁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଛି ଅଜଣା ପଥେ । ସତେ ମୁଁ କେତେ ଦୁର୍ବଳ । ପାଷାଣି ଛାତି ମୋର ଦୋହଲି ଯାଇଛି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ହେଳା କରି ଫେରୁଥିବାରୁ ବିବେକ କୋରଡ଼ା ଗୁନ୍ଦକ ପିଟୁଥାଏ । ଏଇ କେଇଟା ଦିନରେ ମୁଁ ଏତେ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇ ଥିବାରୁ ନିଜ ଉପରେ ଖୁବ୍ ରାଗି ଉଠିଲି । ମନରେ

ଝଙ୍କାର ଉଠୁଥାଏ । ସାଇକେଲ ଘୁରି ଘୁରି ଚାଲିଥାଏ । ଭାବି ଭାଲେ ଭାଲେ ମୋର ମନର ତୃଷ୍ଣା ମଧ୍ୟ ବଢି ଚାଲିଥାଏ । ଯାହା ହୋଇ ଯାଇଛି ସେକଥା ଭାବି ଲାଭ ନାହିଁ । ଏଣିକି ସବୁବେଳେ ଦୂରେଇ ରହିବା ଭଲ ।

ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ କେତେବେଳେ ଆସି ତାଙ୍କ ଘର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲିଣି ମାଲୁମ ନାହିଁ । ସାଇକେଲଟି ରଖିଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଲେମ୍ପଟିଏ ଜଳୁଛି, ସଦ୍ୟ ଲେଖା ଚିଠିଟିଏ ଗୋଲାପି କାଗଜରେ ଲେଖା ହୋଇ ରହିଛି । ଫାଉଣ୍ଟେନ୍ ପେନ୍‌ଟି ଖୋଲା ଭାବରେ ପଡ଼ିଛି । ଚିଠି ଲେଖାଲି ଚିଠିଟି ଶେଷ କରି ହୁଏତ ବିଶେଷ ଜରୁର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏଇ କ୍ଷଣିକ ପୂର୍ବରୁ ଉଠି ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ଚିଠିଟି କଣ, ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ପଢିଲି—

ପ୍ରାଣର ଦେବତା ମୋର !

କେତେଦିନ ଆଉ ଛଟପଟ କରି ମାରିବ ମୋତେ ? ନରମ ସ୍ଥିତ ତଳେ ଅଧ ରାତି କାହାର ମୃଦୁ ପରଶ ଜାଗୁଛି, ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣି ପାରନି ? ପହିଲି ଦେଖାରେ ମୁଁ ମୋର ସର୍ବସ୍ୱ ତୁମରି ଚରଣ ତଳେ ଅଜାଡି ଦେଇଛି । ତୁମେ ସେଦିନ ଖଣ୍ଡି ପକାଇ ପଚାରିଲ, ମୁଁ ମୁହଁ ଖୋଲି କେମିତି କହନ୍ତି ସେ । ବାଉଳା ମନ ମୋର ତୁମକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ହାଇଁ ପାଇଁ ହେଉଛି ଓ ଲତାଟି ପରି ତୁମର ଦେହରେ ଛନ୍ଦି ହେବାପାଇଁ ମନ କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି । ତୁମେ ଭାବିବ କ'ଣ ! ନିର୍ଲଜ୍ଜୀ, ଅଲାଜୁକୀ ଛଡ଼ା ଆଉ କଣ ଭାବନ୍ତ । ସେ ଦିନର ସେ ପରଶ ଜୀବନରେ ଅଭୁଲା ରହିବ ମୋର । ତୁମରି କଥା ଭାବି ଭାବି ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ଘୁଙ୍ଗନିଦ ଟିକିଏ ଆସିଲେ

ମୁଁ ସପନ ଦେଖେ । ମନ ହୁଏ ତୁମ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଯାଇଁ ତୁମର ବକ୍ଷ ଉପରେ ଆଜନ୍ମ ସବୁ ଜ୍ୱାଳା ଭୁଲିଯିବି । କବାଟ ଖୋଲି ବାହାରକୁ ଯାଏ । ଗୋଡ ମୋର ଅଗକୁ ଆଉ ଚଳେନି । ଏତେ ରାତିରେ ମୋତେ ଦେଖି ତୁମେ ଭାବିବ କ'ଣ ? ପୁଣି ବିଛଣାକୁ ଫେରିଆସେ । ଗୋଟା ଝାଳରେ ମୁଁ ଭିଜିଯାଏ । ଦେହ ସାରା କଣ୍ଟା ଫୋଡ଼ ଦେଲାପରି ଲାଗେ । ଅପଣା ଛାଏଁ ଆଖି ଫୁଟାଇ ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ଆସେ । ଲୁହ ନୁହେଁ ସେ କଲିଜାକଟା ଲହୁ । ନିଷ୍ଠୁର ତୁମେ । ମୋର ବ୍ୟଥା କ'ଣ ତୁମେ ଜାଣନା ?

ବହୁଥର ଇଚ୍ଛା କରିଛି କହିବି ବୋଲି, ଜିଭ ମୋର ଅଟକି ଯାଉଛି, ଭାଷା ଲାଜି ରହୁଛି ଓଠର ବାଧପାଇ, ପାଖକୁ ଯେତେ ଲାଗିଗଲି ସେତେ ତୁମେ ଦୁରେଇ ଯାଉଛ କାହିଁକି ? ତୁମେ ଦୁରେଇ ରହିଲେ ସତରେ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ପାରିବିନି । ମଝିରେ ମୋତେ କେତେଟାଦିନ ତୁମେ ଘର ଛାଡ଼ି ଗଲେ ଖାଇବା ପିଇବା କଷ୍ଟପରି ଲାଗେ । ତୁମରି କଥା ଭାବିଭାବି ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରେ, କିନ୍ତୁ କେହି କିଛି ଜାଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିପରି ଜାଣିବେ ? ଯାହାପାଇଁ ଦିନ ରାତି ଝୁରି ହେଉଛି ସେତ ଜାଣି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

କେତେ ଦିନ କେତେ ରାତି ବସି ବସି ଚିଠି ଲେଖୁଛି । କାହିଁକି ଲେଖୁଛି ମୁଁବି ଜାଣି ପାରୁନି । ଚିଠି ଲେଖିସାରି ପୁଣି ଚିରି ଦିଏ । ଦେବାପାଇଁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଦେଇ ପାରୁନି, ଛି—ତୁମେ କ'ଣ ଭାବିବ ? ଆଜିବି ଗୋଟିଏ ଖାତାଲ ନେଇ ଲେଖି ବସିଛି । ସେ ପୁଣି ଚିରା ଯାଇଁ ଅଳିଆ ପାଛିଆରେ ପଡ଼ିବ । ଦିନ ରାତି ଝୁରି ଝୁରି ମଲେବି ମୋ କଥା କେହି ଜାଣିପାରିବେନି, ବ୍ୟଥାରେ ଛାତି ଫାଟି ଗଲେବି ମୁହଁ ଖୋଲି କହି ପାରିବିନି ।

ତୁମ ଛଡ଼ା ମୋର ଦୁନିଆରେ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ତୁମେ ଯେଉଁଟି—ସେଇଟି ମୋର ସବୁ । ତୁମ ପଛେ ପଛେ ମୋ ମନ ଘୂରି ବୁଲୁଛି । ଖାଲି ପିଣ୍ଡଟା ଘରେ ପଡ଼ି ରହିଛି । ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝୁନା କିଛି ନିଷ୍ଠୁର, ମନ ମନ୍ଦିରର ଆରାଧ୍ୟ ଦେବତା ମୋର, କୋଟିଏ ପ୍ରଣାମ ନେବ । ବିଦାୟ ········ତୁମର

ପୁଷ୍ପା—

ହାତରେ ଚିଠିଟି ଧରି କେତେ କଣ ଭାବି ଚାଲିଥିଲି, ତା'ର କୂଳ କିନାରା କିଛି ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡଟା ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହେଉଥିଲା । ସତରେ କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ମୁଁ କେତେବଡ଼ ଭୁଲ କରି ନ ବସିଲି ! ପୁଷ୍ପାର ପୁଷ୍ପପରି ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ମୋତେ ଉପହାସ କରୁଥିଲା । ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅନା ତୁମେ, ଭଲ ପାଇବାର ବାଟ ମୋତେ ବତାଇ ଦେଇ ତୁମେ ଦୂରେଇ ଗଲେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି କିପରି ? ତୁମ ମନ ମନ୍ଦିରରେ ଯେଉଁ ଆସନ ପାତି ବସିଛି ସେ ଆସନରେ ଅନ୍ୟ କାହାରିକୁ ବସାଇ ପାରିବତ ?

ମୁଁ ଖାଲି ଭାବୁଥିଲି—କ'ଣ କଲି ସେ ଦିନ । ବିବେକର ବେକମୋଡ଼ି ତାଙ୍କର ନରମ ମନକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲି କାହିଁକି ? ଶୋଇଲା କାମନାକୁ ଜଗାଇ ଦେଲି କାହିଁକି ? ଯଦି ଜୀବନରେ ତାଙ୍କୁ ମୋର କରି ନପାରେ—ତେବେ ପଙ୍କିଳମୟ ପଥକୁ ଟାଣି ଘୋଷାରି ନେଇ ଫିଙ୍ଗି ଦେବି କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତାଙ୍କର କୁମାରୀତ୍ୱ ନଷ୍ଟ କରି ଛତା ଫୁଲ କରିଦେଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ତାଙ୍କ ଅପୃତରେ ନାହାନ୍ତି । ମନ, ପ୍ରାଣ ଧ୍ୟାନ ସବୁ କିଛି ମୋର ପଦ ତଳେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେଣି । ତାଙ୍କର ଚିଠି ସାକ୍ଷୀ ଦେଉଥିଲା, ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣରେ କେତେ ବ୍ୟଥା, କେତେ ଝଂକା

କୋହୁଛ । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ମୋର ମିଳାଇ ଗଲା ମହାଶୂନ୍ୟରେ । ଥକା ହୋଇ ବସିଗଲି ।

ପଛ ଅଡ଼ୁ ଆସି ଶଟ୍‌ଟି ସେ ମୋ ହାତରୁ ଝାଣିନେଲେ । ବୁଲିପଡ଼ି ଚାହିଁଲି—ଗଭୀର ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ରେଖାଟିଏ ତାଙ୍କ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳଟିକୁ ଆଲୋକିତ କରୁଥିଲା । ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିକ ଖେଦ ଭରା, ଅକ୍ଷି କୋଣରେ ଟିକି ଟିକି ଜଳ ବିନ୍ଦୁ ଜମାଟ ହେଉଥିଲା । ଏମା ଚେୟାର ବାଡ଼ିକୁ ଧରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି ଦୋଷୀଟିପରି । ଜଳବିନ୍ଦୁ ଠୁଳ ହୋଇ ନରମ ଗାଲ ଧୋଇ ତଳକୁ ଗଡ଼ି ପଡୁଥିଲା । ମୋର ସବୁ ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗି ଚୁରମାର ହୋଇଗଲା । ରୁମାଲଟିରେ ଲୁହ ଦିଧାର ପୋଛି ଦେଇ ଡାକିଲି ଆବେଗରେ—

—ପୁଷ୍ପା ।

—ଉଁ—

—ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ ?

—ନା—

—ତେବେ ଆଖିରେ ଏ କ'ଣ ?

—କିଛି ନୁହେଁ—

—ମୁଁ ତୁମ ପାଖରେ କି ଅପରାଧ କରିଛି ?

—ମୁଁ କ'ଣ କହିଲି ।

—ତେବେ ପତ୍ରର ତାର ଉତ୍ତର ମୁଁ ପାଇନି କାହିଁକି ?

—କି ଉତ୍ତର ଆଉ ମୁଁ ଦେଇନି ?

ଅମାନିଆ ଲୁହ ପୋଟଳଗର ଅଖି ଦି'ଟାରୁ ଛୁଟି ଆସେ । ଲୁହର ତାଡ଼ନାରେ କ୍ଷୀଣ ସୁନା ଦେହଟି ଥର ଉଠୁଥାଏ ତାଙ୍କର ଲୁହଭରା ମୁହଁ ଦେଖି ମୁଁ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରୁ ନଥାଏ ।

ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ ବକ୍ଷ ଉପରେ ଚିପି ଧରି ତୁମ ଲଇଦେବା ପାଇଁ, ମନର ମଣିଷ ମୋତେ ଯେପରି ଠେଲୁଥାଏ ପଛକୁ । ତେବେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳ ଗୁଡ଼ିକ ସଜାଡ଼ି ଦେଇ ଦେଇ କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ! ମୋ ରାଣୀ, କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛ କହିଲ—

—ଯାହାର ମନ ପୋଡ଼ି ଯାଏ, ସେ ନ କାନ୍ଦି କଣ କରିବ ?

—ତୁମର କ'ଣ ଅଭାବ ଅଛି ପୁଷ୍ପା ? ହୀରା ଲୀଳା ମଣି ମାଣିକ୍ୟର ଉପରେ ଛୁଆ ହୋଇଛ । ବିଶାଳ ଜମିଦାରର ଏକମାତ୍ର ଅଳଅଳ ରାଜ ଦୁଲାଲୀ ତୁମେ । ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ର ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବ ତୁମ ହାତକୁ ।

—ଦୁନିଆରେ ଧନ ବଡ଼ ନୁହେଁ ନିର୍ମଳ ବାବୁ ! ମନ ବଡ଼ । ଧନ ଦେଇ ମନ କିଣା ଯାଏନି । ଧନ ନେଇ ଅନ୍ତର ଜୟ କରି ଯାଏନି । ହୃଦୟ ଯାହାର ପଥରରେ ଗଢ଼ା ଅନ୍ୟର ଭଲ ପାଇବାର ମୂଲ୍ୟ ସେ ଜାଣିବ କେଉଁଠୁ ? ଲୋତକ ଧୁଆ ମୁହଁଟି ବୁଲାଇ ଦେଇ ସେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ମୋର ପଣତ କାନିଟି ଧରି ପକାଇଲି । ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲେ ମୋ ପାଖକୁ । କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ! ଯେଉଁ ପଥରେ ପାଦ ଦେଇଛ, ଯାହାକୁ କିଛି ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ତୁମର ସର୍ବସ୍ୱ ଦାନ କରିଛ, ତା' କଥା ଥରେ ଚିନ୍ତା କରିଛକି; ସେ ତୁମର ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯୋଗ୍ୟକି ନୁହେଁ ? ଯୌବନର କାଉଁରୀ ପରଶରେ ଅମାନିଆ ହୋଇ ପଥ ହୁଡ଼ି ଶେଷରେ ଅନୁତାପ କଲେ ଫଳ କିଛି ହେବନି ।

—ପହିଲେ ନାରୀ ଯାହାକୁ ଭଲପାଏ । ଯାହାକୁ ପହିଲେ ମନ ପ୍ରାଣ ସଅଁପି ଦିଏ—ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ତା' ଚରଣ ତଳୁ ସେ ଫେରି ଆସେନା । ତୁମେ ପୁରାଣ ପୃଷ୍ଠକୁ ଫେରିଯାଅ । ସାବିତ୍ରୀ ଅନୁସୂୟା, ଦମୟନ୍ତୀ ପହିଲ ଦେଖାରେ

ଯାହାଙ୍କୁ ବରଣ କରିଥିଲେ, ଶତ ଶତ କୁତ୍ସା ରଟନା ଓ ସମାଲୋଚନା କ'ଣ ସେମାନଙ୍କ ଗତିପଥ ରୁଦ୍ଧ କରିପାରିଲା ?

—ତୁମେ କ'ଣ ସେ ପଥରେ ଚାଲିପାରିବ ?

ହଠାତ୍ କଲ୍ୟାଣୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା—କେଉଁ ପଥରେ ଭାଇ ?

ମୋର କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ପୁଷ୍ପା କହିଲା—

—ନୂଆବୋଉ—ଧାମରା ଯିବାପାଇଁ ଲଗାଇଛୁ ଯେ, ଚାଲି ପାରିବନି, ଯାଇପାରିବନି, କାମଅଛି କହି ମନା କରୁଛନ୍ତି ।

କଲ୍ୟାଣୀ କହିଲା—ଦେଖ ଭାଇ ! ତୁମର ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ—ପୁଷ୍ପା ରାଣୀଙ୍କର ଅଳି ତୁମେ ଏଡ଼ି ଦେଉଛ ? ସେ କ'ଣ ଅନ୍ନ ଖାଇବେନା—ପିଇବେ । କାନ୍ଦି କାଟି କଛଣା ଖଣ୍ଡି ଛନ୍ଦାଇ ଦେବେ ।

—ତୁ' ତାଙ୍କୁ' ନେଇ ଯାଉନୁ—

—ସେ କ'ଣ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଯିବେ ?

—କାହିଁକି ? ଯାହାର ମନ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଚରଣତଳେ ଥିବ, ସେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ସଙ୍ଗରେ ଚାଲି ଯିବନି ?

ତାଙ୍କର ଖାଲି କ'ଣ ଦେବୀ ଦେଖାରେ ଇଚ୍ଛା ଅଛି କି ? ମନ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିରୋଳାରେ ମନ ଖୋଲି କଥା ପଦାଏ କହିବାର ଇଚ୍ଛା ଅଛିନା—ସେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଁ ଲାଭ କ'ଣ । କଲ୍ୟାଣୀ ହସୁଥିଲା ପୁଷ୍ପାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ।

—ଧେତ୍ । ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ତୁମେ ନୂଆବୋଉ । ଶତ ସ୍ଥଳପଦ୍ମର ସୁଷମା ଫୁଟାଇ ପୁଷ୍ପା ଚାଲିଗଲା । ପଛରୁ କଲ୍ୟାଣୀ ଯେତେ ଡ଼ାକିଲେବି ସେ ଶୁଣିଲେନି । ତାଙ୍କର ଯିବା ପଥକୁ ମୁଁ ଉଦାସିଆ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲି । କଲ୍ୟାଣୀ କହିଲା—

—ତୁମେ କଣ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିନ ଭାଇ !

—ଏକଥା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଦାପରେ 'ପୃଷ୍ଟାଙ୍କର ଲେଖା ଦେଖିବାର ଫରମାସି କଥା ପଡ଼ିଥିଲା ।

—ତୁମେ କ'ଣ ରାଜି ହେଲନି ?

—କେମିତି ହେବ ।

—କାହିଁକି ରାଜି ହେଲନି ଭାଇ ? ତା'ର ଫୁଲପରି କଅଁଳ ମନଟାରେ ଆଘାତ ଦେଉଛ । ସେ କ'ଣ ସହି ପାରିବ । ତାର ଅଳିଟି ପୂରଣ କର । ମୋରଠୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଉଣୀ ହିସାବରେ ତୁମ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଦାବୀ ଅଛି । ମୋତେ ପୃଷ୍ଟାଙ୍କୁ ନୂଆଁଙ୍କ ହିସାବରେ ଦେଖିବାର ଅନୁମତି ଦିଅ ଭାଇ ! ଆଶା ଆମର ନିରାଶାରେ ପରିଣତ କରନା ।

—କଲ୍ୟାଣୀ ! ତୁ ଆଜି ଖାପ୍ଛାଣୀ ପରି କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ବକି ଯାଉଛୁ । ବହୁ ମୂଲ୍ୟ ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ବଢ଼ି ଆସିଛି, କ୍ଷୀର ପୁରି ପଲଙ୍କରେ ଯାହାର ପିଣ୍ଡ ଗଢ଼ା, ତାକୁ ଗୋଟାଏ ଚୁଲି ଗୁଲ ହୀନ ଦରିଦ୍ର ହାତରେ ଟେକି ଦେବାକୁ କାହିଁକି ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ କଲ୍ୟାଣୀ, ଝଡ଼ ଧାର ଯା ଦେହରେ ବାଜି ନାହିଁ, ସେ କ'ଣ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବୈଶାଖ ଝଂଜା ସହିପାରିବ ?

—ଅଭିଜାତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପୃଷ୍ଟାର ଜନ୍ମ ସତ । ହାସ ଲୀଳା ମଣି ମାଣିକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି ସତ ! କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଲୋକର ପଙ୍କିଳ ହାଓ୍ୱା ତାକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିନି । ଅଭିଜାତ୍ୟର ଗର୍ବ ସେ କରିନି । ବଡ଼ଲୋକଙ୍କ ପଥର ହୃଦୟ ପରି ତା'ର ହୃଦୟ ନୁହେଁ । ଫୁଲପରି ନରମ, ଚନ୍ଦ୍ର ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ସମୁଦ୍ରପରି ଶାନ୍ତ, ତା'ର ହୃଦୟରେ ପୂରି ରହିଛି । ତାକୁ ଭୁଲ ବୁଝନାହିଁ ଭାଇ । ତୁମେ ନିଜକୁ ଏତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରି କାହିଁକି ଦେଖୁଛ । ହୃଦୟ ଯାହାର ମହତ, ସେହିସିନା ଦୁନିଆରେ ବଡ଼ । ଧନ ଦୌଲତ ଗୁଡ଼ାଏ

ଥିଲେ ମୋ ବଡ଼ ଦୁଃଖ । ସେ ଏକାପାଏ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ମଗ ପଶୁ ।

ପୁଷ୍ପାର ମନର ଦୁଃଖ ମୁଁ ବେଶ୍ ଜାଣେ ତୁମକୁ ସେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଉଛି । ତାର ହଠାତ୍ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ କ'ଣ ମୁଁ ଜାଣେନି ? ତାର ମନର ଦୁଃଖରୁ ତାକୁ କେହି ବଞ୍ଚିତ କରି ପାରିବନି । ତୁମେ ତାକୁ ନିଷେଧ କଲେ— ସେ ଅଧାରେ ସେ ସନ୍ଧି ପାରିବନି । ଅକାଳରେ ବଣି ମାଳତୀ କଣିରେ ଝରି ପଡ଼ିବ ସିନା । ନୀଳ ନୀଳ ଆଖି କୋଣରେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହେଉଥିଲା ତା'ର ।

ଅସ୍ତ୍ରେକର ମଥାଟି ଟେକି ଦେଇ କହିଲି—କଲ୍ୟାଣୀ ତୁ ଏପରି ହ'ନା । ତୋର ଦାବୀ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ତୋ ଭାଇ ପାଇଁ ନୂଆ କନିଟିଏ ମୁଁ ଠିକ୍ କରିବି ।

—ତେବେ କ'ଣ ପୁଷ୍ପାକୁ ମୁଁ ସେ ବେଶରେ ଦେଖି ପାରିବିନି ଭାଇ ? ଆଖି ଦୁଇଟିରୁ ଲୁହ ଶୁଖି ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଶ୍ନ ବାଚକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ସେ ।

—ସେ କଥା ତୋତେ ମନା କରି ପାରୁନି କଲ୍ୟାଣୀ । ତେବେ—ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ନ ଦେଇ କଲ୍ୟାଣୀ ଆବେଗରେ ଲେଟି ପଡ଼ିଲା ମୋ ଉପରେ ଛୋଟ ପିଲାଟି ପରି । ଛୋଟ ଭଉଣୀର ଅଳି ବଡ଼ ଭାଇ ପାଖରେ କେତେ ମହତ, କେତେ ପବିତ୍ର, କେତେ ଆନନ୍ଦର କଥା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଅନ୍ତରର ଅନ୍ତରେ ସ୍ନେହ ଲହରୀ ତାଳ ଗଛ ପରି ଉଠୁଥିଲା । ସତରେ ମଣିଷକୁ ସ୍ନେହ କ'ଣ ନ କରେ ?

କେତେ ଆଉ ମନଟାକୁ ଟାଣି ଧୋଷାରି ମୁଁ ପଛକୁ ଫେରାଇବି । ମନ ତ ଓଳିଆ ଗାଈ । ଆଗରେ ସବୁଜ କ୍ଷେତ,

ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କିଛି ନାହିଁ, କେତେ ଆଉ ଅସୁବିଧା ରହିବ । ମନ ମୋର ଆଗକୁ ଯେତେ ଦଉଡ଼େ ମୁଁ ପଛକୁ ଫେରିଆସେ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ବିଶ୍ୱାସରେ ଘରେ ଥାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଘରେ ରହି କପାଳ ଦୋଷ ମିଶାଇବି । ଉପରେ ଭଗବାନ ତଳେ ଇସୁମାତା ଅଛନ୍ତି । କେହି ନ ଜାଣିଲେବି ନ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ତ ଲୁଚି ରହି ହେବନି । ହେଲେ ସେ ମୋର ନିଜର ହେବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ କଥା ଛଳରେ କହୁଛନ୍ତି ।

ଆଗକୁ ଆଉ ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ଧକ ଧକ ହେଲା । କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତେଜନାବଶରେ ବିବେକ ହରାଇ ଥିବାରୁ ଅନୁତାପ ନିଆଁ ଅହରହ ମୋତେ ଦହୁଛି । ପୁଷ୍ପା ଠାରୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଦୂରେଇ ନେଉଛି । ଡ୍ୟୁଟି ଏଣିକି ବେଶି ବେଶି କରୁଛି । ସେଆଡ଼ୁ ଫେରି ଦିନେ ଦିନେ ଅଫିସରେ ରହିଯାଉଛି । ଯାହାଁ ପହଞ୍ଚିଲେ ଅନୁପସ୍ଥିତିର କାରଣ କଲ୍ୟାଣୀ ପଚାରିଲେ ଏଣୁ ତେଣୁ କହିଦିଏ । ପୁଷ୍ପା ଆସେ କିଛି କହେ ନାହିଁ । ଆଖି ଦୁଇଟି ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ, ଆଲୁଳାୟିତ ବେଶ ଭୂଷା, ମଳିନ ମୁଖଶ୍ରୀ, ହତାଶାର କ୍ଷୀଣରେଖା ବେଶ୍ ଫୁଟି ରହିଥାଏ । ତାଙ୍କର ଏ ବେଶ ଦେଖି ଅନ୍ତରାତ୍ମା ମୋର କାନ୍ଦିଉଠେ । ମନ ହୁଏ ମୋ ବୁକୁରେ ଚୁପିଧରି ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ତୁମ ପାଇଁ ମୁଁ ବି କମ୍ ଭାବୁନି । କିନ୍ତୁ ବିବେକ ଭାବନାର ବେଢ଼ ମୋଡ଼ିଦିଏ ମୋର । ଯେତିକି ଦୂର ସମ୍ଭବ ଦୂରେଇ ରହୁଥାଏ ପୁଷ୍ପା ଠାରୁ ।

× × × ×

ଦିନ ଏପରି ଚାଲିଯାଏ, ସେଦିନ ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭା ବସି ଦେଖୁଥାଏ । ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିଧୌତ ରଜନୀ । ଅକାଶ ବକ୍ଷରୁ

ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଶୁଭ୍ର ରଜତ କଣା । ଉପରେ ଛୋଟି ଛୋଟି ତାରା ଆଖି ମିଟିକା ମାରି ଠରା ଠରି ହେଉଛନ୍ତି । ଶୀତୁଆ ପବନ ଗଛର ନିସ୍ଥୁଟିଆ ଝାଙ୍କରା ଭୂଇଁ ଉପରେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଗାଁ ମଝିକୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛି । ଫଗଲଡା ତାମସା କାଉଠା ଫଗଲୁଡ଼ି କା' କା' ସ୍ୱରରେ ଆକାଶଟାକୁ କମ୍ପାଉଛି । ଅସରନ୍ତି ଭାବନା ନେଇ ବସିଥାଏ ଅଫିସ ପିଣ୍ଡାରେ । ଯେତେ ଭାବୁଥାଏଁ, ପୁଷ୍ପା କଥା ଭାଳିବି ନାହିଁ । ଅତୀତ କଥା ଅତୀତରେ ରହୁ, କିନ୍ତୁ ହୋଇପାରେନି । ଅନ୍ୟ ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ଛପି ଛପି ପୁଷ୍ପା ଆସି ମୋ ଆଗରେ ଛିଡ଼ାହୁଏ ।

—ପୁଷ୍ପା ଆଖିରେ ଲୁହ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତାର ଲୁହ ଦେଖିଲେ ମୋ ଛାତିଟା ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ପରି ଲାଗେ । ସମ୍ପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପୁଷ୍ପାର ତ କିଛି ଅଭାବ ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ ଭଲ ପାଉଛି । ମୋ ପାଇଁ ଆଖିର ଲୁହ ଢାଳୁଛି । ମୋପରି ହତଭାଗ୍ୟର ହାତ ଧରିବାକୁ ସତେ କ'ଣ ତାର ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା । କେବେ ନୁହେଁ । ସବୁ ଛଳନା । ନିଷ୍ଠୁର ଛଳନା ।

—ବାବୁ ଶୀଘ୍ର ଟିକିଏ ଘରକୁ ଆସନ୍ତୁ, ସାନମା ଡ଼ାକୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ଚାକର ଆସି ଡ଼ାକିଲା । ମୁଁ ପଚାରିଲି—

—କାହିଁକି—କଥାକଣ ?

—ବାବୁ ଘରେ ନାହାଁନ୍ତି । ଦେଇଙ୍କୁ ଭାରି ଜ୍ୱର, ସେ ଖାଲି ବାଲି ବାଲାଉ ହେଉଛନ୍ତି ।

କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି ସେହିଠାରୁ ଉଠିଲି । ଯାଇଁ ଦେଖିଲି । ଜଳପଟି ଦେଇସାରି କଲ୍ୟାଣୀ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତାପ ମାପୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ପହଞ୍ଚି କହିଲି କଲ୍ୟାଣୀ, ଜ୍ୱର କେତେବେଳୁ ହେଲାଣି । ଥର୍ମୋମିଟରଟି ଆଣି ଦେଖିଲି ଉତ୍ତାପ ସେପରି ନାହିଁ । କଲ୍ୟାଣୀ କହିଲା—

—ସକାଳୁ ଭୀଷଣ ଜ୍ୱର ଅସି ଏଇ ଅଳ୍ପ ସମୟ ହେଲା ଟିକଏ କମିଛି, କିନ୍ତୁ ବଳ ବଳାଇ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଔଷଧ ପଥ୍ୟ ଦେଲଣି ।

—ହଁ ଦେଇଛି ।

—ତୁ ଗଲୁ, ସେ ଘରୁ ଔଷଧ ବାକ୍ସ ଅଜ ବନ୍ଧୁଟି ଅଣିବୁ ।

—ତୁମେ କ'ଣ କିଛି ଖାଇବନି ?

—ନାହିଁ ମୁଁ ପରେ ଖାଇବି ତୁ ଅଗ ଗଲୁ । କଲ୍ୟାଣୀ ଚାଲିଗଲା । ପୁଷ୍ପା ଶୋଇଥିବା ପଲଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଧାରରେ ଯାଇଁ ବସିଲି । ମଉଳା ଫୁଲଟି ପରି ମୁହଁଟି ଶୁଖି ଯାଇଛି । ଇସାଣିଆ ଅଖି ଯୋଡ଼ିକ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଛି । ଚିନ୍ତା ରେଖା ତେଣ୍ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି । ଭାବନାର ମୋର ସୀମା ନଥାଏ । କ'ଣ ମୋରି ପାଇଁ ଅଜ ପୁଷ୍ପାର ଏ ଦଶା । ତା'ର ଭଲ ପାଇବାର କୁହୁକ ନିଶାର ପ୍ରତିଦାନରେ ମୋ ଠାରୁ କିଛି ସେ ପାଇନି ; ମୁଁ ଯେ ସେ ପଥରେ ତାକୁ ଅଗେଇ ନ ଦେଇଛି ଏପରି ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଭୁଲ ବୁଝି ମୁଁ ପଛକୁ ଫେରି ଗଲା ବେଳକୁ ସେ ଅଗେଇ ଅସୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ବୁଝୁନି, ବଡ଼ ଲୋକର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ତାରି, ମୋପରି ଗରିବର ହାତ ଧରି ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ କି ନା ? ଯୌବନ ଦେବତାର କାଉଁରି ପରଶରେ ବାଉଳା ହେଲା ବେଳେ ମୁଁ ଅସି ତା'ରି ମନ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାରେ ଉଭା ହୋଇଛି । ଆଜି ସେ ମୋତେ ଭଲ ପାଇଛି । ମହୁଆ ନିଶା ଯେତେବେଳେ ତା'ର ତୁଟିବ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ କିଛି ନ ଥିବ । ପତର କୁଡ଼ିଆରେ ଶାଗ ପଖାଳ ଖାଇ ଖାଇ ଯୌବନର ମାଦକତା ତୁଟିଯିବ । ଦୁଇଟି ଜୀବନ ଆମର ଦୁଇଟି ଭାବନାରେ ଗତିକରିବ । ଅଛିଣ୍ଡା

ଭାବନାର ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଟାଣି କଲ୍ୟାଣୀ ଔଷଧ ବାକ୍ସ ଓ ବହିଧରି ଆସିଲା । ତାକୁ ସବୁ ରଖି ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ବହିପତ୍ର ଖୋଲାଇ ଔଷଧ ଟିକ୍ କରି ଗ୍ଲେଟ ଗ୍ଲାସରେ ଢାଳିଲି । ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି, ଔଷଧ କପରି ଦେଖି ଭାବୁଥାଏଁ । ମନରେ ଶତ ବ୍ୟଥା ଜାଗୁଥାଏ । ଯଦି ମୋରି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏ ରୋଗ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ କ'ଣ ଔଷଧରେ ଭଲ ହେବ ? ଯେପରି ହେଉ ମୋତେ ଭଲ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ମୋତେ ମରଣ ମୁହଁରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଛନ୍ତି । କଲ୍ୟାଣୀ ଦେହର ରକ୍ତ ପାଣିକରି ମୋର ସେବା କରିଛି । ମୁଁ ଯଦି ତାଙ୍କର ଅଳିଅଳ କନକ କଳିଟିକୁ ରୋଗ ମୁକ୍ତ କରି ନପାରେ, ମୋରି ପାଇଁ ଯଦି ଆଜି ଜ୍ୱର ମୁଖରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ସେ । ଭଗବାନଙ୍କ ବିଚାର ବେଦିରେ ମୋତେ ଭୀଷଣ ଦଣ୍ଡ ପାଇବାକୁ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । ନା, ନା,— ମୋତେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ କରିବାକୁ ହେବ । ବଳେ ବଳେ ଯଦି ସରଗର ଚାନ୍ଦ ମୋ ହାତକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଛି, ବଳେ ବଳେ ଯଦି ସୌଭାଗ୍ୟ ଆସୁଛି, ତାକୁ ଅବହେଳା କରି ପାରିବିନି । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ବଂଶର ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବୀ ଓ ପୁଷ୍ପା ପରି ସୁନ୍ଦରୀ ଗୁଣବତୀ ଝିଅଟିଏ ପାଇବା କେତେ ଲୋକଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଯୋଟେ ।

ମଉଳା ଫୁଲଟି ଉପରେ ହାତଟି ବୁଲାଇ ଆଣିଲି । ତାଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ର ଭଳି ମୁଖ ମଣ୍ଡଳଟି ଉପହାସ କରୁଥିଲା ସରଗ ଚାନ୍ଦକୁ । ବାହାରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ମଉଜୁଛି । ଝରକା ଫାଙ୍କରେ ଅଞ୍ଜୁଳା ଅଞ୍ଜୁଳା ଜ୍ୟୋସ୍ନା କିଏ ଲୁଟି ଦେଉ ଥାଏ ପୁଷ୍ପାର ବିଛଣା ଉପରକୁ । ମୁଁ ତୁଳନା କରୁଥିଲି ଦୁଇଟି ଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ କିଏ ବେଶୀ ଶୀତଳ ଓ ସୁନ୍ଦର । ହାତର ପରଶ ପାଇ ଆଖି ଖୋଲିଲେ ପୁଷ୍ପା ।

କହିଲି—ଔଷଧ ଟିକଏ ଖାଇଦିଅ—ନାଲି ଓଠ ଦୁଇଫାଳି ଟିକଏ ଥରି ଉଠିଗଲା । କଥା କହିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଯେପରି ତାଙ୍କର ନାହିଁ । ଥର ଥର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—

—ଔଷଧ ଖାଇ ଭଲ ହେବାର ଇଚ୍ଛା ଆଉ ମୋର ନାହିଁ । କାହିଁକି ଆଉ ବଞ୍ଚିବି ? ମୋପରି ଅଭିଶପ୍ତ ଜୀବନ ଆଉ କାହାର ଅଛି ? ଆଭିଜାତ୍ୟ ନେଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ବୋଲି ଆଜି ମୁଁ ଅବହେଳିତ । ଆଖି ଦୁଇଟିରୁ ଅଶ୍ରୁର ଝରଣା ତାଙ୍କର ଛୁଟୁଥାଏ ଅମାନିଆ ହୋଇ । ଅଧୀର ହୋଇ ମୁଁ କହିଲି—

ଛିଃ—ପୁଷ୍ପା ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ । ଅଭିଶପ୍ତ ଜୀବନ ତୁମର ବୋଲି କିଏ କହିଲା ? କିଏ ତୁମକୁ ଅବହେଳା କଲା ! ତୁମେ ଜାଣନା ତୁମ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖିଲେ ମୋ ପ୍ରାଣର ତନ୍ତ୍ରୀ ଗୁଡ଼ାକରେ ଯେଉଁ କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ବାଜେ ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣି ପାରନା ?

ପୁଷ୍ପା ପୁଣି ଆଖି ଖୋଲିଲା । କି ହତାଶିଆ ସେ ଚାହାଣି । ପୂର୍ବର ସେହି ଅଶ୍ରୁ ସେହିପରି ପୁରି ରହିଥାଏ । ତାଙ୍କ ମୁହଁଟିକୁ ପିନ୍ଧା କାନିରେ ପୋଛିଦେଇ କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ତୁମର କ'ଣ ହୋଇଛି ମୋତେ କହିବନି ? ସତେ କଣ ତୁମେ ଔଷଧ ଖାଇବନି ? କାହିଁକି-ମୋ ହାତରୁ ତୁମେ ଔଷଧ ଖାଇବ, ମୁଁ ତୁମର କ'ଣକି ?

ଏତିକି କହିଦେଲି ସିନା ପ୍ରାଣର ତନ୍ତ୍ରୀ ଗୁଡ଼ାକ ବଡ଼ ଜୋରରେ ଥରି ଉଠୁଥିଲା । କଥା କେଇ ପଦକରେ କାରୁଣ୍ୟର କାର୍ପାସ ପୁରି ରହିଥିଲା । ମୁଁ ତୁମର କିଏକି ? ଏଇକଥା କହିଲା ବେଳେ ଗଳାଟା ମୋର ବୋହଲି ଯାଉଥିଲା । ଆଖି ଦୁଇଟି ଫାଟି ଫାଟି ପଡୁଥିଲା

—ତୁମେ ମୋର କ'ଣ ? କିପରି ବୁଝିବ ତୁମେ ନିଷ୍ଠୁର । କିପରି ବୁଝାଇବି ଆଜି ତୁମକୁ ମୁଁ । ତୁମରି ଚରଣ ତଳେ ନିଜକୁ ମୁଁ କେବେଠାରୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇସାରିଛି । ଅନ୍ତର ଖୋଲି ଯଦି ତୁମେ ମୋର ଦେଖନ୍ତ ତା'ହେଲେ ସିନା ଜାଣନ୍ତ କଳିଜା କାଟି ହୋଇ କାହାର ନାମ ଲେଖା ହୋଇଛି । ତୁମରି ଦେହରେ କେବେଠାରୁ ମୋର ସତ୍ତା ହଜାଇ ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଆଜି କହୁଛ— । କୋହ ଗୁଡ଼ାକ ତଣ୍ଟି ପାଖରେ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କର ବାକ୍ ଶକ୍ତି ଲୋପ କରିଦେଲା । ଭଉଁ ଭଉଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥାନ୍ତି ସେ । ଅଶ୍ରୁର ତାଡ଼ନାରେ କ୍ଷୀଣ ଅଂଗ ଲତାଟି କମ୍ପି ଉଠୁଥାଏ ।

ତାଙ୍କ ଅଶ୍ରୁର ସ୍ରୋତରେ ମୋର ଦୃଢ଼ତା-ବାଲିବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ପୁଷ୍ପାର ଭେଟରି ଦେଖି ଆଜି ତାର ମନର ଦୃଢ଼ତା ଦେଖି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଟେକି ଆଣିଲି ପୁଷ୍ପିତ ଲତାଟି ପରି ମୋ ଗୁଡ ନିକଟକୁ । ଲହୁଣୀ ନରମ ଗାଲରେ ଚୁମ୍ବନଟିଏ ଅଙ୍କିଦେଇ କହିଲି—ପୁଷ୍ପା—ଅଭିମାନିନୀ ମୋର ! ମୋ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ନିଜକୁ ହେୟ ଜ୍ଞାନ କରନି । ତୁମ ଛଡ଼ା ମୋର ଆଜି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନାହିଁ । ବହୁ ଦିନରୁ ମୋର ସତ୍ତା ତୁମ ମଧ୍ୟରେ ହଜାଇ ଦେଇ ଥିଲେହେଁ, ବିବେକର ତାଡ଼ନାରେ ମୁଁ ଦୂରେଇ ଯାଉଥିଲି । ଦୂରେଇ ଯାଇ ମୁଁ କ'ଣ କମ କଷ୍ଟ ପାଏ ଭାବୁଛ ? ତୁମରି ପରି ଚିତ୍ତ ସାଗ ହେଲ ବିକଳ ହୁଏ । ଆଜି ଠାରୁ ଆଉ ନୁହେଁ । ତୁମେ ଏଥର ହସ । ଆସୁ ଯେତେ ଝଡ଼ ଝଂଝା ବା' ବତାସ, ତୁମକୁ ଆଜି କେହି ମୋ ପାଖରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ପାରିବେନି ପୁଷ୍ପା ଛଡ଼ାଇ ନେଇପାରିବେନି । ଏହା କହି ବନ୍ଧୁଲି ଅଧରରେ ସବୁ ଚୁମାଟିଏ ଅଙ୍କି ଦେଲି ତାଙ୍କର ।

ପୁଷ୍ପିତ ଲତା ଦୁଇଟି ମୋ ଗଳା ଗ୍ରୀବପାଖ ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟନରେ ଚାହିଁ ଥାନ୍ତି ସେ । ନାଲି ନାଲି ଓଠ ତଳୁ ଦ୍ୱିତୀୟା ଚନ୍ଦ୍ର ଉଙ୍କି ମାରୁଥାଏ । ବୀଣାଜିଣା ସ୍ୱର ତୋଳି କହିଲେ ସେ—

କେତେ ଶିରିଶ ଫୁଲର କୋମଳତା ନେଇ ହୃଦୟ ତୁମର ଗଢ଼ା । କୋଟିଏ ଫୁଲ ସଙ୍ଗରେ ତୁମର ତୁଳନା ହୋଇ ପାରେନା । ତୁମେଇ କେବଳ ତୁମର ଉପମା । ସେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ମୋତେ । ଭାବୁଥିଲେ ଯେପରି ମୋ ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଯିବାପାଇଁ ।

ଯୁବକ ପ୍ରାଣ ମୋର ଗର୍ଜି ଉଠୁଥିଲା । ଭୋକିଲା ଆଖିରେ ନିଠେଇ ଚାହିଁ ରହିଲି । ତାଙ୍କର ଚମ୍ପକ ସୁଷମା, ମୋ ବକ୍ଷ ବକ୍ଷ ଉପରେ କ୍ଷୁର ଚଳାଉଥିଲା । ଦିଗ ବିଦିଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ କହିଲି—

—ପୁଷ୍ପା ! ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଜୀବନରେ ଏପରି ଅନେକ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିଛି । ଆହୁରି ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତୁମକୁ ପାଇବା ବାସନା ନେଇ, ଏହି ସ୍ବାକ୍ଷରଟି ମୁଁ ଦେଲି ।

ତାଙ୍କର ରକ୍ତିମ କପୋଳ ଉପରେ ଅଜସ୍ର ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କି ଦେଲି । ଲାଜ କୋଳି ଲତାଟି ପରି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ମୋରି କୋଳ ଉପରେ । ଯେପରି ତାଙ୍କର ସବୁ ଷୋଗ ବର୍ଷିଯାଇ ଦୂରେଇ ଗଲା ଅଙ୍ଗଠାରୁ । ଲାଜୁଆ ଆଖିପତା ଟେକି ହସି ଦେଲେ ଟିକିଏ ।

× × × ×

ଶୀତର ରାଜତ୍ୱ ସରି ଆସୁଥାଏ ପୃଥିବୀ ବକ୍ଷ ଉପରୁ । ବସନ୍ତର ଆଗମନ ପାଇଁ ପଦ ଚହଲରେ କୋକିଳ ଅଳସ ଭୃଙ୍ଗ ଝଙ୍କାର ତୋଳୁଛି । ଆମ୍ବ ବଉଳେ ବଉଳେ ଭରିଗଲାଣି ମହୁଆ ମହୁ ।

ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ଛପି ଛପି ଆସି କୁଆଁଶ୍ରୀ ମଥାରେ, ଗାଲରେ, ଗ୍ରୀବାରେ, ଚୁମ୍ବନ ଗୁଡ଼ିଏ ଦେଇ ଯାଉଛି । ଟାଣି ଟୁଣି ବସନ ଯେତେ ସଜାଡ଼ି ଧରୁଛି ସେ, ପବନ ଆସି ଲାଗିପଡ଼ି ଟାଣି ଖିନ ଭିନ୍ କରୁଛି ତାକୁ । ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ତା' ପରଶରେ ଲୋମ କୂପେ କୂପେ ଅନୁଭବ କରୁଛି କମ୍ପନ । ହତାଶିଆ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହୁଛି ଦୂର ଚକ୍ରବାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କାହିଁ ତାର ଗୋପନ ସାଥୀ ? ବସନ୍ତ ଋତୁଟାରେ ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ପବନଟା କେଡ଼େ କେହିଆ ସତେ ! ତାର କାଉଁରୀ କାଠି ପରଶ ପାଇ ମୋର ମନ ପ୍ରାଣ ତାତିଲା ଲାଗୁଥାଏ ସେଦିନ କାହିଁକି ।

ଘରେ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି—ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ମୋ ଫଟୋଟି ଥୁଆ ହୋଇଛି । ସଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଗୋଲାପଟିଏ ତା ଉପରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଜା ହୋଇଛି । ପରିଷ୍କାର ନୀଳ ଆଲୋକଟିଏ କୋଠରୀଟିକୁ ଆଲୋକିତ କରୁଛି । ପଲଙ୍କ ସେପାଖରେ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ଗୀତ ଗାଇ ଟ୍ରଙ୍କରୁ କ'ଣ ନେଇଁ ପଡ଼ି ଅଣ୍ଡୁଛନ୍ତି ସେ । ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଚଂପା ଫୁଲିଆ ଶାଢ଼ୀ ।

ଦେହହାତ ମୋର ଅବଶ ଲାଗୁଥିଲା । ଧଡ଼ କରି ଟ୍ରଙ୍କ ଡାଲାଟିକୁ ପକାଇ ଦେଇ, ଚାହିଁ ଦେଲେ ମୋତେ । ଆଖିରେ ଦୁଷ୍ଟାମିର ଇଙ୍ଗିତ, ଅଧରରେ ଉଛୁଳା ହସ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ମୋ ଫଟୋଟି ଟେବୁଲ ଉପରୁ ଉଠାଇ ଆଣି ଧରିଥାଏ ମୁଁ । ମୋ ହାତରେ ଫଟୋଟି ଦେଖି କହିଲେ—

—ତୁମେ ତାକୁ ଟେବୁଲ ଉପରୁ କାହିଁକି ନେଲ ?

—ମୋ ଫଟୋଟା—ମୁଁ ନେବିନି ?

—ଇସ୍—ତୁମେ ଭାରିଜଣେ—ମୋର ସେଟା, ଦିଅନ—ତଳି ତଳି ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ମୁଁ ପୁଣି ପଲଙ୍କର ବିପରିତ

ବାଗକୁ ଚାଲିଗଲି । ସେ ପାଖରେ ଥାଇଁ ଅଭିମାନରେ କହିଲେ—

—କଣ ଦେବନି ?

ତାଙ୍କର ବପସ୍ଥିତ ପାଖରେ ଥାଇଁ କହିଲି—ନେଇନ—ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ମୁଁ ପୁଣି ତାଙ୍କର ବପସ୍ଥିତ ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲି ।

ଥରି ଥରି ପାହୁଲ ନଚାଇ ଏପାଖରୁ ସେପାଖ ଧାଉଁଥାନ୍ତି ସେ । ପଛ ପଟରେ ଦୋଳାଇତ କଳା ଭ୍ରମର ଜିଣି ବେଣୀ ନାଗ ଦୁଇଟି ଦୋଳି ଖେଳୁଥାନ୍ତି । ଚମ୍ପା ରଙ୍ଗିଆ ଶାଢ଼ୀଟି ପରସ୍ତେ ମାଡି ବାଁ କାନ୍ଧ ଦେଇ ତଳେ ଲୋଟୁଥାଏ । ପତଳା ଟୁକୁ ଟୁକୁ କାନ ଦୁଇଟିରେ ଦୁଲ୍ ହଲିକ ଗାଲରେ ଚୁମା ଦେଉଥାଏ । ତାଙ୍କର ଏହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଏପାଖରୁ ସେପାଖ କରୁଥାଏଁ । ଶେଷରେ ଅତିଷ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ଡାକିଲି—

—ତୁମ ଫଟଟି ନେଇନ, ମୁଁ କ'ଣ ମନା କରୁଛି ? କିନ୍ତୁ ନାକର ମୁହଁ ପୋତି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି । ଗୋଲାପ ଫୁଲଟି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲି ତାଙ୍କ ଉପରକୁ । ଉଲ୍ଲଣ୍ଠିତା ସ୍ପର୍ଶକରି ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଆଃ-କହି ସେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ଆଖିକୁ ଧରି । ଆଖିରେ ବାଜିଲା କି କ'ଣ, ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଧାଇଁ ଗଲି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ । ଫିଇଁ ଫିଇଁ ହସି ଧରି ପକାଇ କହିଲେ ସେ—ଦିଅ ମୋ ଫଟୋ—

ଅଗତ୍ୟା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଦୁଇ ହାତରେ ଫଟୋଟିକୁ ହାତ ଛନ୍ଦ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ହାତଟିରେ ମୋ ହାତକୁ ଟାଣୁଥାନ୍ତି ସେ । ମୋ ଛାତିରେ ତାଙ୍କ ଛାତି । କଅଁଳ ଛାତିର ପରଶ ପାଇ ଛାତି ମୋର କମ୍ପି ଉଠିଲା । କାମନା ନିଆଁ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳିଉଠିଲା । ହୃଦୟରେ ପିଶାଚୀ ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉଦ୍ବେଳିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଧଗ ଧଗ ଜ୍ଞାନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପାଗଳ ପରି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ି ଟାଣି ଆଣିଲ ମୋ କୋଳ ଉପରକୁ ।

ଘନ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ନୀରବ । କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ନୀରବତା ଭାଂଗି ସେ କହିଲେ—ତୁମେ ବଡ଼ ଅଭଦ୍ର । ଦେଖିଲ ବେଣୀ ଦୁଇଟି କିପରି ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ମୁରୁକି ହସି ବେଣୀ ଗୁଡ଼ିକ ସାଉଁଳାଇ ସାଉଁଳାଇ କହିଲି —ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ସଜାଡ଼ି ଦେଉଛି ।

—ଛି—ତୁମକୁ ଅସ୍ପବନା ।

—ତୁମେ ଯାଉନ ସଜାଡ଼ି ଅସିବ ।

—ନା ମଁ ! ଅଉ ଟିକିଏ ଯାଉ ।

—ନୂଆଁ ଅସିରେ ମ, ଯାଉନ ।

—ଅସନ୍ତୁ ।

—ସେ ଯଦି ପଚ୍ଚରନ୍ତି ବେଣୀ ଏପରି ଅଡୁଆ କଲ କିପରି ? ତୁମେ କି ଉତ୍ତର ଦେବ ?

—ମୁଁ କହିବି·········

—ନାଇଁ, ମୁଁ ସଜାଡ଼ି ଦେବ । କହି ଅଲୁଅଟି ଜାଳି ଦେଲି । ଚଟକର ଉଠି ଖୋଲିଟି ପଡ଼ିଥିବା ଅଞ୍ଚଳଟିକୁ ଗୋଟାଇ ନେଇ କହିଲେ ସେ—

ଛି—ତୁମକୁ ଅସିବନି । ମୁଁ ଅସେ ଏଁ —ସେ ଚାଲିଗଲେ— ତାଙ୍କର ଯିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ମୁଁ । ସେ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ ପରେ ଅସିଲେ । ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି ଖଣ୍ଡିଏ କଳା ବେମଧି ଶାଢ଼ୀ । କବାଟ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ—

—"ଆପଣ ଏଡ଼େ ଅଭଦ୍ର ! ଏଡ଼େ ଦୁଷ୍ଟ ! ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁ ଆପଣ ତାର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା କଲେ । ଆପଣଙ୍କୁ

ଏତେ ସ୍ନେହ ଦେଇ ମରଣ ମୁହଁରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲି ବୋଲି କ'ଣ ଆପଣ ମୋର ସର୍ବସ୍ୱ ଲୁଟି କରି ତାର ପ୍ରତିଦାନ ଦେଲେ । ମୋର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ନା—ନୂଆବୋଉ, ବୋଉ ପାଖରେ କହୁଛି ସେ ଆସୁଛନ୍ତି । ବାପା ଆସନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ବିଚାର ହେବ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କରଣ ଘରର ପୁଅ ପୁଣି ଶିକ୍ଷିତ, କେହି କେବେ ଏପରି ଜଘନ୍ୟ କାମ କରିଥିବା କଥା ଆପଣ ଶୁଣିଛନ୍ତି ? ଯେଉଁ ମୁହଁଖଣ୍ଡି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରର ଶୀତଳ କିରଣକୁ ନିନ୍ଦା କରୁଥିଲା । ସେହି ମୁହଁଖଣ୍ଡି ଉତପ୍ତ ଲୌହ ମୁଣ୍ଡାପରି ଦିଶୁଥାଏ । ଯେଉଁ ଆଖିରେ ବ୍ୟଥାର ଅଶ୍ରୁ ଝରୁଥିଲା ସେଥିରୁ ଝରୁଥିଲା ଅଗ୍ନି କଣା । ସେ· ତେଜରେ ମୁଁ ଯେପରି ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବି । ଦେହ ମୋର ସିଝିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ସେ ପୁଣି କହି ଚାଲିଥାନ୍ତି—

—"ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ଆମ ବଂଶର ଇତିହାସ ? ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଶହ ଶହ ଜୀବନ ମାଟିରେ ମିଶି ଧୂଳି ହୋଇ ଯିବେ । ବାପାଙ୍କ ଆସିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ପକାଇବି । ଆପଣ ଚିତ୍କାର କଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ସ୍ୱର ପାଚେରୀ ଡେଇଁ ଲୋକ କାନରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବନି । କୁହନ୍ତୁ—କୁହନ୍ତୁ ଆପଣ ।

ଆଜି ଯେଉଁ ଫୁଟିଲା ଫୁଲଟିକୁ ଛିଡ଼ାଇ ଛିନି ଭିନ୍ କରି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଛନ୍ତି ସେଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ?

ଛାତି ମୋର ଧଡ଼ ପଡ଼ ହେଉଥାଏ । ଛାତି ଭିତରେ କିଏ ମୁଦ୍‌ଗର ପିଟୁଥାଏ । ଆତ୍ମା ଛାଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ଥରି ଥରି କଣ୍ଠରେ କହିଲି—ପୁଷ୍ପା, ମୋର ସବୁ ଭୁଲ୍ । ମୁଁ ଦୋଷୀ ପୁଷ୍ପା । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଆତତାୟୀ । ବାପାଙ୍କ ଆସିବା ଆଗରୁ ହାଣି କାଟି ତୁମେ ଟିକି ଟିକି କରିଦିଅ । ସେହି ହେବ ମୋ ଭୁଲର

ଚରମ ଶାସ୍ତି । ଖାଲି ବାନ୍ଧି ପକାଇଲେ ମୋର ଠିକ ଦଣ୍ଡ ହେବନି । ଭଯ୍ୟରେ ମୋ ଛାତି ଥର ଥରୁଥାଏ ।

—ନା, ନା ସେ କଥା ହୋଇ ପାରବନି । ମୁଁ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତି ଠିକ୍ କରିଛି, ତାହାହିଁ ହେବ୍ ତୁମ ଦୋଷର ଉଚିତ ଶାସ୍ତି । ବଡ଼ବଜାର ଉପରେ ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ତମକୁ ବାନ୍ଧି ନେବି । ଲୋକେ ଜାଣିବେ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ମଧ୍ୟ କିଭଳି ଅନ୍ୟାୟ କରିପାରନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ମଧ୍ୟ ଚେତନା ପାଇବ । ଆପଣଙ୍କ ଦୋଷର ଶାସ୍ତି ତାହାହିଁ ଠିକ୍ ହେବ ।

ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ । ବୋଉ, ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି ସେ ବାହାର ଦ୍ୱାର ସାରନ୍ତୁ ତାପରେ ବାପା ଆଉ ମୋର ଦ୍ୱାର । ବାହାର ପଟୁ କବାଟ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ସେ ଧମ୍ ଧୁମ୍ ମାଟି ଧୁଲିକାଇ ।

କଲିଜା ମୋର ଛୁଡ଼ି ଛୁଡ଼ି ପଡୁଥିଲା ତାଙ୍କର ରୁଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି । ମୁଁ ବସି ପ୍ରମାଦ ଗଣୁଥିଲି । ଭାବୁଥିଲି ଭଗବାନ ଏ ଶାସ୍ତି ମୋତେ କାହିଁକି ଦେଲେ । ମୋ' ପରି ଦୋଷୀକୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଦେବାହିଁ ଉଚିତ ଶାସ୍ତି । ପର ଯୁବତୀ ଝିଅ ସଙ୍ଗରେ ମୋର ବ୍ୟବହାର କି ଦୋଷମୀୟ । ବିଶ୍ୱାସରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ମୁଁ ଅର ଆସନ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ବିଷ ମିଶାଇଛି । ସ୍ନେହ ସରଧା ଦେଇ ଯମପୁରରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲେ ତାର ପ୍ରତିଦାନ ଏହି ? ବ୍ୟଥାରେ ଅନ୍ତର ଫାଟି ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ଆଉ ଏ କଳଙ୍କ ମୁହଁ ନେଇ କେଉଁଠି ଯିବି । ପାଖରେ ସମୁଦ୍ର, ତାରି ଅତଳ ଗର୍ଭରେ ଶେଷହୋଇ ଯିବି । ସବୁକଥା ମନେ ପଡୁଥାଏ । ମୋର କି ଅପ୍ରିତ ଥିଲା ? ନିଆଁ ପାଖରେ ଘିଅର ତରଳିବା ନିଶ୍ଚୟ । ଦୋଷ କଣ ସବୁ

ମୋର ? ପୁଷ୍ପାର ଯଦି ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା—ତା' ଆଖିରେ ଯେଉଁ ଲୁହ ମୁଁ ଦେଖୁ ଥିଲି, ସେ କ'ଣ ? ଦରଦ ଭରି ଯେଉଁ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲା ସେ କ'ଣ ? ମୋ ଫଟୋକୁ କ୍ଷଣକ ଆଗରୁ ପୂଜା କରୁଥିଲା କାହିଁକି ? ସେ ଯଦି ଅକୁଣ୍ଠ ନ ହୋଇ ଥିଲା ବିନା ବାଧାରେ ମୋ ଛାତି ଉପରକୁ ଢଳି ଆସିଲା କିପରି ? ତା'ର ଅଦ୍ଭୁତ ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ଭାଙ୍ଗିଛି । ପ୍ରଥମେ ତ ସେ ଆଗକୁ ଆସି ନିଜର କରିବାକୁ ନାନା ଅଳରେ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ କଥା କିଏ ଶୁଣିବ ? କିଏ ବୁଝିବ ? ନାରୀର କଥା ପାଇଁ ସାକ୍ଷୀର ଦରକାର ନାହିଁ । ଦୁନିଆଁ ନାରୀର ମାୟାରେ ଅନ୍ଧ । ତାଙ୍କର କଥା ଯେପରି ପଥରରଁ ଗାର । ତାଙ୍କ କଥା ଅକ୍ଷରର ଅକ୍ଷରେ ସତ ମିଛର ସତ୍ର ସେଠାରେ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ ଗୁଡାକ ନାରୀର ମୋହିନୀ ଆଖି ତଳେ ବନ୍ଦୀ ଆଜି ମୋ କଥା କିଏ ଶୁଣିବ । କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରିବେନି । ମୋତେ କହିବାର ସୁଯୋଗ କିଏ ଦେବ ? ଅବଶ୍ୟ ରୋଦନ ପର ଭାବନା ମୋର । ଅଶ୍ରୁ ବିପଦର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଥକା ହୋଇ ବସି ରହିଲି । ମୋତେ ଶୁଭିଲା—

ହେଉ ! ତୁମେ ସବୁ ସେଠାରେ ଥାଅ । ଆଗ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ସାରେ । ମୋ ବିଗୁରକୁ ଯଦି ବଳାଇ ଯାଏ ତୁମେ ସବୁ ଆସିବ । କବାଟ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ପୁଷ୍ପା । ନିସ୍ତବ୍ଧ ଘର ଶିଶୁଟି ପରି ଶୁହିଁ ଥାଏଁ । ମନରେ ଗଭୀର ବ୍ୟଥା । ଏଇ ପୁଷ୍ପା ମୋର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ପାଇବା ପାଇଁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଛାତିର ବ୍ଲାଉଜ ଭିଜାଇ ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି—ଭାବନା ର ବାଧା ଦେଇ ମୋର ଚେୟାର ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଚେୟାର ଟାଣି ବସିଲେ ପୁଷ୍ପା । ଘୃଣାରେ ଅନାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନଥାଏ ମୋର । କହିଲେ ସେ—

କୁହ—ଏପରି ସାହାସ କଲ କାହିଁକି ? ମୋର କୁମାରୀତ୍ୱ ଆଜ ନଷ୍ଟ କରିଛ, ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ? ମୋତେ ଆଜ ଛଡ଼ାଫୁଲ କଲ କାହିଁକି ?

ମୁହିଁ ଡଳକୁ କରି ଭୟଥାଭସ୍ତ କଣ୍ଠରେ କହିଲି—ପୁଷ୍ପା;ଆଜ ମୁଁ ଯେଉଁ ଦୋଷ କରିଛି ସେଥିପାଇଁ ତୁମ୍ଭର ଯାହାଇଚ୍ଛା ତାହା ତୁମେ ଏଇଠି ଦଣ୍ଡ ଦିଅ । ଠିକ ଠିକ କରି ହାଣି କାଟି କୁକୁର ମୁହିଁରେ ଦିଅ ପଛେ, କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ମୋତେ ତୁମେ ଅପଦସ୍ତ କରନା । ପ୍ରାଣଟା ମୋର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟ ପଟ ହେଉଥାଏ । ଛାତିଟା ମୋର ବେଦନାରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ ।

—ତୁମେ ଆଜ ଦୋଷୀ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତି ତୁମ ପାଇଁ ଠିକ୍ କରିଛି ତୁମେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ମୁଁ ଆଜ ତୁମର ବିଗୁରକ । କୁହ ମୋ କଥା ମାନିବ ?

—ଥର ଥର କଣ୍ଠରେ କହିଲି—କୁହ ପୁଷ୍ପା ! ମୋର ଶାସ୍ତି କଣ ? ମୁଁ ସବୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଗ୍ରହଣ କରିବ ।

ପୁଷ୍ପା କହିଲା—କୁହ ଆଜ ମୁଁ ଯେଉଁ ଭୁଲ କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ସାରା ଜୀବନ ମୁଁ ତୁମକୁ ମୋର ଚରଣ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ଦେଲି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବିସ୍ଫାରିତ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲି ପୁଷ୍ପା ମୁହଁକୁ ।

—କୁହ, ଅନାଇ ରହିଲ ଯେ—

—ନାହିଁ ମୋର ଚୁଷ୍ଟ ନଥିଲା ।

ସେ ଟିକିଏ ମୃଦୁକ ହସି କହିଲେ

ଯୋଉ ବସ । ହୁଁ ବସ, ମୋର ଆଦେ

ଡାକିବ ! ବୋଉ—ବଡ ପାଟିରେ ଡାକିଲେ, ସ୍ୱରଟା ମୋର ଢୁଲଢୁଲ ହୋଇ ଆପେ ଆପେ ଆଖି ଓ ହାତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା ।

ତାପରେ—? ତାପରେ ଅନୁଭବ କଲି କୋମଳ ବନ୍ଧନର ପରଶ, ମଲ୍ଲୀ ଫୁଲର ମନ ମହକା ବାସ, ଆଖି ଖୋଲି ଟିକିଏ ଚାହିଁ ଦେଲି ! ମୋର ଚରଣ ତଳେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲେ ସେ । ମୋର ଗୁଡ଼ା ହୋଇଛି ମଲ୍ଲୀ ଗଜରାର ଗୋଟିଏ ହାର । ସ୍ୱର ମୋର ଥର ଥର ହୋଇ ଥିଲେହେଁ—ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ଆଖି କୋଣରେ ଟିକି ଟିକି ମୁକ୍ତା ବିନ୍ଦୁ ଠୁଳ ହୋଇ ଧାରଟିଏ ଗଡ଼ି ଆସୁଥିଲା ଗୋଲାପି ଗଣ୍ଡ ଶିକ୍ତ କରି । ଫୁଲ ଚାଙ୍ଗୁଡ଼ାଟି ପରି ପଦତଳୁ ତୋଳି ଆଣିଲି ମୋ କୋଳ ଉପରକୁ । ଡାକିଲି—ପୁଷ୍ପା !

—ଉଁ—

—ଏକ ଅଭିନୟ ପୁଣି । ବୋଉ ଆସି ଯିବଯେ ତୁମ ପାଟି ଶୁଣି ।

ଝର ଝର ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ ସେ । ଯେପରି ବର୍ଷା ମୁଖର ରଜନୀରେ ଆକାଶରୁ ଝରିପଡ଼େ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଧାର । ମୋର କୋଳ ଉପରେ ବସି କନକ ବାହୁ ଦୁଇଟି ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ମୋ ଗଳାରେ । କହିଲେ ସେ—ବୋଉ କଣ ଅଛନ୍ତିଯେ ଆସିବ । ବୋଉ, ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ବାପା ଆଜି ନେଇ ଗୃହକାଳି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୋତେ ଯିବାପାଇଁ ଡାକୁଥିଲେ ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ ବୋଲି ଛଳନା କରି ରହିଲି । ସେମାନେ ଥିଲେ-ମୁଁ କ'ଣ ପାଟି କରିଥାନ୍ତି । ତୁମେ ସତରେ ଝଡ଼୍ ଡ଼ରି ଯାଇ ଥିଲନା ? ଅଖିରେ ଦୁଷ୍ଟାମିର ଚାହାଣୀ ।

ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ପିଣ୍ଡରେ ମୋର ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ଅସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚିନ୍ତା ରେଖା ମିଳାଇ ଗଲା । ମୁଁ କହିଲି—

ନଂ 7749
ତା.........

ତୁମେ ଯେଉଁ ପାନ୍ତି କରୁଛନା—ଗୃହକରଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣି କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ଭାବୁଥିବେ । ସତରେ ତୁମେ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟା । ମୋତେ ଯେଉଁ ଚମକା ଚମକାଉଛ—

ଗୃହକର ଗୁଡ଼ାକ ଭାରି ଅଭଦ୍ର । ନାନା କାମରେ ତାଙ୍କୁ ଗୃହଆଡ଼େ ବିଦା କରି ଦେଇଛୁ । ସତରେ—ତୁମେ ବଡ଼ ଇଏ—କୋଳରୁ ମୋର ଖସି ପାଦ ତଳେ ବସି ପଡିଲେ । ହସି ହସି ଠେଲିଠି ପଡ଼ିଲି ମୁଁ । ପାଦତଳୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲି ମୋ କୋଳ ଉପରକୁ । କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ଦୁନିଆକୁ । ଲାଜୁଆ ଆଖିପତା ଟେକି କହିଲେ ସେ—

ସତେ କ'ଣ ତୁମେ ମୋ ବନ୍ଧନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ?

ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ ଦେଲି ଗୋଟିଏ ଉଷ୍ଣ ଚୁମ୍ବନରେ ।

ସେ ଦିନର ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଜି ମନେ ପଡିଲେ ହୃଦୟ ମୂଳ ଏବେବି ଫୁଲି ଉଠେ !

ନଅ

ମାଳି ଗଡ଼ାଇଲା ପରି ଦିନ ପରେ ରାତି—ରାତିପରେ ଦିନ ଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିନମିଶି ମାସଟିଏ ହୁଏ । ଦୁଇଟି ମାସରେ ଗୋଟିଏ ଋତୁ ହୁଏ । ଶୀତପରେ ବସନ୍ତ ଯାଇଁ ଅଜା ଖରା ଆସିଛି । ଖଇଫୁଟା ଖରା ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ଏହା ପରେ ବର୍ଷା ପୃଥିବୀ ବକ୍ଷକୁ ଓହ୍ଲାଇବା ପାଇଁ ହୁଏତ ଅଭିସାର ରଚୁଥିବ । କିନ୍ତୁ ଅସହ୍ୟ ଉତ୍ତାପରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି ପୃଥିବୀ । ଧୂ ଧୂ ବୈଶାଖ ଯାଇଁ ମୁଣ୍ଡଫଟା ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଆସି ଯାଇଥାଏ । ଅସହ୍ୟ ଉତ୍ତାପରେ ପ୍ରକୃତି ଝାଉଁଳି ଯାଇ ଥାଏ । ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, କୀଟ, ପତଙ୍ଗ ଜଳ ବିନା ଚିହିଡ଼ି ଛାଡୁ ଥାନ୍ତି । ହେ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ! ବଞ୍ଚାଅ, ବଞ୍ଚାଅ । ପ୍ରକୃତିର କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଆକାଶ ବୁକୁରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କଲା ପ୍ରାୟ । ସହସ୍ର ଆଖିରୁ ଝାଳି ଲୁହଧାର ଅହରହ ଝରିଲା । ସେ ଲୁହ ଯେପରି ଆଜି ବନ୍ଦ ହେବା'ର ନୁହେଁ ।

ଆଗରେ ରଜ ପରବ । ପଲ୍ଲୀ ପ୍ରାଣରେ ଜାଗି ଉଠୁଛି କେତେ କଳ୍ପନାର ରଙ୍ଗ । ପଲ୍ଲୀବଧୂ ବସି ଦିନ ଗଣୁଛି । ରଜ ଚହଲ— ଅଉ ଅଳପ ଦିନ । ପେଟ ପାଇଁ ମା, ବାପ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ନିଜର ଯୁବତୀ ବନିଆ ଛାଡ଼ି ବାସର ଖଟରୁ ଉଠି ଯାଇଛି ଘର ଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି କେଉଁ ସୁଦୂର ବିଦେଶକୁ ଚାକିରି କରି, ରଜକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରିବ ସେ । କେତେ ମନ ଭୁଲା ଜିନିଷ ନେଇ । ଆଦର କରି ପଣତ୍ର ତାର ଟାଣି ଦେବେ । ଅଭିମାନରେ ଆଖିରୁ ଫାଟି ପଡ଼ିବ ଧାର ଧାର ବୋହାଇ ଅଶ୍ରୁ । ତାପରେ ଟାଣି ନେବେ କୋଳକୁ । ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନ ମଧ୍ୟରେ ଲାଜକୁଳି ଲତାଟି ପରି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବ ପଲ୍ଲୀବଧୂ । କୁହୁଡ଼ି ଘରି ନିମିଷକେ ଉଭେଇ ଯିବ ଜମାଟ ବନ୍ଧା ଗଭୀର ଅଭିମାନ ତା'ର । ଅନ୍ତର ଗୁରୁଦିନ—ଯେତିକି ରଜ ପାଖେଇ ଆସୁଥାଏ ଆଶଙ୍କାରେ ଶିହରି ଉଠୁଥାଏ ପଲ୍ଲୀର— ସରଳ ବାଳା । କେବେ ଆସିବ ତାର ସୁଦୂର ପ୍ରିୟ ।

ମୁଁ ବି ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ଶିହରି ଉଠୁଥିଲି । ଅଫିସ ବନ୍ଦ ହେଲେହେଁ ଘରକୁ ଯାଇ ପାରୁନି । ଯେବେ ମୁଁ ଯିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରେ ଛଳ ଛଳ ଆଖି ଦୁଇଟି ମୋ ପଥ ବଣା କରେ । କିପରି ଯିବି ? ଝଣ ନୁପୁର ପକାଇ କାନ୍ଦ କାଟି ଉଛୁନ୍ନ ଦୁଏ ପୁଷ୍ପା । ପୁଷ୍ପାକୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ବି ଆଉ ଘରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥାଏ । ପୁଷ୍ପାମୟ ଦୁନିଆ । ମୋ ହୃଦୟ ପୁଷ୍ପାର ସତ୍ତା, ଯେପରି ତା'ର କଳ କଣ୍ଠର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି । ଆଜି ପୁଷ୍ପା ନିଜ ଭିତରେ ଲୁଚାଇ ରଖିଛି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ । ସେଇ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ମୁଁ ଯେପରି ଧୂଳିକଣା । ଅନେକ ସମୟ ବସି ବସି ନିଜକୁ ମୁଁ ଖୋଜି ବସେ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଠି ମୁଁ ପାଏନି ।

ପଲଙ୍କଟିରେ ବସି ଝରକାଦେଇ ଚାହିଁ ରହୁଥାଏ ଦୂର ଚକ୍ରବାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପଞ୍ଚମୀ ଚାନ୍ଦ କେତେବେଳୁ ଉଠି ସାରିଥିଲା । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବିଛା ହୋଇଥିବା ଧଳା ଚାଦରରେ ଅଦ୍ଭୁତ କିଏ ଧୋଇ ଫର ଫର ମଲ୍ଲୀ ମାଳ କେବେ କେରି ଲମ୍ବାଇ ଦେଲାପରି ଜୋଛନା ବିଞ୍ଚି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ହସି ହସି ଆସି ପୁଷ୍ପା ମୋ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ି କହିଲା—

କ'ଣ ଏତେ ଭାବୁଛ ମ ? ଘରକଥା କ'ଣ ମନେ ପଡୁଛି କି ? ଘରକୁ ନଗଲେ କ'ଣ ଚଳିବନି ? ଆଉ ପକ୍ଷ ରଜ ରହିଲା ମୋଟେ ଦି'ଦିନ । ରାତି ପାହିଲେ ପାଣି ବୁହା ରଜ । ତୁମେ ଚାଲିଗଲେ ମୁଁ ରଜଟା କିପରି କଟାଇବି କୁହ ?

ତାଙ୍କର ନରମ ହାତଟିକୁ ମୋ ହାତ ମୁଠା ଭିତରେ ଚାପିଧରି ଲୋଭିଲା ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲି ମୁଁ—ନିଜର ସମସ୍ତ ସତ୍ତା ଭୁଲି—

ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲେ ସେ, କ'ଣ ଏତେ ଚାହିଁଛ ମ ? ରଜକୁ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ବର୍ଷା ଯେପରି ହେଉଛି; ଯାଇତ ପାରିବେନି । ରଜରେ କ'ଣ ମୁଁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ବଞ୍ଚି ପାରିବି ? ତୁମେ କ'ଣ ମୋତେ ଏ ରଜରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲିଯିବ ? ରଜ ମଉଜ କ'ଣ ମୋ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ।

—ଏତେ ବଡ଼ ରଜ ପରବ ଦିନେ ମୁଁ ଘରକୁ ନଗଲେ ଦାଦା' ଖୁଡ଼ି କ'ଣ ଭାବିବେ ପୁଷ୍ପା ! ତାଙ୍କ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ପ୍ରାୟ ମୁଁ ଦିଏନି । କିପରି ନଯିବି ? ମୁଁ ଯଦି ତାଙ୍କର ପୁଅ ହୋଇଥାନ୍ତି—କଣ୍ଠ ସ୍ୱର ମୋର ଥରି ଉଠିଲା । ଦାଦା ଖୁଡ଼ିଙ୍କର ସ୍ନେହ ମନେ ପଡ଼ି ଆଖି ମୋର ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନଟା ଖାଲି ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେଲା । ସେଦିନ ତାହାଙ୍କ ମନ ଏପରି ହେଉଥିଲା ଆଜି ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରୁଛି !

—ଛି—ତୁମେ ଏଇଥି ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛ ? ତୁମେ ତାହେଲେ ଘରକୁ ଯାଅ । ସେ ତୁମର ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ, ନ ଗଲେ ତାଙ୍କ ମନ ଓ ତୁମ ମନ କଷ୍ଟ ହେବ । ମୁଁ ତୁମର କିଏକି ? ମୋପାଇଁ ତୁମେ·······ପୁଷ୍ପା ଗୃହିଣୀରେ କରୁଣ ନିବେଦନ ପୁରିଥାଏ ।

ସବୁ ମାନବିକ ଦମ୍ଭ ମୋର ହଜିଗଲା ଯେମିତି । ଛାତି ଉପରକୁ ଟାଣି ଆଣି ପାଟିକରି ଉଠିଲି—ପୁଷ୍ପା—ରାଣୀ ମୋର । ତୁମେ ମୋର ପ୍ରାଣ । ତୁମେ ମୋର ପ୍ରେରଣା । ତୁମକୁ ମୋର ଅଦେୟ କିଛି ନାହିଁ । ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ମୁଁ ବଞ୍ଚି ପାରିବିନି । ମୁଁ ଘରକୁ ଯିବିନି—

—ନାହିଁ— ତୁମେ ଯାଅ । ତୁମ ମନରେ କଷ୍ଟ ଦେଇ ମୁଁ ତୁମକୁ ଅଟକାଇ ପାରିବିନି । ତୁମେ ହସିଲେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇବି । ତୁମେ ଯେଉଁଠି ରୁହ କିନ୍ତୁ ମୋ ମନ ମୁକୁରରେ ତୁମରି ଛବି ନିଶ୍ଚୟ ଫୁଟିବ । ତୁମ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେଲେ ତାର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ମୋର କୋମଳ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ବାଜିଉଠିବ । ତୁମେ ଯାଅ । ମୋ ମନରେ ଶାନ୍ତି ଦିଅ । କଣ୍ଠସ୍ୱର ଦରଦ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ତାଙ୍କର ।

ବିସ୍ମୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁହିଁ ରହିଲି ତାଙ୍କ ମୁହକୁ । କହିଲି—ପୁଷ୍ପା ଏ ତୁମେ କଣ କହୁଛ ! ଏତେ ଅଭିମାନିନୀ ତୁମେ । ମୋ ଅନ୍ତର କ'ଣ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିହ୍ନି ପାରିଲ ନାହିଁ ? ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ବି ଅଜ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଗଲେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇବି ? ଅଭିମାନଭରା ମୁହଁରେ କ୍ଷୀଣ ହାସ୍ୟ-ଫୁଟାଇ ବାହୁ ଦୁଇଟି ଗଳାରେ ଛନ୍ଦିଦେଇ କହିଲେ—ତୁମ ଯିବା କଥା ଶୁଣି ଛାତି ତଳେ କେତେ ବ୍ୟଥା ଜାଗୁଛି ତାହା ସିନା ମୁଁ ଜାଣୁଛି, ତୁମେ କପରି ଜାଣି ପାରିବ ?

ନରମ ଛାତିର କଅଁଳ ପରଶ ମୋ ଛାତିରେ ବାଜି ଅଦମ୍ୟ ତୃଷା ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଥାଏ । ଝରକା ବାଟେ ଦେଇ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ଆମ ବିଛଣାଟା ଉପରେ ଶୋଇ ରହିଥିଲା ଅବଶ ହୋଇ । ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଇ ଦେହ ଓ ମନ ଛନ ଛନ ହୋଇ ଅବଶ ଲାଗୁଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ର ହସିଦେଇ ଲାଜରେ ବାଦଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ଦେଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ପୁଷ୍ପା କହିଲା—ଛିଃ ତୁମେ ନିହାତି.........ଇଏ ।

ଗାଲ ଦୁଇଟିକୁ ଚିପି ଦେଇ କହିଲି ମୁଁ—ତୁମେ ଝି-ରି ଭଲ ।

—ହଉ, ଆମେ ଉଭୟ ଦୋଷୀ ।

ଦୁହେଁ ଖିଲି ଖିଲି ହୋଇ ହସି ଉଠିଲୁ । ଏ ଆନନ୍ଦ ଲହଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ରାତି ପାହିଲେ ଭୟଙ୍କର ବନ୍ୟା ଛୁଟିବ ???

ପାଣିବୁହା ରଜ । ଡାଳେ ଡାଳେ ଗଛରେ ପଛରେ ପଟା ଦୋଳି ଡାଳକୁ ଓହଳି ପଡ଼ିଲାଣି । ଝିଅ ଗୁଡ଼ାକ କେଁ କଟର କରି ଗାଁଟା ସାରା ଧୋଡା ଦଉଡ଼ ଦେଉଛନ୍ତି । ରାମ ଓ ଚରଣ ଦୋଳି ପାଖରେ କୋଳାହଳ ଲାଗି ଗଲେଣି । ପଲ୍ଲୀବଧୂ ନାନା କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ପାଣି ଅଣା ଠାରୁ ପିଠା ପଣାର ସରଞ୍ଜାମ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗି ଗଲେଣି । ରାତି ପାହିଲେ ପହିଲି ରଜ । ଆନନ୍ଦର ଢେଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଛୁଟି ଚାଲିଛି । ଯୁବତୀ ଝିଅ ଗୁଡ଼ାକ ଚାଳ ଓ ନଡ଼ିଆ ଫମ୍ପୋଡ଼ା ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖୁଛନ୍ତି । କାଲି ଠାରୁ ଭୂଇଁରେ ଚାଲିବା ନିଷେଧ । ପୁଷ୍ପା ଆଜି ମହା ଆନନ୍ଦରେ ମାତି ଯାଇଛି । ସଜ ଫୁଟା ଫୁଲପରି ତାର ଗାଲ ମୁହଁଟି ଅଧୁର ଆଜି ଚୋପା ଦିଶୁଛି । ପାଣି ବୁହା ରଜ

ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ବର୍ଷେ ଭଳି ଯାଉଥାଏ । ଷ୍ଟା ଘାଡ ଟିକିଏ ଶୁଣି ଆସୁଥାଏ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରୁ ବିଷାଦର କାଳିମା ପୋଛି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ରାତିଟା ନିସ୍ତବ୍ଧ ଭାବରେ କଟିବ । ପଲ୍ଲୀ ବଧୂ ବିଦେଶୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ଦେଖୁଛି । କିପରି ନିଅଁ ଲଗା ଦିନଟା କଟିଯିବ, ଭାବୁଛି ।

ବେଳ ରାତି ରାତି ହେଉଥାଏ । ପୋଷ୍ଟମେନ୍ ଡାକିଲା ମୋ ନାଁ ଧରି । ବାରଣ୍ଡାକୁ ଉଠିଗଲି । ପୋଷ୍ଟମେନ୍ କହିଲା— ବାବୁ "ଟେଲିଗ୍ରାମ ଓ ଚିଠିଟିଏ" ଅଛି ଟେଲିଗ୍ରାମ କଥାଶୁଣି ପ୍ରାଣରେ ଛନକା ପଶିଲା । ଚିଠି ଓ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଦସ୍ତଖତ କରି ଆଣିଲି । ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ଆଗ ଖୋଲିଲି ଟେଲିଗ୍ରାମଟିକୁ । ସତେବେଳକୁ କଲ୍ୟାଣୀ, ପୁଷ୍ପା, ତା ବୋଉ ଟେଲିଗ୍ରାମଟି କ'ଣ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଆସି ଯାଇଥିଲେ । ପଢ଼ିଲି ଲେଖା ଥାଏ—

"Uncle hopeless come immideatly."

ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା—Hopeless ଟୁର୍ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ । ଗୁରୁଅଡ଼ ମୋତେ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ସେହି ଅନ୍ଧାର ମଧ୍ୟରେ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାଦାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଛବି ମୋତେ ଦେଖାଗଲା । ସେ ଛବି ଯେପରି ମୋତେ ଉପହାସ କରି କହୁଛି—"ନିର୍ମଳ ଏତେ ସ୍ନେହ ତୋ ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି କିନ୍ତୁ ଶେଷ ବେଳେ ପାଣି ଟୋପେ ମୋ ମୁହଁରେ ଦେଲୁନି ? ଭୋଗ ବିଳାସରେ ସବୁ ଭୁଲିଗଲୁ । ମୁଣ୍ଡଘୁରିଗଲା, ମୁଣ୍ଡରେ ଶତ ବୃଶ୍ଚିକର ଦଂଶନ ଅନୁଭବ କଲି । ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ସାରା ପୃଥିବୀ ଘୂରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୋ ଅଜାଣତରେ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ତଳକୁ । କଲ୍ୟାଣୀ ପୁଷ୍ପା, ତା' ବୋଉ ବଡ଼ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନରେ ଗୁହାଁରି ରହି ଥାନ୍ତି । କଣ ହୋଇଛି ? ପୁଷ୍ପାର ବୋଉ ପଚାରିଲେ । ବିକଳ ହୋଇ ଗୁହାଁ

ରହିଲ । କିନ୍ତୁ କହିଲାଭଳି ମୋର ଶକ୍ତି ନଥାଏ । ମୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କଲେଣି କିନ୍ତୁ ଘଟଣା କେହି କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଷ୍ପାବୋଉ ପୁଷ୍ପାକୁ କହିଲେ—ଦେଖିଲୁ ମା—ଯେଉଁଥିରେ କଣ ଲେଖା ହୋଇଛି ? ପୁଷ୍ପା ଟେଲିଗ୍ରାମ ପଢି ଥର ଥର କଣ୍ଠରେ ବୁଝାଇ ଦେଲା । ମୋ ଗଳା ଭିତରଟା କିଏ ଖାଲି ଘାଣ୍ଟି ଚଟକି ପକାଉ ଥାଏ । କାନରେ କିଏ ଯେପରି କହୁଥାଏ—"Hopeless"

ପୁଷ୍ପା ବୋଉ ଉଠି ଆସି ପଣତ କାନରେ ମୋ ମୁହଁ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲେ—ଛି, କାନ୍ଦନା । ଛୁଆଟା ପରି ! ଦାଦା କଣ ଭଲ ହେବେନି । ତୁମେ ସବୁ ପାଠ ଶାଠ ପଢି ଅବୁଝା ହେଲେ ଚଳିବ କିପରି ? ବିପଦ ବେଳେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବା ସିନା ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ ପଶି ଆସିଲେ ଘର ଭିତରକୁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହର ବନ୍ୟା ଦେଖି ସେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ତାପରେ ଶଙ୍କିତ ଗଳାରେ କହିଲେ—ମା ପୁଷ୍ପା ! କଣ ହୋଇଛି ? ପୁଷ୍ପା କିଛି ନକହି ଟେଲିଗ୍ରାମଟି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ ପଢିସାରି କହିଲେ—

ନିର୍ମଳ ତୁମେ କେତେ ଦୁର୍ବଳ କହିଲ ? ଦାଦା କ'ଣ ଭଲ ହେବେନି ? କ'ଣ ହୋଇଛି ଆଗ ଯାଇଁ ଦେଖ, ଏପରି କ'ଣ ଛୁଆଙ୍କ ପରି ହେଉଛ ? ସବୁ ଦିନେ ମଣିଷ କଣ ଭଲ ଥାଏନା, ସବୁଦିନେ ସଂସାରରେ ବଞ୍ଚିରହେ ? ସଂସାରର ଆବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଜୀବନ ହଜୁଛି, ପୁଣି କେତେ ଜୀବନ ଗଢି ଉଠୁଛି । ଆଜି ଯେ ହସି ଖେଳି ବୁଲୁଛି, କାଲି ସେ ରୋଗର କବଳ ମୁଖରେ ପଡୁଛି, ତୁମେ ଦୁଃଖ କରୁଛ କାହିଁକି—

ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଖିରୁ ବେଦନାର ଅଶ୍ରୁ ଛୁଟିଥାଏ । ତୁହାଇ ତୁହାଇ କୋହ ଉଠୁଥାଏ । ସମସ୍ତେ ନୀରବରେ ଅଶ୍ରୁପାତ କରିବା ଛଡ଼ା କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ନଥିଲା । ମୁଁ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ବିଛଣାରେ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ଅଭୁଲା ଅତୀତର ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ କୋଟି କୋଟି ଚିତ୍ର ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଯାଉଥାଏ । କୋହଟା କମି ଆସିଲା ବେଳକୁ ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବେଦନାର ଅଶ୍ରୁ ଆସି ଆଖିରେ ଭରି ଯାଉଥାଏ । ପୁଷ୍ପା ବୋଉ ମୋ ପାଖକୁ ଉଠି କହିଲେ—

ବାବା, ତୁମକୁ ପାଇ ମୁଁ ପୁଅ କଥା ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ତୁମେ ବି ମୋର ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ମାଆ ତାଙ୍କରୁ ମୋତେ ବଞ୍ଚିତ କରନ୍ତୁନି ବାପ ।

ମୋ ମନରେ କଳ୍ପନା ଯାହା ଥିଲା ତାହା ପୂରଣ କରିବାକୁ ନ ଦେଇ, ପ୍ରଭୁ ତୋତେ ମୋ ପାଖରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ସେ ତୋତେ ମୋ ପାଖରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେବା ଆଗରୁ ମୁଁ ତୋତେ ପୁଅ ଆସନରେ ବାନ୍ଧି ଦେଇଥିଲି । ତୁ ଯେପରି ମୋ କୋଳରୁ ଆଉ ଖସି ଯାଇ ପାରିବୁନି । ପୁଷ୍ପାକୁ ଆଜଠାରୁ ତୋର ହାତରେ ଦେଲି । ତୁ ତାକୁ ପର କରି ଦେବୁନି । ଦାଦାଙ୍କର ଦେହ କିପରି ଅଛି କାଲିପାଇଁ ଚିଠି ଦେବୁ ।

ପୁଷ୍ପା ସେତେବେଳକୁ ପଲଙ୍କ ବାଡ଼କୁ ଆଉଜି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଟପ୍ ଟପ୍ ହୋଇ ଲୁହ ଝରୁଥାଏ । ଥର ଥର କଣ୍ଠ ଡାକିଲା ପୁଷ୍ପା—

ଜବାବ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଇ ପାରିଲେନି ସେ । ଫୁଲ ପରି କୋମଳ ମନଟି ତାଙ୍କର ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥାଏ । ଜୀବନରେ ଏତେ ବଡ଼ ଧକ୍କା ହୁଏତ ସହି ନ ଥିବେ । କିଛି କହିବା ପାଇଁ

ଚେଷ୍ଟା କରି କହି ପାରିଲେନି । ଓଠ ଦୁଇଟି ଖୋଲି ରହିଗଲା । ପୁଣି ଡାକିଲି ପୁଷ୍ପା —

— "ଉଁ"—

—ଛିଃ କାନ୍ଦନି । ମୁଁ କଣ ତୁମକୁ ଭୁଲି ପାରିବି ? ଯେତେ ଦୂରରେ ରହିଲେବି ମୁଁ ତୁମର ।

—ସତେ କ'ଣ ତୁମେ ମୋର—

ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲେନି । କୋହ ଗୁଡ଼ାକ ଯେପରି ତାଙ୍କ ତଣ୍ଟି ଚିପି ଧରିଲା । ଥର ଥର ଓଠରେ ଭାଷା ଅଟକି ରହିଲା ।

—କଣ କହିବି ଆଉ ପୁଷ୍ପାକୁ । କେଉଁ ଭାଷା ନେଇ ମୁଁ ଆଜି ମୋ ମନର କଥା କହିବି, ପୁଷ୍ପା ମନରେ ସନ୍ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠୁଛି । ବ୍ୟଥିତ ଝଙ୍କାର ତୋଳି କହିଲି—

—ସତେ କଣ ମୋତେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଛ ପୁଷ୍ପା ?—

ଦୁଇ ଆଖିରେ ପୁଷ୍ପାର ଆସିଗଲା ଲୋଟାଏ ଲୁହ । ଦୁଇ ବାହୁରେ ମୋ ଗଳା ବେଷ୍ଟନ କରି କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦ ଜଡ଼ି ଦେଲେ ପୁଷ୍ପା । ଟିକି ଟିକି ମୁକ୍ତା ବିନ୍ଦୁ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଝରି ମୋ ବକ୍ଷ ତଳରେ ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ହୋଇଗଲା । ଦୁଇଟି ହୃଦୟର ଭାଷା ଖାଲି ଅବୁଝା ରହିଗଲା ।

× × × ×

ପହିଲି ରଜ ଆଜି, ଗାଁଟା ସବୁ ଉଳାଳାହୁଳରେ ପୂରି ଗଲଣି । ଅନନ୍ତର ଲହଡ଼ି ଆଜି ଟୁରିଅଡ଼େ ତୁ ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଫିଟୁଛି । ନାନା ରଙ୍ଗରେ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ବାଳାଗଣ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେଣି । ବାଟ ଗୁଳୁଳି ଦେଲେଣି ନାନା ଜାତିକା ବାସନା ତେଲର ଗନ୍ଧ ବାଟ ମହକାଇ ଦେଉଛି । ପାଦରେ ତାଳ ନଡ଼ିଆ ପାମ୍ପୋଡ଼ ବଟିର ପଠେ ପଠେ ଶବ୍ଦ । ଓଠରେ ଲାଗି ରହିଛି ମନ ଚହଲା

ହସନ୍ତୁ ଧାରେ । ଟୋକା ଗୁଡ଼ାକ ଟସ ପାଖରେ ଡୁ ଡୁ ଖେଳ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି । ଡୋଲି ପାଖରେ ଛୁଆ ଗୁଡ଼ାକ ମାଡ଼ ପିଟ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି । କିନ୍ତୁ ପଛନାପୂକଙ୍କ ।ଘର ଆଜି ଆଜି ଯେପରି ନୀରବ, ନିସ୍ତବ୍ଧ, ପ୍ରାଣନାହିଁ ।

ସକାଳୁ ଉଠି କଲ୍ୟାଣୀ ମୋ ପାଇଁ ଖାଇବାର ଯୋଗାଡ଼ କରୁଛି, ଲୁହ ତାର ଗାଲ ଧୋଇ ତଳେ ଟପ୍ ଟପ୍ ପଡୁଛି । ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ ମୁଁ ଯେପରି ମରି ପୁଣି ଜନ୍ମ ହୋଇଛି । ମୁଣ୍ଡଟା ଭାରି ଲାଗୁଥାଏ । ପୁଷ୍ପା ବୋଉ ଓ ଗୁରୁଙ୍କର ଲାଗି ପଣ୍ଡ ମୋର ବକ୍ଷଃପଞ୍ଜ ରଟା ରୁଦ୍ଧ କରୁଥାନ୍ତି । କଲ୍ୟାଣୀ ଆଣି ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଛିଡ଼ା ହେଲା, କିନ୍ତୁ ନୀରବ । ଖାଇ ତାଙ୍କୁ ଇଚ୍ଛା ନଥାଏ, ଡାକିଲି—

କଲ୍ୟାଣୀ—ଶୁଣ—

ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗି ଛିଡ଼ା ହେଲା, ମୁହଁରେ ତାର ବିଷାଦର ଛାୟା । କ'ଣ କହି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବି କିଛି ସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନଥାଏ । ଅତି କଷ୍ଟରେ କହିଲି—

—କଲ୍ୟାଣୀ ! ତୋ ଅଧମ ଭାଇକଥା ଭୁଲି ଯିବୁନାହିଁ । ତୁ ମୋତେ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚାଇଛୁ । ତୁ ମୋର କେବଳ ଭଉଣୀ ନୁହଁ—ମା' ।

ମୋ ଛାତି ଉପରେ ମଥାଟି ରଖି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା କଲ୍ୟାଣୀ । ଲୁହଧାର ଯେପରି ରୋକି ହେଉନି ତାର, ବହୁ କଷ୍ଟରେ କୋହ ବନ୍ଦ କରି କଲ୍ୟାଣୀ କହିଲା—ଭାଇ ଖାଇଦଅ, ଭାତ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା । ଏଣୁ ତେଣୁ ଦି'ଟା ଖାଇ ଉଠିଲି । ପେଟ ଭିତରୁ ଖାଲି ବାନ୍ତି ଉଠୁଥାଏ ସେ ବେଳେ କଣ ଖାଇ ହୁଏ । ଛଳଛଳ ନୟନ ତାର, ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ କହିଲା କଲ୍ୟାଣୀ—ଆଉ ଦି'ଟା ଖାଅ ଭାଇ, କିନ୍ତୁ ଆଉ ଖାଇ ହେଲାନି । ମୁହଁ ଧୋଇ କହିଲି—ପୁଷ୍ପା କାହିଁ

କଲ୍ୟାଣୀ । ସେ ଘରେ ଅଛି ବୋଲି ଅଙ୍ଗୁଳିଟି ଖାଲି ଯାହା ଠାରି ଦେଲା ସେ । ଯାଇଁ ଦେଖିଲି କବାଟ କୋଣରେ ବସିଛି ପୁଷ୍ପା । ଧାର ଧାର ଲୁହ ବୋହି ଚାଲିଛି । ଥରି ଥରି କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ, କଣ୍ଠ ମୋର ଥରୁଥାଏ ।

“..................”

ତୁମ ଦୁଃଖ ମୁଁ ବୁଝୁଛି ପୁଷ୍ପା.........କିନ୍ତୁ........

ଭାଷା ମୋର ଅଟକି ଗଲା । କଲିଜାଟା ଯେପରି ଛିଣ୍ଡି ପଡୁଛି । କି ମର୍ମନ୍ତୁଦ ତାର ଅନୁଭବ । ଅଶ୍ରୁମିଶା କଣ୍ଠରେ ପୁଣି କହିଲି—

ଜୀବନଟା କେବଳ ସୁଖ ପାଇଁ ନୁହେଁ ପୁଷ୍ପା—ସେଠାରେ ଦୁଃଖ ଅଛି । ଦୁଃଖ ଭିତରେ ଜୀବନ ଖାଲି ଗତା ନୁହେଁ । ସେଠରେ ବିରହର ଅଶ୍ରୁ ଅଛି । ତୁମର ଅଜ ମୋର ଜୀବନ ମଧ୍ୟରୁ ତାକୁ ଅଜି ବାଦ ଦେଇ ହେବନି ପୁଷ୍ପା । ବାଦ କେହିବ ପଡ଼ିନାହିଁ । ମୋ ଜ୍ୱାଳାମୟ ଛାତି ଉପରକୁ ଟାଣି ଆଣିଲି । ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲା ପୁଷ୍ପା । ଆଖିରେ ଅକୁଳତା ପୁଣି ରହିଛି । କ'ଣ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ଯେପରି କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଓଠ ଦୁଇଟି ଦ'ଥର ହଲି ରହିଗଲା । ଅନ୍ତରଟା ଫାଟି ଫାଟି ପଡ଼ୁଥାଏ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରି କହିଲେ ସେ—

“ପଦ୍ମଜା ଚେଜରେ ପଦ୍ମଲି ବିଚ୍ଛେଦ”.....ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲାନି । ବିଚ୍ଛେଦର ଭାବନା ତା' ଅନ୍ତସ୍ଥଳକୁ ମନ୍ଥିତ କରି ତନୁ ଲତାକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ଝାଉଁଳା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ! ତୁମେ ମୋଟେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ତୁମକୁ ମାତ୍ର କେତେଟା ଦିନ ପାଇଁ ଛାଡି ଯାଉଛି । ତୁମେ ମୋର ପ୍ରାଣ । ତୁମେ ମୋର ପ୍ରେରଣା । ତୁମକୁ ଛାଡି ମୁଁ କ'ଣ ରହି ପାରିବି ?

ମୋ ଛାତି ଉପରୁ ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଲେ ମୋତେ ଅଧରେ ଅଶ୍ରୁ ଭରା ଚାହିଁଛନ୍ତି । ସେହି ଅଶ୍ରୁ ଭିତରେ ଯେପରି ଆଶାର ଆଲୋକ ତାଙ୍କର ଜଳି ଉଠୁଛି । ଅଶ୍ରୁ ସିକ୍ତ ଗଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ଚୁମା ଆଙ୍କି ଦେଲି । କଲ୍ୟାଣୀ ଡାକିଲା—

ଭାଇ—ଡଙ୍ଗାରେ ଜିନିଷପତ୍ର ଲଦା ସରିଲାଣି । ବାପା ଆଗରେ ଗଲେଣି ବସ ଟିକେଟ କରିବେ । ସମୟ ହୋଇ ଗଲାଣି ବୋଉ ଡାକୁଛନ୍ତି ।

ବହୁ କଷ୍ଟରେ ମୋ ହାତରୁ କନକ ଅଙ୍ଗୁରୀୟଟି କାଢି ପୁଷ୍ପା ହାତରେ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ କହିଲି—

ପୁଷ୍ପା ! ତୁମକୁ ନିଜର କରିବା ବାସନା ନେଇ, ଆଜି ଏହି ବିଦାୟ ବାସରେ ଏହି ମୁଦିକଟି ତୁମକୁ ଦେଇଗଲି । ଏହା ରହିଲା ମୋର ଜୀବନଦାତ୍ରୀ କଲ୍ୟାଣୀ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଦେଖା ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଛଳ ଛଳ ଅନ୍ତରେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲା କଲ୍ୟାଣୀ ବେକରେ ନିଜ ପଣତ ଗୁଡ଼ାଇ, ମୋର ଚରଣ ତଳେ ଲୋଟିପଡ଼ିଲା ପୁଷ୍ପା । ଭଲ୍ଲୁ ଉଠାଇ ଆଣି ଅଶ୍ରୁ ସିକ୍ତ ମୁହଁଟି ତାଙ୍କର ପୋଛି ଦେଇ ଅପଲକ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲି । ସତେ ସଜଫୁଟା ଫୁଲଟିପରି ଗୋଲ ଗୋଲ ତକ ମୁହଁଟି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର । ଆଜି ଯେପରି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନୂଆ କରି ଦେଖୁଛି । କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କରୁ କହି ଆସୁଥିଲେ······

କଲ୍ୟାଣୀ ଡାକିଲା—ଭାଇ ସମୟ ହୋଇ ଗଲାଣି, ବେଳା ବେଳି ନଗଲେ ମଟର ଫେଲ୍ ହେବଟେ ।

ଏଥର ମାୟା ମମତା କାଟି ଚାଲିଲି । ପୁଷ୍ପ ! କିନ୍ତୁ ମୋ ହାତଟିକୁ ଛାଡୁ ନଥାଏ । କଲ୍ୟାଣୀ ଆସି ବାରୁ ମୋ ହାତରୁ ଖସାଇ ନେଇ ନୂଆବୋଉ ଡାକ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ପୁଷ୍ପା କଲ୍ୟାଣୀ ଉପରେ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଡଙ୍ଗାରେ ଯାଇଁ ବସିଲା । ଡଙ୍ଗା ଚାଲିଲା ମାୟା, ମମତା ସବୁ ପଛରେ ପକାଇ । ଇଟା ଝୁଣ୍ଟାକୁ ଧରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ କଲ୍ୟାଣୀ । ତା'ର କାନ୍ଧକୁ ଧରି ମୁହଁରେ ଲୁଗା କାମୁଡ଼ି ଲୋତକ ବର୍ଷଣ କରୁଥାଏ ପୁଷ୍ପା । ତା' ବୋଉ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ବସିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ତରଟା ମୋର ଫାଟିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଯେପରି ଜୀବନଟା ଚାଲିଯିବ । ଲହର ଗଡ଼ୁଥାଏ ଝର ଝର ହୋଇ । ଡଙ୍ଗା ଚାଲିଥାଏ ସାଇଁ ସଇଁ ହୋଇ, ଆଖି ପୋଛି ଚାହିଁଲି, ପିଣ୍ଡାରେ ତିନୋଟି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ନିସ୍ପନ୍ଦ । ତା'ପରେ ଯେତେ ନିଟଠଇ ଚାହିଁଲେ ଆଉ କିଛି ଦେଖା ଗଲାନି । ନାଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡ ଗାଁର ଚାଳଘର ଉପରୁ ଧୋବଲା କୋଠାଟି ଖାଲି ଯାହା ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ।

ଲୁହ ଭଲ ଭାବରେ ପୋଛିଦେଇ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଟାଣି ଚାହିଁଲି । କନକ ପୁର ବହୁ ଦୂରରେ ରହିଯାଇଥିଲା । କନକ ପୁରର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ସ୍ମୃତି ନେଇ କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ବାଲୁକାମୟ—ବେଲାଭୂଇଁ ।

ଦଶ

ସାଇଁ ସାଇଁ ଶୀତୁଆ ପବନଟା ବହି ଆସୁଥାଏ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ବକ୍ଷ ଉପରୁ । ବସ୍ ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ ପିଚୁଦିଆ ସଡ଼କ ଉପରେ । ପାଲ୍ ଟେଣା ନୌକା ପରି ବାଦଲ ଖଣ୍ଡ ଭାସି ଚାଲିଥାଏ ନେଳିଆ ଆକାଶ ବୁକୁ ଉପ୍ତର । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ବାଦଲ ସନ୍ଧିରୁ ଚାହିଁଥାନ୍ତି କୋଳାହଳମୟ ଧରଣୀ ବକ୍ଷକୁ । କୁଆଁରି ଝିଅ ଗୁଡ଼ାକ ଅନମନା ହେଉଥାନ୍ତି ରଜ ପରବ ଦିନେ । ଅମ୍ବଗଛର ଦୋଳିରେ ବସି ନାନା ହାସ ପରିହାସ ଭିତରେ ମୁଖରିତ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଦୂରରୁ ଭାସିଆସେ ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହସ ସଙ୍ଗରେ ବେସୁରା ରାଗିଣୀ । ଥରାଇ ଦିଏ କଅଁଳ ଟୋକା ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଦରବ୍ଧା ପ୍ରାଣକୁ । ଦୋଳି ଉଡ଼ିଯାଏ ଏଡ଼ାଳରୁ ସେଡ଼ାଳ, ଦୋଳି ଖେଳାଳିର ଭୟମିଶା ସ୍ୱର ଉଡିଆସେ ଦୋଳି ଉପରୁ । ହାଓ୍ୱାରେ ଉଡ଼ିଯାଏ ଚଣେତ ଦେହ, ମୁଣ୍ଡରୁ । ଲୋଭିଲା ଟୋକା ଗୁଡାଙ୍କର ଆଖି ଲାଖିଯାଏ ।

ଅର୍ଦ୍ଧ ଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ବାଟସାରା ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖି ଯାଉଥାଏ । ସୁନ୍ଦର ଏହି ଧରଣୀ । ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରପରି ପୁଣି ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠୁଥାଏ କନକ ପୁରର କନକ ପ୍ରତିମା ପୁଷ୍ପା ମୋର ।

ସୁଉ ସୁଉ ପବନ ସଙ୍ଗରେ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ପକେଇ କାମିଜ ଅଧେ ଭିଜି ଗଲଣି । ସେ ଅଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ମୋର । ଭାବନାରେ ବାଧା ଦେଇ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ଡାକି ଦେଲେ ।

ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ବସିଲି, ଆଉ ଅଳ୍ପବାଟ ରହିଲା ଷ୍ଟେସନ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଏ, ଦାଦାଙ୍କର ଅଶୁଭ ଖବର ନ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏଇ ବିପଦ ଆଶଙ୍କା କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ କେତେବେଳେ ଯେ ଆସି ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚି ଗଲଣି ଜାଣି ପାରିନାହିଁ । ହଠାତ୍ ଗାଡ଼ି ରହିବା ଦେଖି ଭାବନା ମୋର ମିଳେଇ ଗଲା । ଓହ୍ଲାଇ ପଡିଲି । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ପାଦ ପକାଇ ଚାଲିଲି ଘରକୁ । ଘର ଯେତେ ନିକଟ ହୋଇଆସୁଥାଏ ଚାଲିବାଶକ୍ତି ଯେପରି ଶିଥିଳ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ଆଗରେ ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର, ତାପରେ ଆମ ଗାଁ ।

ନାନା ଭାବନା କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲି ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଖରେ । ଆକୁଳ ମନରେ ପ୍ରଣତି ଜଣାଇଲି । ପୁଷ୍ପାକୁ ମୁଁ ଯେପରି ପାଏ । ହଠାତ୍ ମନେ ପଡିଲା—କ'ଣ କଲି ଦାଦାଙ୍କ କଥା ଜଣାଇବାକୁ ଯାଇଁ ପୁଷ୍ପା········। ଛି, ଛି, ମନେ ମନେ ଧିକ୍କାର ହେଲି, ମନଟା ଦୁଃଖ ହେଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ଚାହିଁଲି—ମନ୍ଦିର ବେଢା ଭିତରୁ କେତେଜଣ ମଧ୍ୟରୁ ଖୁଡ଼ି, ହେମ ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତି । ଖୁବ୍ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ହୋଇ ଫେରୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଫୁଲ ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ଅନ୍ୟ ହାତରେ ଭୋଗ ଥାଳି । ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଖୁଡ଼ିଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ଥାଏ । ସ୍ୱାମୀ ବେମାର

ଅଥଚ……। ହେମ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଇ କହିଲା—ଦେଖିଲ ଦେଇ, ପେଠରେ କିଏ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ! କହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ମୋ ପାଖରେ ହାଜର। ତା'ର ଛୋଟିଆ ହାତରେ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ କହିଲି—"ନୂଆବୋଉ ଆସିବା କଥା ଶୁଣି ଏତେ ଶୀଘ୍ର ପଳାଇ ଆସିଲ ?" ସେତେବେଳକୁ ଝିଅ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇ-ଥିଲେ। ହେମ କଥା ଶୁଣି କହିଲେ—ଚୁପ୍। ଛୁଆଟା ଘରକୁ ଯାଇନାହିଁ ଅଛା ଦେଖ।

ଝିଅଙ୍କ ଚରଣଧୂଳି ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ମାରିଲି। ଝିଅ ମୋ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣି ଖୁବ୍ ଖୁସିଟାଏ ହେଲେ। ବଡ଼ ସାହସରେ ଡରି ଡରି ପଚାରିଲି—କାହା ମୁଣ୍ଡରେ ଭୂତ ପସିଲା ଯେ ଏବେ ଟେଲିଗ୍ରାମ କଲା।

ଝିଅ ହସିଦେଇ କହିଲେ—କିଏ ଆଉ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରନ୍ତା ତୋ ଦାଦାଙ୍କୁ ପଚାରିବୁ।

ମନେ ମନେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଚାଲିଗଲି। ପାଦ ପିଟାଇବାକୁ ଯୋର ବଳ ନଥିଲା। ଘରର ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି, ଘର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଦିଶୁଛି। ସାଇ ମଜା ହୋଇ ମୋ ରହିବା ଘରଟି ହସି ଉଠୁଛି। ଏସବୁ ଦେଖି ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନଥାଏ। କାହିଁକି ଏ ସଜାସଜି, କାହାପାଇଁ। ସାଷ୍ଟେଟା ଭାଡି ଅଲନାରେ ଝୁଲାଇ ଦେଲି। ଝରକାଟା କପଡ଼ ଅଲଗା ଅଲଗା ଲାଗୁଥାଏ। ସମସ୍ତେ ଯେପରି କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ।

ଭିଲଖଞ୍ଜାରେ ଶୁଭିଲା କାହାର ନୂଆ ପାଟି। ଜାଣେନାଇଲି— ଅରେ ଏ ପଣ୍ଡିତ କୁଳ ଦେଇର। ଅଳିଜଣେ କିଏ—ଏତ ମାଉସୀ ହୁଅ ସବ। ଏମାନେ ସମସ୍ତେ କାହିଁକି ଆସିଛନ୍ତି। ଭାବିଲି— ହୁଏତ ରଜପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଆସିଛନ୍ତି।

ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସିଲା ହେମ—ଡାକିଲା—

ଭାଇ ! ଭାଇନା ! ଶୁଣୁନ କାହିଁକି ? ସେଥିରେ କଲ୍ୟାଣୀ ନୂଆଁଜ଼ କହୁଥିଲା ତୁମେ ବଡ଼ ମାଇଚିଅ............।

ଥରିଗଲା ପ୍ରାଣ । ଚହଲିଗଲା ମନ । କମ୍ପିଗଲା ଜ୍ଞାନ । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ କୋଟି କୋଟି ଘଟଣା ମନ ପରଦାରେ ରୂପନେଲା ମୋର ବାଲେଶ୍ୱର ଠାରୁ ଗୃଧବାଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କଣ କରୁଥିବ ପୁଷ୍ପା ? ସେଠେ କଣ ଭୁଲିଯିବ ସେ···ଝୁଡ଼ି ଡାକିଲେ—

କା'ର ଅସୁନୁ ! ସେଆଡ଼େ ଭାତ ଗୁଡ଼ା ଝୁଣ୍ଟୁଳି ପଶି । ଯନ୍ତ୍ର ଗୁଳାଏ ପଚ ଝୁଡ଼ିଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲା । ହେମ ଓ ମୁଁ ଝଲ-ଝଞ୍ଜାଟରେ ଖାଇ ବସିଲୁ । ମୁଁ ଖାଲି ନୀରବ ଗୁହାଣିରେ ଗୁରୁଁ ଥାଏ ଗୃହ ଆଡ଼କୁ । ସମସ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ । ଦସ୍ୟୁଙ୍କର ଯେପରି କେହି କେମିତି ମୋ ଆଡ଼େ ପ୍ରଶ୍ନ ବାଚକ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର । ଏଣୁ ତେଣୁ ଦଣ୍ଡା ଖାଇ ଦେଇ ଉଠିଲି । ସନ୍ଧ୍ୟା ବଢ଼ି ଉଠୁ ଉଠିବାଇ । ମଣ୍ଡା ପିଠାରେ ପୁର ଦେଉଁ ଦେଉଁ ପଛରୁ କହିଲା—ଭାଇଙ୍କି ଆମର ଆଜି ଭାତ ରୁଚୁନି ନୂଆବୋଉ ପରସା ଖାଇବା ପାଇଁ । ତା କଥାକୁ ମୁଁ କାନ ନଦେଇ ମୋ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି ।

ତାହାକୁ ପଚାରିବ କାହିଁକି ଏ ପ୍ରହସନ । ଦାଦା ତେମାର ଟେଲିଗ୍ରାମ କାହିଁକି ହେଲା ? ପୁଣି ଦାଦା କାହାନ୍ତି ? ଏ ଅଡ଼ମ୍ବର କାହିଁକି ? କିଏ କହିବ ? ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ାକ ମନରେ ଆସି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଚାଲିଛି । ହେମକୁ ଡାକିଲେ ସେ ସବୁ କହିବ । "ହେମ ହେମ" ବୋଲି ଦୁଇ ଚାରି ଥର ଡାକ ଦେଲି । ହେମ କେଉଁଠି ଥିଲା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା—

କଣକି ଭାଇ !

ନିରହ ଗୃହାଣୀଟିର ଗୃହିଁଲି ତାକୁ ।

—କଣ କହୁନ—

କହିଲି—କଣଟେ କହୁବି—ବସ୍, କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା ।

—କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା ପାଇଁ ଘର ପୋଡ଼ିଗଲା ପରି ହୁରି ଛୁଟୁଥିଲ ନା ?

—ନା ଯେମିତି ଡାକ ଦେଲିନା । ଅଚ୍ଛା ହେମ, ଦାଦାଙ୍କୁ ତ ଦେଖୁନି ସେ କୁଆଡେ ଯାଇଛନ୍ତି କି ?

—ଦାଦା ଯାଇଛନ୍ତି ନୂଆବୋଉ ଘରକୁ—

ନୂଆବୋଉ ଘରକୁ—??? ନୂଆବୋଉ କିଏ ?

—ଜାଣି ଚତୁଷ୍ଟ, କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଜାଣିନାହିଁ । ଆଉ ଅଠ ଦିନ ପରେ ବର ହେଲେ ଜାଣି ପାରିବ ଯେ ।

—ବର—?

ଚମକି ପଡ଼ିଲି ମୁଁ କାନଟା ଭାଁ ଭାଁ କରି ଜଳିଲା । ତାହେଲେ ମୋର ଭା'ଘର—? ତେବେ ପୁଷ୍ପା—? ଛୁଟି ତଳ କିଏ ଯେପରି ବାନ୍ଧି ପକାଇଲା । ଚାରିଆଡେ ମୋତେ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ସେହି ଗାଢ଼ ଅନ୍ଧାର ମଝିରେ ଛୁଟି ହେଲା ଅସି ପୁଷ୍ପା, ଲୁହଭରା ଆଖିରେ ପ୍ରଶ୍ନଭରା ମୁଁ କଣ ଭୁଲିବି କୁହ ? ଛନ୍ଦାଫୁଲ ହୋଇ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି କିମିତି ? ଆଖି ଫାଟି ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ମୋର । ମୁଣ୍ଡଟା ବୁଲିଗ ଦେଲା କୁମ୍ଭାର ଚକପରି

ଦାଣ୍ଡଅଡୁ ଦାଦା ଡାକିଲେ—ହେମ ହେମ, ଦନେଇଙ୍କୁ ଡାକିଲୁ ଅସି ଝଗଡ଼ା ହୋଇ ଦେଇଜ ! ହେମ ଚୁଲିଗଲା । ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଛାତିଟା ମୋର କରଣ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଉପାୟ କଣ ? ସବୁକଥା ଖୋଲି କହି ଦେବାକୁ ଅଛି, କିପରି କହିବି—? ଯେଉଁ ଦାଦା ଝୁଡିଙ୍କ ଆଗରେ ମୁଁ ସଲାଜ ହୋଇ ଛୁଟା

ହୋଇନ, ଆଜି ତାଙ୍କର ଆଗରେ ଗ୍ଲତ ଫାଟି ଗଲେଣି କ'ଣ କହିବେ । ଅସମ୍ଭବ ।

ଖୁଡ଼ି ପଶିଆସି କହିଲେ—

—କିଏ ଶୋଇଛୁ କାହିଁକି ? ଲୁଗା ଚାମିଇଠା ପିନ୍ଧପଛା । ଦାଦାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁ ଭଦ୍ରଲୋକମାନେ ଆସିଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜୁହାର ହେବୁ ।

ଖୁବ୍ ସାହାସରେ ଉତ୍ତର ଦେଲି—ସେମାନେ ସବୁ କିଏକି

ତୋ ଦାଦାଙ୍କର ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ ସବୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ନ ଦେଖାଇଲେ, ସେମାନେ ସବୁ କ'ଣ କହିବେ । ଯା' ଶୀଘ୍ର ବୁଲିଆ—ଖୁଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ—ମୋତେ ଆଉ ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ସବୁ କିଏ । ମନେ ମନେ କହିଲି ଭଗବାନ ରକ୍ଷାକର ଏ ବିପଦରୁ ।

ଆରେ ! ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିନୁ, ଦାଦା ପରା ବିରକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ଖୁଡ଼ି ପୁଣି ଆସି କହିଲେ ।

ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳିତ ପରି ଚାଲି ଗଲି ଚଉପାଢ଼ିକୁ ଦାଦା ଓ ଭଦ୍ରଲୋକ ଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ହେଲା । ଆଗନ୍ତୁକ ଦ୍ୱୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବୟୋବୃଦ୍ଧ ଜଣକ ଆନନ୍ଦରେ ବସିବାପାଇଁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲେ । ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ବଡ଼ ସଙ୍କୋଚରେ ବସିଲି । ବୃଦ୍ଧ ଜଣକ ଆରମ୍ଭ କଲେ ପ୍ରଶ୍ନ କେତୋଟି । ସମସ୍ତର ଉତ୍ତର ଦାଦା ଦେଲେ ମୋ ପାଇଁ ମୁଁ କି ରୁଜଗାର କରୁଛି । କେତେ ଦରମା ପାଏ ଇତ୍ୟାଦି । ଦାଦା ମୋତେ କହିଲେ ଶୀଘ୍ର ଯାଇଁ ଦେଖିଲୁ ଜଳଖିଆ ଆଣିବା ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି ହେଲା । ଏଆଡ଼େ ଗାଡ଼ି ସମୟ ହୋଇଗଲା ଯେ ।

ଯାହେଉ ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ମୁଁ ମୁକୁଳି ଆସିଲି । ସେମାନେ ବିଦାୟ ନେଲେ । ଆଉ କହିଗଲେ ଆସନ୍ତା କାଲି ବିବାହ ଦିନ

ଠିକ୍, କର ପଠାଇ ଦେବ । ଭୟ ଓ ଆଶଂକାରେ ପ୍ରାଣଟା ମୋର ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । କିଏ ବୁଝିବ ପ୍ରାଣର ଆକୁଳତା । ଗୁରୁଆଡ଼େ ପୁଷ୍ପାର ଆଖି ଯେପରି ଅକୁଣ୍ଠ ନିବେଦନ କରୁଥାଏ କିପରି ଭୁଲିବ ପ୍ରିୟ, କାହାର ହେବ ମୁଁ ?

ଦିନ ଯାଇ ରାତି ଆସେ କେତେବେଳେ ମୋତେ ଜଣା ଯାଏନି । ପହିଲି ଆଷାଢ଼ର ଅଶ୍ରୁ ଧାରେ ସମସ୍ତ ମାୟା ମମତା, ସ୍ନେହ, ଆଦର ଦେଇ ମୋର ମନଟାକୁ ପୁଷ୍ପା ଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣି ଆଜି ଏକ ଅଜଣା ଅଶୁଣା, ଅଦେଖା ହାତ ସଙ୍ଗରେ ହାତ ମିଳାଇ ଦେବ । ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଛାତିଟା ମୋର କ'ଣ ହୋଇଯାଏ କି ମର୍ମାନ୍ତୁଦ ତାର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଅନୁଭବ କରିଛ ମିନା ! ଖାଲି ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ସମୟ କଟୁଥାଏ ମୋର । ଧଇଁ ଧଇଁ ହେମ କହିଲା—ଭାଇ ! ତୁମ ଚିଠି ନିଅ, ମୋତେ ମିଠେଇ ଖିଆ ଦେବା ଦିଅ । ନଦେଲେ ଚିଠି ଦେବନି ।

ନିରସ ପ୍ରାଣରେ ସରସର ଅଲୋକ ଶିଖା ଜଳି ଉଠିଲା । ଧାଇଁ ଯାଇଁ ହେମ ହାତରୁ ଚିଠିଟି ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଲି । ଚିଠି ଖୋଲିଲି ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକ ଚିହ୍ନିବାକୁ ମୋତେ ଡେରି ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରତି ଅକ୍ଷର ଫୁଟି ଉଠିଲା ପୁଷ୍ପାର କରୁଣ ନିବେଦନ । ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ନାଚି ଗଲା ପୁଷ୍ପାର ଝୋଲ ଗୁହାଣୀ ।

କମଳପୁର

ଜୀବନର ସାଥୀ ମୋର !

ଲେଖିବା ପାଇଁ ଆଜ ଭାଷା ନାହିଁ । ଲେଖନୀ ଧରିଲେ ଥରି ଉଠେ କଲିଜା ସଙ୍ଗରେ । କେତେକଣ ଲେଖିବି । ତୁମେ ମୋର ସାହା ଭରସା । ତୁମକୁ ନକହି କାହାକୁ କହିବି ଏ କଥା

କିଏ ଜାଣିଥିଲା ମିଳନ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଭାଙ୍ଗି ଉଠିଲାବେଳେ, ବିଚ୍ଛେଦର ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର ଡାକ ଶୁଭିବ ବୋଲି । ସବୁ ଲେଖୁଛି ସ୍ମୃତିକୁ ପବିତ୍ର କରି । ମୁଁ ଜାଣେ ତୁମେ ଚଟିପଡ଼ି ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଝାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲେ ମୁଁ ହେବି କାହାର ? ଏଥର ଶୁଣ—

ତୁମେ ଗଲାଦିନ ତୁମର ଫେରନ୍ତା ଡାକରେ ଭାଇ ମୋର ହଠାତ୍ ଅପ୍ରକାଶିତ ଭାବରେ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି ଜଣେ ସାହେବ ପୋଷାକଧାରୀ ଯୁବକ । ଭାଇଙ୍କର ସାଙ୍ଗ । ଆମ ଘରେ ବିଷାଦର କଳା ପରଦା ଝୁଲୁଥିଲା ବେଳେ, ଭାଇଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ବିଷାଦ ପରଦାକୁ କିଛିଟା ଅପସାରିତ କରିଦେଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ପାଣ୍ଡୁର ବର୍ଣ୍ଣ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳକୁ ଚାହିଁ, ଭାଇ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ଆଗ ପଚାରି ସମସ୍ତ କଥା ଶୁଣିଲେ । ଶେଷରେ ନୂଆବୋଉ ହସି ହସି କହିଲେ—ବିବାହ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଭାଇଙ୍କର ମୁହଁର ରଙ୍ଗ ହଠାତ୍ ବଦଳିଗଲା । ଭୟଙ୍କର ଭାବରେ ଗମ୍ଭୀର ଦିଶିଗଲେ । ଭାଇ ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଏ ବିବାହ ହୋଇ ପାରିବନି କଲ୍ୟାଣୀ ! ଏତିକି ଶୁଣି ସାରିବା ପରେ ମୋର ସ୍ମୃତିଟା ଖାଲି ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକି ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାନ୍ଦେଇଲି । ନୂଆବୋଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ବେଗ ମିଶା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—

ହୋଇ ପାରିବନି ? କଅଣ ! ସେ ତ କେବଳ ବାକ୍‌ଦତ୍ତା ନୁହେଁ । ବିବାହ ତାର ପ୍ରାୟ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି; ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଏ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଛି; ଆଜି ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ କଥା ଦେଇ ଆସିଛି ତାଙ୍କରି ସଙ୍ଗରେ ନିଶ୍ଚୟ ପୁଷ୍ପାର ବିବାହ ହେବ । ଘର ଘର

ଶିକ୍ଷା ଦିଗରୁ କୌଣସିରେ ଊଣା ପାତର ସନ୍ଧାନ ମୁଁ ଭାବୁନି । ଏଥିରେ ଅମତ ହେବାର କାହାର ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

—ତୁମେ ମୋତେ ବୁଝୁନ—ତୁମେ ଯେଉଁ ପଥ ଠିକ୍ କର ସେଯେ ଭଲ ନୁହେଁ କିଏ କହୁଛି । କିନ୍ତୁ ପୁଷ୍ପା ଯେ ଅନ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀ । ତାକୁ ଆଉ ଅନ୍ୟକୁ ଦେବା କେଉଁ ଅଧିକାରରେ ।

—କଲ୍ୟାଣୀ ତୁମ ନାମର ସାର୍ଥକତା କର । ପୁଷ୍ପାର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଉ ଏହା ହିଁ କଲ୍ୟାଣ କର । ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଟଙ୍କାର ଗୃକବଅ ହାତରେ ତାକୁ ଟେକି ଦେବାକୁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା କିପରି ହେଲା କୁହ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାହାକର ତାର ଭାଇ ମୁଁ । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି ଏ ବିଭାଘର ମୁଁ ଭଗଇ ଦେବି ନାହିଁ ।

—ତୁମେ ଅବୁଝା ହୁଅନା । ବାପା, ବୋଉ, ପୁଷ୍ପା ଯେତେବେଳେ ମନ ମାନିଲା ପରି ବରଟିଏ ଠିକ୍ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ତୁମେ ମଝିରେ ଏ କଷ୍ଟ ପୁରଅନା ।

ଥାଉ, ଥାଉ ସେ ଉପଦେଶ ଗୁଡ଼ାକ । ଧର୍ମର ଦୁହାଇ ଦେଇ ଜଣକ ଜୀବନକୁ ପୋଡ଼ି ଜାଳି ପାଉଁଶ କରି ଦେବାକୁ ତୁମେ ବସିଛ । ମୁଁ ଖାଲି ଭାବୁଛି—ପ୍ରଶାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ପୁଷ୍ପାକୁ ଦେଖି ପସନ୍ଦ ହେବକି ନାହିଁ ।

ଏହି କଥାର ଶେଷ ବେଳକୁ ବୋଉ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ତାଙ୍କ କଥାର ଶେଷ କେଇପଦ ସେ ଶୁଣିଛି । ବୋଉ ପଚାରିଲା—

କଣ ତାହାର ପସନ୍ଦ ହେବାରେ କିନା !

ଭାଇ ସବୁ କଥା କହିଗଲା । ଶେଷରେ ଭାଇ କହିଲେ—ଯଦି ପୁଷ୍ପାକୁ ଦେଖି ପ୍ରଶାନ୍ତ ବାବୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି, ସେହିଠାରେ ବାହାଘର ହେଲା ବୋଲି ଭାବିନେ ବୋଉ !

ରାମ ରାମ ! କି କଥା କହୁଛୁ ଲୁନା ! ପୁଷ୍ପାରତ ଶ୍ୱଶୁରଘର ହୋଇ ଯାଇଛି । ବୋହୂ କଣ ଏ କଥା ତୋତେ କହିନ ? ମୁଁ ସତ୍ୟ କରି ଦେଇଛି ସେ କଥା କହିବାକୁ ଧର୍ମ ହାନି ।

—ଧର୍ମ-ଧର୍ମ ! ରଖିଦେ ତୋର ସେ ଧର୍ମ । ମୋ କଥା ଠେଲିଦନି । ଯଦି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବାବୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି, ଶ୍ୱଶୁରଘର ସୁନିଶ୍ଚିନ୍ତ ।

ବାପା ଅସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ଛାତି ମୋର ବରଡା ପତ୍ର ପରି ଥରୁଥାଏ । ବାବା ମଣିଙ୍କୁ ହଜାରେ ଥର ଜୁହାର ହୋଇ ସାରିଥାଏଁ ଯେ ଭାଇଙ୍କ ମନ କିପରି ବଦଳି ଯାଉ । ବାପାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ କାନ୍ଥ ସଂଗରେ ମିଶି ଯାଇଥାଏଁ । ବାପା ପଚାରିଲେ ବୋଉକୁ, କଥା କଣ ! ଖାଲି ଧର୍ମ ଧର୍ମ କାହିଁକି ହେଉଛି ।

ବୋଉ ମୋର ଭାରି ଧର୍ମଭୀରୁ । ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ସବୁକଥା କହିଲା—

ବାପା କହିଲେ—ଅଧର୍ମ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ହେଲା । ପୁଅଟା ଜାଣେନି ଏବେ ଭଉଣୀ ପାଇଁ ପାତ୍ର ଠିକ୍ କରି ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ ତାର ବା'ଘର ଏଆଡ଼ ପ୍ରାୟ ସରି ଯାଇଛି । କେଉଁ ଏବେ ଅମେ ତାଙ୍କୁ ଟିପ କାଟି ଦଲିଲ କରି ଦେଇଛୁଁ ଯେ, ପୂଣ୍ୟ ଗୁଡ଼ା ପଡ଼ିଗଲା ।

ଭାଇ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—ମୁଁ ଯେ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଛି, ଆଉ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଜବାବ ସାରି ଆସିଛି ! ମୋ ଜବାବର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ଏତେ କମ୍ ବାପା ?

ବାପା ହସି କହିଲେ—ଏଣେ ଯେ, ତୋ ବାପା ତୋ ଭଉଣୀର ଶ୍ୱଶୁରଘର କରି ସାରିଛି ।

ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ହାତ ଗଣ୍ଠି ଯେତେବେଳେ ପଡ଼ିନି ଭାବିବାର କ'ଣ ଅଛି । ଅମେ ଯେତେବେଳେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ସୁଶିକ୍ଷିତ ପାତ୍ର ପାଇଛନ୍ତି ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଟଙ୍କାର ଗୃହରଅ

ହାତରେ ପୁଷ୍ପା ପରି ଝିଅକୁ ଟେକି ଦେବା କପରି ? ସେ କଥା ହୋଇ ପାରିବନି ବାପା ! ଜାଣି ଜାଣି ମୁଁ ମୋ ଭଉଣୀକୁ ଅପାତ୍ର ହାତରେ ଟେକି ଦେଇ ପାରିବିନି । ଭାଇ ବଡ଼ ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ ଏ କଥା କେଇପଦ କହିଲେ ।

ବାପା ମଧ୍ୟ ରାଗିଉଠି କହିଲେ—ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ ଯାହା କହିଥାଏ ତାହାହିଁ କରେ । ଏହାକୁ ଏଡାଇ ଦେବାର ଶକ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ମୋ ଝିଅକୁ ଦେଖି କେହି ପସନ୍ଦ କରିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ କି ହୋଇନି । ବାପା ଚାଲିଗଲେ ।

ଭାଇ ନୂଆ ସାହେବ ହୋଇ ଫେରିଛନ୍ତି । ଏବେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ସେଘରେ ଅଛନ୍ତି । ଲାଜ ଓ ଅପମାନରେ ଭାଇଙ୍କର ମୁହଁ କଳାକାଠ ପଡି ଯାଇଥାଏ । ସେ ରାଗରେ ବୋଉକୁ ପଚାରିଲେ—ବୋଉ ! ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ତାହାଲେ ଏଇ ଇଚ୍ଛା ?

ବୋଉ ଶାନ୍ତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ତୁ ଅବୁଝା ହଅନା କୁନା ! ବାପା ତୋର ଯାହା କହିଲେ ଶୁଣିଲୁ । ମୋତେ କହି ଲାଭ କ'ଣ ।

—ଯେଉଁ ଘରର ମୋ ଭଉଣୀ ଉପରେ ମୋର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ବାପା ବୋଉ, ପୁଅ କଥା ରଖିବାକୁ ରାଜି ନୁହଁନ୍ତି ସେ ଘର ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଭଲ । କହିବା ମାତ୍ରେ ଭାଇ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ଯେତେହେଲେ ମା'ମନ । ଅତୃପ୍ତ ଅତ୍ମା ନେଇ ଜନ୍ମ ତାର । ବୋଉ ପଛେ ପଛେ ଯାଇଁ ଧରି ପକାଇଲା ତାଙ୍କୁ । ବୋଉକହୁଥାଏ—

ଅବୁଝା ହଅନା କୁନା—କଥା ବୁଝ । ତୁ ଘରେ ପାଦ ଦେଉଁ ଦେଉଁ କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ କହିଲୁ । ମୋତେ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଚାଲ ।

ଭାଇ କିନ୍ତୁ ଶୁଣିବାର ପାତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି । ବଉକୁ ଟାଣି ନେଇ ଯାଉଁ ଯାଉଁ, ବୋଉର ମୁଣ୍ଡ ଦ୍ୱାର ବନ୍ଧରେ ଠୁ କିନା ବାଡ଼େଇ ହୋଇଗଲା । ମୁହଁମାଡ଼ି କରୁଡ଼ି ଢଳିଲା ତଳେ । ମୁଣ୍ଡରେ ଜୋର୍ ଜୋରରେ ଆଘାତ ଲାଗିଥିବାରୁ ବଉ ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଲାଜ ଭୟ ଛାଡ଼ି କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । ନୂଆବୋଉ ମଧ୍ୟ । ବାପା, ଗାଁର ଲୋକ ସମସ୍ତେ ଆସି ଜମା ହୋଇ ଗଲେ । ବାପା ରାଗରେ ଗର୍ଜୁଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କିଛି କହୁନଥାନ୍ତି । ଭାଇ ଭାରି ଡ଼ରି ଯାଇଥାନ୍ତି । ବଉକୁ ଧରି ତା ମୁଣ୍ଡରେ ପୋଡ଼ା କନା ଔଷଧ ଆଦି ଦେଇ କନା ପଟି ଭିଡ଼ିଦେଲେ । ରକ୍ତର ସୁଅ ସେହିପରି ଚାଲିଥାଏ । କିଏ ଜାଣିଥିଲା ପହିଲୁ ରଜ ଯେ ଆମ ଘର ପାଇଁ ଏପରି ଦୁଃଖର ସାମଗ୍ରୀ-ମାନ ପଠାଇ ଥିଲା । କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଭାଇ ଆସି ଘରେ ଗୋଡ଼ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଏପରି ଅପ୍ରିତିକର ଘଟଣା ଘଟିବ । ବଉର ଅବସ୍ଥା ସେଦିନ ଯାହାଥିଲା, ଆଜି ଟିକିଏ ଭଲ । ଠାକୁର ନିଶ୍ଚୟ ଆମ ଡାକ ଶୁଣିବେ । ବୋଉ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ତାପରେ—

ତାପରେ ମିଳନର ଶୁଭ ଶଙ୍ଖ ବାଜିଉଠିବ । ମଧୁରାତର ମଧୁ ଅନୁଭୂତିର ପୁନରାଲୋଚନା ହେବ । ଏ କେଇଟା ଦିନ ଯେ କି କଷ୍ଟରେ କଟୁଛି, ମୁଁ କହିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ । ତୁମେ ଚିଠି ଲେଖିବ ମିଛଇ...... । ବୋଉ ପାଇଁ ବଡ଼ ମନ ଦୁଃଖ । ଆଗରୁ ପତ୍ର ଏତେ କରି ଲେଖିଥିଲି, ପହଞ୍ଚି ଦାଦାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ଲେଖି ଦେବ । ଗୁରୁଦିନ ବିତିଗଲାଣି ଚିଠିର ଦେଖା ନାହିଁ । ମୋ ଉତ୍ତର ଲେଖି ଶୀଘ୍ର ଦେବ । ଆଶାୟୀ ପ୍ରାଣରେ ରହିଲି । ଆଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି । ଇତି—

ତୁମର

ମୁଁ

ଚିଠିଟି ଏକ ନିଶ୍ୱାସରେ ପଢ଼ିଗଲି । ଘର ଭିତରେ କିଏ ହାତୁଡ଼ିରେ ପିଟୁଥାଏ । କୁମ୍ଭାର ଚକପରି ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ଘୂରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୃଥିବୀଟା ଘୂରୁଥାଏ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଦୁଇ ଅଢ଼େ ବାଧାର ପ୍ରାଚୀର ମଣ୍ଡ ଠେକି ଉଠିଛି । ଉପାୟ କଣ । କି ଉତ୍ତର ଲେଖିବି ପୁଷ୍ପା ପାଖକୁ । ଲେଖିଦେବି କି ଅଜ ଭାଇଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହୋଇଯା । ପୁରୁଷ ହୋଇ କିପରି ନିଜର ବାଗ୍‌ଦତ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅନ୍ୟ ହାତରେ ହାତ ଥୋଇବାକୁ ଅଦେଶ ଦେବି । ଉପାୟହୀନ ମୁଁ । ନାନା ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକୁ ଧରି ସେହିପରି ଗୃହିଁ ରହିଥାଏ । ହେମ କେତେବେଳେ ଆସି ମୋ ଘରେ ଆଲୁଅ ଜାଳି ଦେଇ ଗଲାଣି ମୋତେ ମାଲୁମ ନାହିଁ ।

ସେଦିନ କି ତିଥି ଥାଏ କେଜାଣି । ଆକାଶଟା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ବିଶାଳ ଧରଣୀ ଉପରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ସଫେଦ ରଙ୍ଗ କିଏ ଯେପରି ଢାଳି ଦେଇଛି ଏଣେ ତେଣେ । ଝରକା ଫାଙ୍କ ଦେଇ ବହି ଆସୁଥାଏ ଶୀତୁଆ ପବନ । ମନ, ପ୍ରାଣ, ଦେହ ଅବଶ ଲାଗୁଥାଏ । ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲି ଥରେ ନୁହେଁ, ଦୁଇଥର ନୁହେଁ, ପାଞ୍ଚଥର ହେଲାନି । ଥରକୁ ଥର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । କେତେବେଳେ ଯେ ଘୁଇନିଦ ଲାଗି ଯାଇଛି । ଜଣା ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲି, ପୁଷ୍ପାର ବିଭାଘର ହୋଇ ଯାଉଛି ତାର ଭାଇର ବାଧ୍ୟରେ । ସେ ବାଦ୍ୟ ବାଜି ଅଥୟ ହେଉଛି ବାହା ବେଦୀ ଉପରେ ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବା ଆଗରୁ । ବେଦୀ ଉପରୁ ଡାକୁଛି—ସ୍ୱାମୀ, ଦେବତା, ମୋତେ ରକ୍ଷା କର । ତୁମ ପାଖରୁ ଏମାନେ ମୋତେ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ମୁଁ ଏଅଡୁ ପାଟି କରି ଉଠିଲି—ପୁଷ୍ପା ! ଭୟ ନାହିଁ ମୋ ପାଖରୁ ଛଡାଇ ନେବାର

ଶକ୍ତି ତାହାର ନାହିଁ । ଗୁଞ୍ଜିକନା ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା—ଖୁଡ଼ୀଙ୍କର ଡାକରେ । ଖୁଡ଼ୀ କହିଲେ—

କରେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳଟାରେ ଶୋଇ କ'ଣ ଗୁଡ଼େ ବିଳିବିଳାଇ ହେଉଛୁ ।

ଦେହଟା ଥରୁଥାଏ କଦଳୀ ପତ୍ର ପରି । ଖୁଡ଼ୀଙ୍କୁ ଦେଖି ଲାଜରେ ମୁହଁ ମୋର ଲାଲ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ଚାହିଁ ଦେଖିଲି—ଖୁଡ଼ୀଙ୍କର ମନରେ ସରସତା ନାହିଁ । କପାଳ ଏକ ବିଷାଦର ଛାଇ ତାଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଢାଙ୍କି ଦେଇଛି । କ'ଣ କହିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକରି ଯେପରି କହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ହୁଏତ ମୋର ଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବ, ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଓ ମଝିରେ ଏହିପରି ବିଳିବିଳାଇ ହେବା ଦେଖି ସେ କେତେ କଣ ଆଶଙ୍କା କରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଦାଦା ଆସି ଡାକିଲେ—ଅରେ ଶୁଣୁଛ—ଅଲୁଅ ଅଣିଲ । ଖୁଡ଼ୀ ଚାଲିଗଲେ । ଦାଦା କହିଲେ—ବୁଝିଲ—ଷ୍ଟାମ୍ପଖର୍ଚ୍ଚ ମାନ ଆଜି ଦୁଇଶ ଦେଲେ । ଅଉ ବେଦୀ ଉପରେ ଦେବେ । ସବୁ ଦେଖିଲି ଯେ, ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ବଡ଼ କଞ୍ଜୁସ, ପାଣିଟି କିନ୍ତୁ ସୁନା । ସେଇଥି ପାଇଁ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିବା କଥା । ନହେଲେ ଭୂଷଣ୍ଡପୁର କିଏ ଅଉ ମୁଁ କିଏ ।

ଖୁଡ଼ୀ କହିଲେ—ତାହେଲେ ତାଙ୍କ ଟଙ୍କା ଫେରାଇ ଦିଅ ।

ହଉ ସେ କଥା ପରେ—ଶୀଘ୍ର ଖାଇବାକୁ ଦଟା ଅଣ । ଦାଦା ଖାଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଖୁଡ଼ୀ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

ସେ ଯଦି ଆମ ଦାବୀ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଉଛନ୍ତି ତାହେଲେ ଆମରତ ସେଠାରେ ବା'ଘର ନ କଲେ ଚଳନ୍ତା ।

ଦାଦା ଭାତ ଗୁଣ୍ଡାଟି ପାଟିକୁ ନେଇଁ ନେଇଁ ଅଧବାଟରୁ ଫେରାଇ ଆଣି ଥରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ ଖୁଡ଼ୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ତାପରେ ବିସ୍ମୟାଭୂତ ହୋଇ କହିଲେ—

ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇ ନାହିଁ ତ ? ମୁଁ କିଛି ଚିନ୍ତା କରି ପାରୁନି ! ଦିନରାତ ଶେଷପରେ ମୁଁ ଅଳ୍ପ ସ୍ୱସ୍ତି ଖୋଜି ଟିକାନେଇ ଆସିଲି—ଆଉ ତୁମେ କହୁଛ ଭା'ଘର କରିବା ନାହିଁ । ତୁମେ ଡଖଲ ଘର ଭାଙ୍ଗୁଛ କି ? ଖୁଡ଼ି କିଛିକ୍ଷଣ ନୀରବ ରହିଲେ ।

ବ୍ୟଥାର ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ଟମାର ପଞ୍ଜୁରୀ ହାଡ଼ ଦୋହଲାଇ ମିଳାଇ ଗଲା ମହା ଶୂନ୍ୟରେ ।

ପୁଣି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଭିଲା ଖୁଡ଼ି କହୁଥାନ୍ତି ଦାଦାଙ୍କୁ—

ବୁଝିଲ ନା—ବିଭାଘର ହେବା ଆଗରୁ ନିମର ମତାମତ ଟଲଇବା ଆମର ଉଚିତ ଥିଲା । ଅଳ୍ପ ବାଳିକା ଝିଅ, ତାର ଯଦି କିଛି ଆପତ୍ତି...

ଦାଦା କହିଲେ ଖୁଡ଼ିଙ୍କ କଥା ମଝିରେ—ତୁମେ କଣ ପାଗଳୀ ହେଲ ନିମକଟ ! ନିର୍ମଳ ପର ପିଲା ପୁଣି ମୋ ପାଖରେ ଆପତ୍ତି କରିବ, ମୋ ଇଚ୍ଛାରେ ବାଧା ଦେବ । ତା ଦାଦା କଣ ତା ପାଇଁ ପାସୀ ବାଛିବାର ଭୁଲ କରିଛି ବୋଲି ତୁମେ ଭାବୁଛ ? ନିମ କଣ ମୋର ପୁଅ ନୁହେଁ ? ତା ଦାଦା କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଛୋଟୀ, କାଣୀ, କୁଜୀ, କାଳୀ ସଙ୍ଗରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇଛି ନା ଯୌତୁକ ପଣରେ କମ ଦାବୀ କରିଛି ? ତୁମେ ମୋତେ ଏ କଥା କହି ପାରିଲ ! ପରଘରୁ ଆସିଛ ବୋଲି ସିନା ଏକଥା କହିଲ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ କଥା ଭାବି ପାରିବନି, ମୋରତ ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି ।

ଖୁଡ଼ି ଆର୍ଦ୍ର କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟଥାର ସ୍ୱର ତୋଳି କହିଲେ—ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ତୁମେ ମୋତେ ଏତେ ପର କରି ଦେଉଛ ! ତୁମେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲ—କେଉଁ ଦିନ କଥାରେ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଁ ନିମକୁ ନିଜ ପେଟର ଝିଅଠାରୁ ଅନ୍ୟକିଛି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଛି ?

—ତାହେଲେ ତୁମେ କଣ ତାର ମନ ଚିହ୍ନିନ ? ସେ ଅମକୁ ପାଇ ମା'ବାପ କଥା କେତେ ମନେ ପକାଉଛୁ । ଅମ କଥା ଉପରେ ସେ କେତେ କଣ ଅପତ୍ତି କରନ୍ତି, ମୋ ମୁହଁକୁ ସେ ସିଧା ଗୁହିଁ କଥା କୁହେନ, ସେ ପୁଣି ଅପତ୍ତି ଉଠାଇବ ବୋଲି ତୁମେ ଭାବୁଛ କପର ?

ମୁଁ ସେ କଥା ଜାଣେ, ସେ ଅମ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ଧ ଭାବରେ ମାନିନେବ । ତେବେ ବା'ଘରକୁ କଥା ଶୁଣି ସେ ଯେପରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ମନର ସରସତା ଦିନକୁ ଦିନ ତାର ନଷ୍ଟହୋଇ ଯାଉଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ସେ କାହା ନାମଧରି ବିଲବିଲାଇ ଉଠୁଛି । ଦୁଃଖରେ ଅନ୍ତର ଯେପରି ତାର ଫାଟି ପଡୁଛି । ଏ ଅନମନା ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟକର—

ତୁମେ ଭାବୁଛ ସେ ଅପତ୍ତି କରବ, ଅମେ ଯେତେ ତାର ଆପଣାର ହେଲେବି ଏ ଶୁଭ ଦିନରେ ବୋଧହୁଏ ସେ ତା ବାପ ମା' କଥା ଭାବୁଛି । ତାଙ୍କର କଥା ମନେ ପକାଇ ହୁଏତ ନିଜ ଆପର ମନ ଦୁଃଖ କରୁଥିବ । ଯେତେ ଆପଣାର ଆମେ ହେଲେବି, ବାପ ମା'ଙ୍କର ସ୍ନେହ ଛୁଆ କ'ଣ ଭୁଲି ପାରେ । ତୁମେ ଯାଅ ନିମନ୍ତେ ସେ ଆଡ଼େ କାହିଁ ଦେଖ । ଖୁଡି ଆଉକିଛି ନ କହି ଗୁଲିଗଲେ ।

ସତରେ ଦାଦା ଖୁଡ଼ିଙ୍କର ସ୍ନେହ ଆଜି ମୋତେ ପଶୁ, ଅନଶିଷ ପ୍ରବଞ୍ଚକ, ମିଥ୍ୟାବାଦୀ କରୁଛି । ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରତିମାକୁ ମୋଠାରୁ ଦୂରେଇ ଦେଉଛି । ତାଙ୍କ ସ୍ନେହରେ ମୁଁ ଆଜି ଅଛି, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସାରା ଜୀବନ ମୁଁ ଜଳିପୋଡ଼ି ମରିବା ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

× × × × × ×

ବା'ଘରଟା ବଡ଼ ମଉଜର ଦିନ, ଝଟି ହେବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ମୋ ଜୀବନରେ ବାହାଘରଟା ଅସ୍ତୁଥାଏ ଗୋଟିଏ ଟାଣିଲା ଟେହ ନିହ ଗଥା ହୁଲାପରି ।

ଆଜି ମୋର ବା'ଘର, ସକାଳ ପହରୁ ଧାଁ ଧପଡ଼ା ଚାଲିଛି । ଖିଆ ପିଆର ଧୂମ ଲାଗିଛି, ନାନା ପ୍ରକାର ବାଜଣା ଦାଣ୍ଡରେ ବାଜୁଛି, ମୁଁ ମୂକ, ଅନ୍ଧ, କାଲ, ଜଡ଼ ହୋଇ ଯାଉଛି । କାନକୁ କିଛି ଶୁଭୁନି, ଖାଲି ଶୁଭିଯାଉଛି, ପୁଷ୍ପାର ଘଣ୍ଟଘଣ୍ଟା ବାହୁନା, ଦେଖା ଯାଉଛି ତାର ମଳିନ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ । ମନେ ମନେ କ୍ଷମା ମାଗୁଥାଏ ତାକୁ । କ୍ଷମା କର ପୁଷ୍ପା ମୋର, ଦୋଷନାହିଁ, କିଛି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଦାଦା ଖୁଡ଼ଙ୍କର ଅମାପ ସ୍ନେହ ମମତାରେ ମୁଁ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ ହରାଇଛି । ମୋତେ କ୍ଷମାକର । ପଞ୍ଜରା ଥରାଇ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ବାହାରି ମହାଶୂନ୍ୟରେ ମିଶିଗଲା । କେହି ତାର ଅର୍ଥ ବୁଝିଲେନି କି ବୁଝିବାର ଯୁ ବ ନାହିଁ ।

ରାତ ଦଶଟା ସରିକି ଖିଆ ପିଆ ସାଜସଜା ସବୁ ସରିଗଲା । ବର ଯିବା କାର ଖଣ୍ଡିକ ନାନା ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ହୋଇ ସାଜସଜା ହୋଇଥାଏ । ବରଯାତ୍ରୀ ଯିବା କାର ଖଣ୍ଡିକ ମଧ୍ୟ ସଜା ହୋଇଥାଏ । ବାଜାଦାର ମାନେ ଟ୍ରକରେ ବସିଲେ । ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳି ବାଦ୍ୟରେ ଗାଁ ଆମର ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଥାଏ । ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ଅତୀତରେ ରଖି ଆଶ୍ରୁଳ ନୟନରେ କାରରେ ବସିଲି ବରବେଶ ସାଜି ।

ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱର ତୋଳି କାର ଛୁଟିଲା ମୋହରମ କଳା ରାସ୍ତା ଉପରେ, ଘନ ଅନ୍ଧାରର ବୁକୁଚିରି କାର ଆଲୁଅ ବାଟ ଦେଖାଉ ଥାଏ । କାର ଛୁଟିଥାଏ ତାର ପଛେ ପଛେ । କଚ୍ଚା ରାସ୍ତା ଛାଡ଼ି ଜଗନ୍ନାଥ ସଡ଼କ ଧରିଲା ଆମ ଗାଡ଼ିସବୁ । ଏବେ ପିଚୁଢ଼ା ସଡ଼କ ଉପରେ କାର ଜୋରରେ ଛୁଟି ଚାଲିଲା ଆଗକୁ ।

ଭଦ୍ରକ ଷ୍ଟେସନ ଖୁବ୍ ନିକଟ ହୋଇଗଲା । ବାଜଦାରମାନେ ବାହାଦୁରି ଦେଖାଇ ବିଭିନ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱର ତୋଳିଲେ । ବାଣ କମାଣ ଫୁଟାଇ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ତିନି ଖଣ୍ଡି ଯାନ ଚାଲିଲା । ଠିକ୍ କଟେଜ୍ଗି ଅଧା ଅଧିରେ ଯାନ ଗୁଡ଼ିକର ଗତି ବନ୍ଦ ହେଲା । ବରଯାତ୍ରୀ ମାନେ ଓହ୍ଲାଇ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥାନ୍ତି । ଦାଦା ଓହ୍ଲାଇ କାରକୁ ଧରି ଠିଆ ହୋଇ ଥାନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ ଆସି ଦାଦାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲେ । ଦାଦା କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ସେମାନେ ନିମ୍ନ ସ୍ୱରରେ ଦାଦାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିଲେ । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଦାଦାଙ୍କର ମୁଖ ମଣ୍ଡଳର ରଙ୍ଗ ବଦଳୁ ଥାଏ । ଶେଷରେ ଦାଦା ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ସର୍ବନାଶ କହି ତଳି ପଡ଼ିଲେ ମାଟି ଉପରେ । ବରଯାତ୍ରୀ, ବାଜାଦାର ସମସ୍ତେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ ଦାଦାଙ୍କ ପାଖରେ । ପାଣିଅଣି ଛିଟା ଛିଟି କଲେ କିନ୍ତୁ ଦାଦାଙ୍କର ଚେତା ଆସିଲାନି, ମୁଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । ଆଗନ୍ତୁକ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଆସି ମୋତେ କହିଲେ—ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇ ଚାଲନ୍ତୁ ।

ଡାକ୍ତରଖାନା ଅଭିମୁଖେ ଦାଦାଙ୍କ କାର ଛୁଟିଲା । ମୋ କାର ମଧ୍ୟକୁ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ଆସି କହିଲେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ସାଙ୍ଗକୁ—ରାଜୁ ତୁ ଯା' ସବୁ ଠିକ୍ କର ମୁଁ କାଲି ଚାରିଟା ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବି । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ଚାଲିଗଲେ । ଆମ କାର ଖଣ୍ଡି ଚାଲିଲା ଡାକ୍ତର ଖାନା । ତା'ପରେ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋତେ କହିଲେ—ଦାଦା ଭଲ ହୋଇଯିବେ । ମୁଁ ଅଙ୍ଗେଇ ଅଙ୍ଗେଇ ପଚାରିଲି—ଆପଣମାନେ କ'ଣ ଯେ, ଦାଦାଙ୍କୁ କହିଲେ ତାଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା । ସେ କହିଲେ—କିଛିନାହିଁ ଆପଣ ପରେ ବୁଝିବେ ଅଗ ଚାଲନ୍ତୁ ଦାଦାଙ୍କର କ'ଣ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ବୁଝିବା ।

ଯା’ ହେଉ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଶେଷ କରୁଣା ବଳରୁ ଦାଦା ଶୀଘ୍ର ସଞ୍ଜ୍ଞା ଫେରି ପାଇଲେ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଥରେ ଆକୁଳରେ ଚାହିଁ ମୋତେ ଧରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ଆଗନ୍ତୁକ ଭଦ୍ରଲୋକ ଦାଦାଙ୍କୁ ଧରି କହିଲେ—

ଆପଣ ଏପରି ପିଲାଙ୍କ ପରି କଣ ହେଉଛନ୍ତି, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର—

ଦାଦା ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ଆପଣ ଆଉ କ’ଣ କରିବେ ବାବୁ ! ମୋ ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଗଲି । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଜି ତଳକୁ ହେଲା ! ମଙ୍ଗୁଳା ବଳ ନେଇ ମୁଁ କାହା ଆଗରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବି । ଯାହା କେବେ ଘଟି ନଥିଲା କି ଶୁଣା ନଥିଲା ଆଜି ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ଆମେ ସବୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ଥାଉଁ । କିଛି ବୁଝିବାର ଶକ୍ତି ଆମର ନଥାଏ । ଏ ଶୁଭ ଦିନରେ ଅଶୁଭର ବୀଜ ବୁଣିଲା କିଏ ? ସମସ୍ତେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଚାହାଣୀରେ ଚାହିଁ ରହି ଥାଉ ଦାଦାଙ୍କୁ ଆଉ ସେ ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ । ଦାଦା ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥା’ନ୍ତି । ଦାଦାଙ୍କୁ ସେ ବନ୍ଧୁ ଡାକିନେଲେ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କ କାନରେ ଫୁସୁ ଫୁସ୍ କରି କ’ଣ କହିଲେ, ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଦାଦାଙ୍କର ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରୁ କଳା ପରଦା ଖଣ୍ଡେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଉଥାଏ । ଦାଦାଙ୍କର ଚାପା ଗଳାରୁ ପଦେ କଥା ଶୁଭିଲା—ବିଖ୍ୟାତ ଚୌଧୁରୀ ବଂଶ କ’ଣ ରାଜିହେବେ ? ଏଠାରୁ ତାଙ୍କ ଗାଁ ବହୁତ ବାଟ, ପୁଣି ସମୟ ସାପେକ୍ଷ

ଚୌଧୁରୀ ଶବ୍ଦଟି ଶୁଣି ଚାଉଁକିନା ଚମକି ଉଠିଲି ମୁଁ । ଏହି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗରେ ମୋର ଯେ, କେତେ ମାୟା ମମତା ଜଡ଼ିତ ମୁଁ ସିନା ଜାଣେ ! ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ପୁଣି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କହିଲେ—

ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁନା ଅଜ୍ଞା ! ସବୁ ଶୀଘ୍ର ହୋଇଯିବ । ସେମାନେ ଏଇଠାରେ ଅଛନ୍ତି, ଆପଣ ଖାଲି ମୋ କଥାରେ ହଁ ଭରିଲେ ଏଇ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ବା'ଘର ଶେଷ ହୋଇଯିବ ।

ଦାଦା କିଛି ସମୟ ନିରବ ରହି କହିଲେ—ଶୁଣନ୍ତୁ ବାବୁ ! ମୁଁ ମହା ବିପଦରେ ପଡ଼ିଛି । ମୋର ହଁ ଭରିବାରେ ଆପତ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କଣ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେବେ ।

ଆପଣ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ । ବରଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଟ୍ରକରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାରରେ ବିଦା କରି ଦିଅନ୍ତୁ । କାର ଦୁଇଟି ଥାଉ, ମୁଁ ଯାଉଛି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାପାଇଁ କହି ଆସୁଛି । ଦ୍ରୁତପଦ କ୍ଷେପରେ ସେ ବାବୁ ଚାଲିଗଲେ । ଦାଦା ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମୁଖ ଖଣ୍ଡିକ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦେଖା ଯାଉ ଥିଲେବି ଆଶଙ୍କାର ଗ୍ଳାନି ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଥାଏ ।

ବାଣ କମାଣ ନଟାଲ ଠମକ ସହ ବରଯାତ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ଟ୍ରକରେ ଚାଲିଗଲେ । କିନ୍ତୁ କେହି କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେନି କଣ ହେଲା । କିଏ ସେଇ ଅବାଂଛିତ, କଣ ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କାହିଁକି ଦାଦାଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା । କ'ଣ କାହିଁକିର ପ୍ରଶ୍ନ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରାଣକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରୁଥାଏ ।

ମୋ ମନରେ ଆନନ୍ଦ ନିରାନନ୍ଦ କିଛି ନଥାଏ । ବିବାହ ମୋ ଜୀବନରେ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ ଓ ପୁଷ୍ପାକୁ ମୋଠାରୁ ଦୂରେଇ ଦେଉଥାଏ । ଏଣୁ ଏତେ ବଡ଼ ଅପ୍ରିତିକର ପରିସ୍ଥିତି ହେଉଥାଏ ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଭାବନା ନଥାଏ କି ସେ କଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ନଥାଏ । ମୁଁ ଖାଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ଥାଏ ଯେ, କେବେ କେବେ ହାତ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଗଲେ ମୋର ଦାୟିତ୍ୱ ସରିବ । ଦାଦା ଖୁଡ଼ିଙ୍କର ଋଣ ମୁଁ ପରିଶୋଧ କରି ଶାନ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବି ।

ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ସେ ବାବୁ ଆସିଲେ—ମୁଁ ନିର୍ବାକ ପଶୁ ପରି ଜଳ ଜଳ ଚାହିଁ ରହୁଥାଏ।

ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଦାଦା ଓ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତି ଅ.ଡ଼ ଆମର ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ଭଦ୍ରଲୋକ ମିଶି ଗଭୀର ଆଲୋଚନାରେ ରତ ଅଛନ୍ତି। ଦାଦାଙ୍କର କଥା ଶୁଭିଲା—

ଆପଣ ଆଜି ମୋର ମାନ ସମ୍ମାନ, ବଂଶର ଗୌରବ ଫେରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କର ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ବଳିଦେଇ। ମୁଁ କପର ଭାବରେ କ ଭାଷାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବି ଭାବି ପାରୁନି। ଆପଣ ବଡ଼ ମହତ। ଆପଣଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ପାଇ ମୁଁ ଆଜି ଧନ୍ୟ। ଦାଦା ପ୍ରୌଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆବେଗରେ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇଲେ। ଆଖିରୁ ଝରୁଥାଏ ତାଙ୍କର ଅଜସ୍ର ଲୁହ।

ସେ କହିଲେ—ଛିଃ ଗୌରବାବୁ ? ଏଭଳି ଦିନରେ ଆଖିର ଲୁହ ଶୋଭା ପାଏନି। ଚାଲ ଲଗ୍ନ ଗଡ଼ିଯାଉଛି, ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବା।

ମୋର କବାଟ ଖୋଲି ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ମୋ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ। ଡ୍ରାଇଭରକୁ କହିଲେ ଗାଡ଼ି ପୁଣି ଗାଁକୁ ଚଲା।

ଗାଁକୁ ??? ଡ୍ରାଇଭର ଆଉ ମୁଁ ଏକ ସ୍ୱରରେ କହି ଉଠିଲୁ।

ସେ ମୁରୁକି ହସାଦେଇ କହିଲେ—ହଁ ହଁ ଗାଁକୁ ଗାଡ଼ି ଚଲା। ଡ୍ରାଇଭର ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଉଥାଏ। ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଆଖି ପକାଇ ଦାଦାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥାଏ ସେ ପୁଣି କହିଲେ—

ଗୌର ବାବୁଙ୍କୁ ଖୋଜୁଛ। ସେ ପଛ କାରରେ ଆସିବେ ତୁମେ ଆଗରେ ଚାଲ। ଘର ଘର ହୋଇ ଘୁରିଗଲା କାରଟା। ଡମାର ପେ, ଭାଗ୍ୟ ଚକ୍ର ଘର୍ଘର କରି ଏବେ ଶୀଘ୍ର ଘୁରି ଯାଉଛି

ମୋତେ ସେତେବେଳେ ମାଲୁମ ନଥାଏ । ଭାବ ଗୁଲଥାଏ, ଆକାଶ ପାତାଳ । ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଆରମ୍ଭ କଲେ—

ଆପଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନନ୍ତି—

କପର ଚିହ୍ନିବି କୁହନ୍ତୁ । ଏଇ ସାମାନ୍ୟକେତେ ଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁ ଯାହା ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲି ।

—ପୁଷ୍ପା ଚିଠିରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆପଣ ମୋତେ ଜାଣିଥିବେ ।

—ତା ହେଲେ ଆପଣ ପୁଷ୍ପାର ଭାଇ ସୁକାନ୍ତ ?

—ନା ନା ମୁଁ ସୁକାନ୍ତ ନୁହେଁ—ମୁଁ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ । ସୁକାନ୍ତର କଲେଜ ବନ୍ଧୁ ।

ତା ହେଲେ ଆପଣହିଁ ପୁଷ୍ପାକୁ ବିବାହ କରୁଛନ୍ତି—ଆପଣ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ ଆଉ ପୁଷ୍ପା ବି ବଡ ଭାଗ୍ୟବତୀ । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ବାହାରି ଆସିଲା କଳଜା ଥରାଇ ।

ଆଉ ଆପଣ ? ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥିଲେ ସେ । ମୋର ବିବାହ ଆଜି ସରି ଯାଇଛି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବାବୁ । ପୁଷ୍ପା ବଡ ସରଳା ଝିଅ । ତାକୁ ବିବାହ କଲେ ଶାନ୍ତିରେ ରହିବେ । ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲ ବୁଝିବେନି ।

ଆପଣ ଆଜ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର ଦଅନ୍ତୁନି । ଆପଣ ମୋର ଯେଉଁ କ୍ଷତି କରିଛନ୍ତି ମୁଁ ତାର ଆଜି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି । ମୁଁ ପୁଷ୍ପାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ସଜବାଜ ହୋଇ ଆସିଲା ବେଳେ ଆପଣ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ବଥାଇ ଦେଇ ମୋତେ ଶିଶୁପାଳ କରି ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ତମାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଉଛି । ଦୁଃଖ କରବନି ବନ୍ଧୁ—ଆପଣ ଆଗ ହଗଡ଼ା ମଞ୍ଜି ପୋତିଛନ୍ତି । ମୋର ଦୋଷ କଣି କହିଲେ—

ଗୋଲକ ଧନ୍ଦାରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ବାଉଳା ହେଉଥାଏଁ । ବଡ଼ ଆକୁଳ ସ୍ୱରରେ କହିଲି—ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ଖୋଲି କହନ୍ତୁ ରଣି କୁଢ଼ ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ ।

—ହଉ ଏଥର ଶୁଣ—

ଯେଉଁ ଦିନ ଆପଣ କନକପୁର ଛାଡ଼ିଲେ ସେହିଦିନ ଆମେ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ପହଞ୍ଚିବା ପରଠାରୁ ଯେପରି ଅପ୍ରିତ କର ଘଟଣା ଘଟିଲା ଅପଣ ପୁଷ୍ପା ଠାରୁ ଜାଣିଥିବେ । ମୋର ଉପସ୍ଥିତ ଯେ, ଗୋଟିଏ ସୁଖୀ ପରିବାର ଓ ଆପଣଙ୍କ ପବିତ୍ର ପ୍ରେମ ମଝିରେ କଣ୍ଟା ଢାଳିଦେଲି ମୁଁ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଅନୁଭବ କଲି । ମୁଁ ଜାଣେ ସୁକାନ୍ତ ବଡ଼ ଜିଦ୍‌ଖୋର, ସେ ମରିବ କମ୍ପା ମାରିବ । ତାକୁ କହିଲେ ଲାଭ ନାହିଁ ବରଂ ସେ ମନଦୁଃଖ କରିବ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି କିପରି ଆପଣଙ୍କର ପବିତ୍ର ପ୍ରେମ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବ । ଏତିକିବେଳେ ପୁଷ୍ପା ବୋଉଙ୍କର ଦେହ ବିଶେଷ ଖରାପ ହେବାରୁ ସେ ଡାକ୍ତର ଖାନା ଗଲେ ସଙ୍ଗରେ ପୁଷ୍ପା ମଧ୍ୟ । ମୁଁ ବଡ଼ ଭାବନାରେ ଥାଏ ।

ବହୁ ଚେଷ୍ଟାରେ ତୁମ ଠିକଣା ଯୋଗାଡ଼ କରି ଡାକ୍ତର ଖାନାକୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଖଜା କରାଇ ଛୁଟିଲି ତୁମର ଗାଆଁକୁ । ସେଠାରେ ଯାହା ଶୁଣିଲି ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକ୍ଷି ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ବଡ଼ ବ୍ୟଥିତ ହେଲି । କ'ଣ କରିବି ସମସ୍ତ କର୍ମ । ସେଠାରୁ ପୁଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର ପୁରର ଠିକଣା ଯୋଗାଡ଼ କରି ଚାଲିଲି ।

କଟେଜ ଛକଠାରେ ଦେଖା ହେଲା ମୋର ସ୍କୁଲ ସାଙ୍ଗ ଗୋପାଳ । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ବହୁ ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲୁ । ଶେଷରେ ପଚାରିଲି—ଗୋପାଳ ! ଭୁବନେଶ୍ୱରପୁରକୁ ବାଟ କିଏ କହିଲା—

ହସ ଦେଉଥିଲି—କାହିଁକି କଥା । ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଗଲ ଆମ ଗାଁ ପଖ ।

ତୁମ ଘର କ'ଣ ଭୂଷଣ୍ଡ ପୁର । ଭ ଯୋଗରେ ତୋର ଭାଇ ଦେଖା ହୋଇଗଲା । ଅଚ୍ଛା ତୁମ ଗାଁରୁ କିଏ ଅଲକା ପୁରରେ ବିବାହ ହେଉଛି ?

—କଥା କ'ଣ ଆଗ କହିଲ ତାକହୁବ ।

—ତୁ ଆଗ କହ । କହିପାରିବୁ ?

ଗୋପାଳ ହସି ହସି କହିଲା—ଶୁଣ ରମା ଅଲକାପୁର ଗୌରହର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପୁତ୍ରସଙ୍କୁ ବିବାହ ।

—ଅଚ୍ଛା ବର ନା ନିର୍ମଳ ତ ?

ହଁ—

ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଭାବିଲି—ଭଉଣୀ, କାହାର ଶୁଭ ବିବାହଟା ଭାଙ୍ଗି ଦେବି । ମନ ମୋଡ଼ା ଦେଲା । ବିବେକ ଡରାଇଲା ! ମୁଁ ନୀରବ ହେଲି ।

ଗୋପାଳ ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ି ଘଟଣା ଜାଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । କ'ଣ କରିବ—ଏଆଡ଼େ ବେଂଶ ଓ ପବିତ୍ର ବଂଶର ଅବସାନ, ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ବନ୍ଧୁର ଭଗ୍ନୀକି ଦେଖିଲା ବୋଝିଟା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତୁମର ପ୍ରେମ ଜୟ ହେଉ ! ସମସ୍ତ ଘଟଣା ତାକୁ ବୁଝାଇ କହିଲି । ମୋ ନିକଟରୁ କଥା ଶୁଣି ଗୋପାଳର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । କରୁଣ ଭାବରେ ଗୁହାରି ଅଛି । ଶେଷରେ ଥରେଇ ଥରେଇ କହିଲା—

ତାହାଲେ କ'ଣ କରିବି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ?। ଭଉଣୀର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ! ବା'ଘର ହଠାତ୍ ଭାଙ୍ଗେଇଲେ ଭଉଣୀ ମୋର ବାସନ୍ଦ ହେବ । କିଏ ଆଉ ତାକୁ ବା'ହେବି

ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭାବୁଥିଲି ଏ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ! ଏଠାରେ ମୋର ତ୍ୟାଗହିଁ ଲୋଡ଼ା । କି ଗୋପାଳ ମୋ କଥା ଯଦି ରଖିବୁ ମୁଁ ଉପାୟ ବତାଇ ଦେବି। ଗୋପାଳ, ହଁ ନ ଉଦ୍ଧାର ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ମୁଁ କହିଲି—ଆଜି ହାତରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଅଛି । ନିର୍ମଳ ବାବୁ ବରଯାତ୍ରୀ ଆଜି ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ଦାଦାଙ୍କୁ ଡାକି କହିବ ଯେ, ରମାର ଅନ୍ୟ ଏକଜଣ ସଙ୍ଗରେ ବିବାହ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ତେଣୁ ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ଯାଇଛି ତା ସଙ୍ଗରେ । ତାକୁ ଆଜି ଖୋଜିବାର ଦରକାର ନାହିଁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଚିଠି ଲେଖି ଦେଇ ଯାଇଛି ।

ଗୋପାଳ ଅହର କହିଲା—ଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ମୋ ଭଉଣୀ ମୁଣ୍ଡରେ ଏ କଳଙ୍କ ଲେପି ପାରିବିନି । କିଏ ତାକୁ ବା'ହେବ ?

ମୁଁ କହିଲି—ତୋ ଅନୁ ହିସାବରେ ତୋ ଭଉଣୀ ପ୍ରତି ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ କାରଣ ରମାର ବର ପାଇଁ ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଗୋପାଳ ଥରିଏ ଗୋଡ଼ ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନାଇଲା । ମୋତେ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ ରୋଇ କହିଲା—

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ତୁ ମୋର ସାହିରେ ମୋ ଭାଇ । ତୁ ଯେଉଁ ତ୍ୟାଗ କରୁଛି ତୋ ପାଖରେ ଋଣୀ ।

ତାପରେ ଆମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଲୁ ଆପଣଙ୍କର ଆଗମନକୁ ଚାହିଁ । ଯାହା ଯେପରି କଥା ଥିଲା କର୍ମ ପନ୍ଥା ଅନୁସାରେ ହୋଇଗଲା ।

ଅନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ଗଡୁଥିଲା । ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ କହିଲି—

ଆପଣ ଦେଇ ଦୂତ ପଠ
ଦେଇଛନ୍ତି । କ ଭାଷା ଆ
ଇରତ ମୁଁ ଭାବି ପାରୁନି ।

× ×

ସ୍ୱକାନ୍ତ ସାଇକେଲ୍‌ରେ
ଆତ୍ମାଭିମାନ ଓ ଅହଙ୍କାରକୁ
ତୁ କ'ଣ କଲୁ । ମା' ବାପ
କଲୁ, ତୋର ଅଦରଣୀୟ । ଭ
ସୁଷ୍ମିତର ତାର ହୃଦୟର ବ୍ୟଥା
ନଈ ଭଳି ରଜ ପରବ
ଖେଳାଇ ଦେଇ ଅସିଲୁ । ଯୋ
ଆଖି ପାଖ ଲୋକେ ଥଇହର
ଭାଙ୍ଗି ଦେଲୁ । ପୁଷ୍ପାର ଅବସ୍ଥ
ଯଦି ଏ ଦୁଃଖ ସହି ନପାରି ଆତ୍ମ

ନା-ନା-ମୁଁ ଯିବି । ମୋ
ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟେ । ବାପା' ମା'
ପାପୀ, ମୋର ଶାସ୍ତି ଦରକାର ।
ଏହା ଭାବି ପାଗଳ ପରି ସାଇକେ
ଘଷିହୁଏ, ସେତେ ଜୋରରେ ମ
ଆଜି ସାଇକେଲ୍ ଚକା ସଙ୍ଗରେ
ହୋଇ ଚାଲିଥାଏ ।

+ ×

ଠିକ୍ ଲଗ୍ନରେ ହସ୍ତଗଣ୍ଠି
ଢୋଲ ମହୁରୀରେ ସ୍ୱର ସଙ୍ଗରେ

—୧

i Utkal Sangha
SECTOR 7, ROURKELA-3
MOHAN NAGAR Ph. 6143

BOOK CARD

must be returned on or before
date last mentioned.

of Return	CARD NO	Date of Return
/12/03		